

UNIVERZITA KARLOVA
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Diplomová práce

Domácí násilí v církvi

**partnerské násilí v pastoračním kontextu se
zaměřením na české evangelikální prostředí**

Bc. Johana Vraštilová

Katedra praktické teologie
Vedoucí práce: Ladislav Beneš, Dr.
Studijní program: Teologie N6141
Studijní obor: Křesťanská krizová a pastorační práce – diakonika

Praha 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem *Domácí násilí v církvi – partnerské násilí v pastoračním kontextu se zaměřením na české evangelikální prostředí* napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

V Úvalech dne 4.6.2024

Johana Vraštilová

Biografická citace

VRAŠTILOVÁ, Johana. *Domácí násilí v církvi – partnerské násilí v pastoračním kontextu se zaměřením na české evangelikální prostředí*. [Diplomová práce]. Vedoucí práce Ladislav Beneš, Dr. Praha: Univerzita Karlova Evangelická teologická fakulta, 2024. s. 115.

Anotace

Zahraniční výzkumy ukazují na to, že výskyt domácího násilí se církevnímu prostředí nevyhýbá a týká se nezanedbatelného procenta věřících. I když nejsou k dispozici konkrétní data popisující situaci v českých církvích, domnívám se, že zde nebude diametrálně odlišná situace. Partnerské násilí v církvi se vyznačuje specifickými rysy, jako je výskyt duchovního násilí nebo náboženského jazyka a teologických důrazů, které je mohou podporovat. Na situaci osob, které zažívají partnerské násilí, má vliv také církevní komunita a duchovní, kteří se mohou stát poskytovateli pastorační péče, a to jak obětem, tak agresorům. Těmto aspektům se bude věnovat první, teoretická část práce. Jejím cílem není detailně zmapovat situaci v českém církevním prostředí, ale zorientovat se v tom, co o daném jevu víme. Ve druhé části práce bude představen kvalitativní výzkum, který byl pro účely této práce realizován. Zabývá se pohledem evangelikálních duchovních na problematiku partnerského násilí a pastorače. Výzkumná část umožní více nahlédnout a popsat situaci v českém církevním prostředí. Její zjištění se mohou stát inspirací pro další bádání a podnětem pro diskuzi.

Klíčová slova

domácí násilí, partnerské násilí, církevní specifika, pastorační péče, církev, duchovní, česká evangelikální denominace

Summary

Domestic violence in the church – intimate partner violence in a pastoral context focused on the Czech evangelical environment

Foreign research shows that domestic violence does not avoid the church environment. It affects a significant percentage of believers. There are no specific data available describing the situation in the Czech churches but I presume that there won't be a diametrically different situation here. Intimate partner violence in the church is characterized by specific features, such as the occurrence of spiritual violence or religious language and theological emphases that may support it. The situation of persons who experience intimate partner violence is also influenced by the church community and clergy, who can provide pastoral care to victims and to aggressors. The first theoretical part of the thesis will be focused on these aspects. Its goal isn't to investigate the situation in the Czech church environment in detail, but to summarize knowledge about this phenomenon. In the second part of the work qualitative research will be implemented and presented. It explores the view of evangelical clergy on the issue of intimate partner violence and pastoral care. This part will allow more insight and description of the situation in the Czech church environment. Its findings can become an inspiration for further research and a stimulate discussion.

Keywords

domestic violence, intimate partner violence, church specifics, pastoral care, church, clergy, Czech evangelical denomination

Poděkování

V první řadě bych chtěla poděkovat svému vedoucímu práce, Ladislavu Benešovi, za jeho vstřícnost, připomínky a inspirující podněty. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za bezmeznou trpělivost a podporu. A nakonec všem, kteří jakkoli přispěli ke vzniku této práce – poskytnutím konzultací rozhovorů, zpětné vazby, či technické podpory.

Úvod.....	9
Obecné vymezení problematiky.....	12
Stručné shrnutí teorie o problematice partnerského násilí	12
Evangelikalismus.....	21
Církevní specifika	24
Duchovní násilí	26
Náboženský jazyk.....	27
Spiritualita obětí	30
Církevní komunita.....	32
Role duchovních.....	35
Pastorace v kontextu domácího násilí.....	39
Vliv pastoračních směrů.....	42
Fenomén self – silencing.....	47
Pastorační provázení	49
Pastorační práce s ohroženými osobami	51
Pastorační práce s agresory	54
Prevence	58
Výzkumná část.....	60
Vymezení výzkumného problému a hlavní výzkumná otázka	60
Dílní výzkumné otázky	60
Konceptualizace	61
Metodologie.....	62
Předporozumění	64
Realizace rozhovorů.....	65
Analýza dat	66
Kontext	66
Povědomí.....	68
Pastorace	71
Řešení PN	77
Teologické důrazy	79
Církevní specifika	81

Další.....	83
Diskuze	84
Interpretace výsledků	86
Kritická reflexe	90
Závěr	92
Seznam literatury	94
Přílohy.....	101
Informovaný souhlas	101
Okruhy témat k rozhovorům	102
Tabulka s příklady kategorií a kódů	103
Ukázky z rozhovorů.....	107
Ukázka z příručky ČEA, Str. 60–63.....	112

Úvod

Obecně se udává, že každá třetí až čtvrtá žena ve svém životě zažila domácí násilí.¹ Tento jev se vyskytuje napříč celou společností a ze zahraničních výzkumů vyplývá, že církevní prostředí není výjimkou,² i když bychom si to přáli. V České republice se k nějaké církvi hlásí menšina obyvatel (1,3 milionu podle sčítání lidu v roce 2021³), ale přesto je to podstatná skupina, která spoluutváří českou společnost. Zároveň se lze domnívat, že stejně jako v zahraničí se problém domácího násilí týká i české církve. Mnoho informací, které by se týkaly situace v českých církvích, natož konkrétně evangelikálních denominací, zatím nemáme. Cílem práce je tedy prohloubit naši znalost o problematice domácího násilí v českém evangelikálním prostředí. Bude se pohybovat převážně v pastoračním kontextu, ale částečně bude zasahovat i do kontextu teologického, psychologického a sociálněprávního.

Domácí násilí má mnoho druhů a forem. Může se týkat partnerských vztahů, ale i násilí na dětech, seniorech atd. Každý z těchto případů má svá specifika. Ve statistikách domácího násilí se obvykle uvádí, že z devadesáti procent jsou oběťmi partnerského násilí ženy.⁴ Je nutné upozornit, že tento údaj byl některými výzkumy zpochybněn.⁵ Z důvodu konkrétnějšího vymezení tématu bude tato práce pojednávat však pouze o násilí partnerském a bude zaměřena na ženy jakožto oběti, čímž ale nechce popřít fakt, že oběťmi partnerského násilí mohou být i muži.

Řešení partnerského násilí je komplikovaný proces, během kterého se objevuje řada úskalí (péče o děti, finanční nejistota, nebezpečí fyzické újmy, ...). Církevní prostředí s sebou může nést různá specifika, která mají na prů-

---

¹ https://www.rosacentrum.cz/wp-content/uploads/2014/05/2006_STATS.pdf

² KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 21.

³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Obyvatelstvo podle náboženské víry, jednotek věku a pohlaví.

⁴ DOHNAL, David a kol. Analýza výskytu a latence domácího násilí v partnerských vztazích. Str. 11. (Například organizace Rosa uvádí až 95 %)

⁵ ČÍRTKOVÁ. Domácí násilí ve faktech a teoriích. Str. 1-3.

běh a řešení situace domácího násilí vliv. První, teoretická část, bude kompilačního charakteru. Na základě literárních zdrojů a konzultací s odborníky se pokusím vytvořit přehled toho, co by v tomto ohledu mělo zaznít. Tato část bude obsahovat stručné obecné vymezení problematiky partnerského násilí a poté se zaměří na informace, které jsou nám dostupné z církevního kontextu. Jedním ze zdrojů použitých v této práci, který pokládám za důležité zmínit již zde v úvodu, je publikace *Domácí násilí – jeho prevence a řešení v církvi, příručka pro sbory*⁶, která byla inspirována anglickou iniciativou Restored.⁷ Byla přeložena do češtiny a vydána Českou evangelikální aliancí na podzim roku 2023. Tato příručka je zároveň jedním z hlavních impulzů ke vzniku této práce. I další zdroje pro teoretickou část této práce týkající se pastorační práce pochází převážně ze zahraničí. Pro nedostatek informací o českém církevním prostředí jsem se rozhodla realizovat výzkumnou část práce, která bude obsahovat výzkum kvalitativního charakteru mezi duchovními evangelikálních denominací v České republice. Od výzkumu očekávám, že nám umožní nahlédnout, co zde očekávat a bude jakousi sondou do evangelikálního prostředí. Měl by korespondovat s teoretickou částí a přinést nové podněty k práci s tématem domácího násilí v církvi.

Kromě pojmu domácí/partnerské násilí a pojmů s ním souvisejících bude práce pracovat s již zmíněnými pojmy církev a denominace. Pojem církev budu používat obecně pro blíže nespecifikované společenství věřících. Pojmu denominace budu užívat pro konkrétní církevní organizaci. Jedná se o funkční označení pro lepší srozumitelnost a vymezení práce. Dále budu pracovat s pojmem duchovní, kterému se v evangelikálním prostředí může říkat také pastor, farář nebo kazatel.⁸ Evangelikálním prostředím se myslí protestantský proud, jež se vyznačuje konkrétními rysy, například důrazem na Bibli jako na boží slovo. Více se mu budu věnovat v kapitole o evangelikalismu. Mnoho oblastí pastorační práce, o kterých budu psát, je přenositelná i do jiných církevních kontextů a je třeba zmínit, že problematika partnerského násilí se netýká pouze evangelikalismu. Potýkají se s ní i ostatní křesťanské

---

⁶ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. *Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi*.

⁷ <https://www.restored-uk.org/>

⁸ VOJTÍŠEK. *Encyklopedie menších křesťanských církví v České republice*. Str. 28.

proudy (katolické⁹, evangelické, ...). Mnoho společného s problematikou domácího násilí v církvi má i problematika sexuálního zneužívání v církvi (nerovnováha moci, rolové schéma, latence jevu, ...). Ráda bych zde tedy ještě zmínila brožuru o sexuálním zneužívání v církvi¹⁰, která byla ekumenickou iniciativou, a která může být příkladem toho, jak k takovému problému přistupovat společně.

Nakonec považuji za důležité krátce uvést, jaké mám v této věci předpoklady. Sama jsem členkou evangelikálního společenství a toto prostředí je mi důvěrně známé mnoho let. Evangelikální přístup považuji za přínosný pro rozvoj své víry a velice si vážím lidí, se kterými se v církvi setkávám. Musím však připustit, že navzdory tomu se setkávám i s věcmi, které vnímám problematicky. Jako žena, která slýchá příběhy od jiných žen, pro mě ožilo téma partnerského násilí. Například jsem se setkala se situacemi, kdy se ženy ohrožené partnerským násilím v církvi nesetkaly s dostatečnou podporou a pochopením. I když se v práci nevyhnu kritické reflexi tématu a popisu slabých míst systému, chtěla bych, aby práce vyznívala uctivě ke všem názorům, hodnotám a přístupům (to se týká zejména výzkumu). Je dobré mít na paměti, že často není jasné jedno správné řešení a nejhodnější koncepty pomoci stále hledáme, každý na základě své zkušenosti a pochopení reality. V těchto pohledech a postojích bychom se měli přinejmenším respektovat, ale mnohem lépe si naslouchat a hledat cestu ke vzájemnému porozumění.

---

⁹ https://www.christnet.eu/clanky/6069/domaci_nasili_v_krestanske_rodine.url

¹⁰ Pracovní skupina ERC. Sexuální zneužívání (nejen v církvi), prevence a řešení.

Obecné vymezení problematiky

Tato první kapitola teoretické části slouží k uvedení do problematiky a není souhrnem veškerých informací o partnerském násilí a evangelikalismu a ani si to neklade za cíl. Jejím úkolem je uvedení do kontextu a poskytnutím rámce pro kapitoly věnující se církevnímu prostředí, pastorační a samotný výzkum.

Stručné shrnutí teorie o problematice partnerského násilí

Zde se budu stručně věnovat obecné teorii, která se týká problematiky partnerského násilí v celospolečenském kontextu. Popíši jeho základní charakteristiku, cyklus násilí, syndrom týrané ženy, nejčastější mýty, legislativu a nakonec krátce zmíním pomáhající organizace, které na tomto poli působí.

Budu používat terminologii domácí násilí/partnerské násilí podle toho, jestli se daná informace týká jevu obecně nebo souvisí přímo s problematikou partnerského násilí. Dále budu používat termíny oběť/osoba ohrožená domácím násilím. Někteří autoři¹¹ poukazují na to, že používání termínu oběť je problematické, protože *“naznačuje pasivitu na straně člověka, na kterém je násilí páčáno”* a může se stát bariérou pro pomoc lidem, kteří se za *“oběť”* nechtějí označit. Tento výraz někdy bývá nahrazen výrazem *“přeživší”*¹², se kterým se mi však z jazykových důvodů špatně pracuje. Pokusím se tedy terminologii spíše střídat podle užití v textu. Dále budu používat termín agresor (pachatel, násilník) pro osobu, která se násilí dopouští.

Nejprve je potřeba vymezit, co to partnerské násilí vlastně je. K tomu jsem si vypůjčila definici domácího/partnerského násilí OSN, která podle mého názoru dobře vystihuje většinu aspektů tohoto problému:

“Domácí násilí” nebo „partnerské násilí“, může být definováno jako vzorec chování v jakémkoliv vztahu, které je použito k získání nebo udržení moci a kontroly nad intimním partnerem. Násilí zahrnuje fyzické, sexuální, emocionální, ekonomické nebo psychologické činy nebo výhrůžky, které mají na druhou osobu vliv. To zahrnuje jakékoliv chování, které má za účel zastrašit, terorizovat, manipulovat, zranit, ponížit, svalovat vinu,

---

¹¹ NYKLOVÁ a kol. Bariéry v systému pomoci obětem partnerského násilí. Str. 23.

¹² Z anglického survivor.

ublížit druhému nebo ho poškodit. Domácí násilí se může přihodit komukoliv, z jakékoliv rasy, věku, sexuální orientace, náboženství nebo pohlaví. Může se objevit u partnerů, kteří jsou spolu sezdaní, pouze spolu žijí nebo spolu teprve chodí. Domácí násilí se dotýká lidí ze všech socioekonomických vrstev a se všemi úrovněmi vzdělání.“¹³

Dalšími znaky nutnými ke klasifikaci situace jako domácího násilí jsou jednostrannost rolí, opakovanost, eskalace problému v čase a neveřejnost.¹⁴ Osoby, kterých se tato situace nějak týká se nazývají “aktéři domácího násilí”. Tento pojem zahrnuje ohrožené osoby (oběti), osoby násilné (pachatele, agresory), ale i svědky násilí, kterými bývají nejčastěji děti¹⁵ nebo další členové domácnosti.¹⁶ Čírtková¹⁷ také zmiňuje násilí separační a post separační. Upozorňuje, že ani konec násilného vztahu nemusí znamenat konec násilí, odchod naopak může vést k jeho eskalaci.

Příklady násilného jednání přehledně uvádí organizace Rosa.¹⁸ Do kategorie fyzického násilí patří například bití, škracení, kopání, facky, ohrožování zbraní či jiné fyzické útoky. Sexuální násilí zahrnuje znásilnění, donucení k sexu či nechtěným sexuálním praktikám (násilím nebo výhrůzkami). Psychickým (emocionálním) násilím se rozumí například nadávky, vyhrožování a zastrašování (např. násilím fyzickým, únosem dětí apod.), obviňování, ponižování, zesměšňování ve společnosti, odpírání spánku či potravy, emoční vydírání, rozbíjení či ničení osobních věcí. Ekonomické násilí může zahrnovat omezování přístupu k penězům, zamezování chození do práce či omezování financí na provoz domácnosti. Může také docházet k sociální izolaci, která spočívá v zabraňování návštěv rodiny a styku s přáteli, sledování telefonů, pronásledování, aj. Může být přítomno vícero forem násilí současně. Násilí má také tendenci se stupňovat – psychické násilí často přechází v násilí fyzické.

---

¹³ www.un.org/en/coronavirus/what-is-domestic-abuse

¹⁴ ŠEVČÍK a kol. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Str. 38.

¹⁵ Podle Topinky jsou děti přítomné u partnerského násilí až v 52 % případů. (Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Str.59.)

¹⁶ TOPINKA. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Str. 14.

¹⁷ ČÍRTKOVÁ. Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století. Str. 212.

¹⁸ <https://www.rosacentrum.cz/informace-pro-zeny/co-je-domaci-nasili/>

Kuzaks – Cardenasová a kol¹⁹ pak kromě druhů násilí zmíněných výše (které se obvykle vyskytují i v další české literatuře) zmiňují ještě násilí duchovní.

„Duchovní násilí je forma citového a psychického týrání, která využívá náboženství a systémy víry k ovládnutí a podřízení oběti. Vyznačuje se systematickým nátlakovým a ovládajícím chováním v náboženském kontextu.“

Pikálková²⁰ představuje vícero sociologických teorií vysvětlujících vznik násilného jednání. Teorie sociálního učení předpokládá, že násilné vzorce chování jsou naučené, nejčastěji z původní rodiny. Situační teorie/teorie napětí tvrdí, že násilí se vyskytuje na základě dvou faktorů: *“Prvním je strukturální stres a nedostatek ‚vyrovnávacích‘ mechanismů v rodině ... Druhým faktorem jsou pak kulturní normy dané společností týkající se užívání síly a násilí.”* Teorie zdrojů předpokládá, že pokud člen v rodině nedisponuje zdroji (sociální, personální, ekonomické), bude u něj vyšší pravděpodobnost, že se ve svém jednání otevřeně uchýlí k použití síly a násilí. Teorie sociální směny vychází z předpokladu, že k násilí dochází, pokud „odměna“ převyšuje „náklady“. (Princip nákladů a zisku – např. nízké riziko, že násilník bude odhalen a potrestán snižuje jeho „náklady“.) Sociobiologická teorie na problematiku nahlíží z evolučního hlediska a týká se hlavně násilí vůči dětem. Nakonec bych chtěla zmínit feministické teorie, které jsou zaměřené především na násilí na ženách. Jeho kořen vidí v genderové nerovnosti a patriarchálním založení naší společnosti. Topinka²¹ upozorňuje, že tyto teorie jsou do jisté míry překonané a příčiny často nelze jednoznačně určit. V současné době podle něho ve vědě převládá přesvědčení o multifaktoriálním vlivu, kdy jednotlivé příčiny mohou často působit souběžně.

Literatura i pomáhající organizace mluví o tzv. cyklu násilí, jehož výskyt je typický a je jedním z důvodů, proč může být partnerské násilí těžké rozpoznat. Dobře vystihuje dynamiku vztahu, ve kterém je násilí páčáno. Fáze eskalace násilí jsou střídány fázemi usmíření a pohody, kdy by se na první pohled mohlo zdát, že se situace uklidňuje a spěje k vyřešení. Toto zklidnění

---

¹⁹ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 14.

²⁰ PIKÁLKOVÁ. Mezinárodní výzkum násilí na ženách. Str. 19-20.

²¹ TOPINKA. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Str. 12-13.

je ale jen zdánlivé, problém se obvykle naopak prohlubuje. Délka a forma jednotlivých fází se může lišit (mohou trvat dny až měsíce) v závislosti na faktorech jako je například dlouhodobost vztahu nebo zda se jedná o násilí mezi partnery či o jinou formu domácího násilí (např. mezigenerační).²² I když existují i jiné modely²³, zde uvedu model čtyřfázový, který bývá zmiňován v českých zdrojích:

- 1) Fáze napětí – Atmosféra v rodině houstne. Agresor se chová podrážděně a osoba ohrožená se kolem něj snaží “našlapovat po špičkách” a předejít výbuchu zlosti.
- 2) Fáze násilí – Agresor přebírá moc a kontrolu a oběti se již násilí nedaří předcházet. Jakákoliv záminka může způsobit eskalaci násilí (slovní agrese přejde v násilí fyzické). Oběť mívá pro násilné jednání partnera vždy odůvodnění.
- 3) Fáze usmíření – Agresor se omlouvá, slibuje nápravu nebo násilí naopak zlehčuje a svaluje vinu na oběť. Citovým vydíráním ji nutí udržet vztah. Oběť může uvěřit jeho slibům, že nastala změna a násilí se již nebude opakovat. Nebo přijme vysvětlení, že to bylo z lásky a ona si za to může sama.
- 4) Fáze klidu – Vztah a domácnost na první pohled normálně funguje. Na první pohled to vypadá, že došlo k nápravě a situace se stabilizovala. Ohrožená osoba věří, že je možné rodinu a vztah zachovat a agresor není vlastně tak špatný. Tento stav nevydrží a dochází opět k první fázi...²⁴

Oběti domácího násilí jsou opakovaně vystavovány příkoří a útokům různého charakteru ze strany velmi blízké osoby. To má negativní dopad na jejich psychický a fyzický stav. Soubor symptomů a důsledků zneužívání je popsán jako syndrom týrané osoby (také syndrom týraného partnera nebo původně syndrom týrané ženy). Typické jsou příznaky posttraumatické

---

²² <https://www.domacinasili.cz/co-je-domaci-nasili/>

²³ Kuzsaks – Cardenasová a kol. uvádějí těchto pět fází: růst napětí, záminka, výbuch, vyvíňování a snaha koupit si přízeň. (Str. 18) Topinka zase ve své publikaci “Mlčení bolí” zmiňuje zdroje, které slučují fázi usmířování a klidu a uvádějí tedy pouze tři fáze. (Str. 13)

²⁴ <https://www.domacinasili.cz/co-je-domaci-nasili/>

stresové poruchy (PTSD), naučená bezmoc a s ní snížené sebevědomí, sebezničující strategie zvládnání, popírání viny útočníka, minimalizace násilí (manipulace reality), bagatelizace následků, popírání viktimizace, odmítání možnosti pomoci.²⁵ Uvádím příklad konkrétních projevů u oběti podle Ševčíka:

- „Nedovede si představit, že by za násilí mohl být odpovědný někdo jiný než ona.
- Žena se bojí o svůj život nebo o život svých dětí.
- Žena má pocit, že násilník je všudypřítomný a vševědoucí.“²⁶

Je nutné mít na paměti, že u každého může tento syndrom vypadat jinak a jeho vznik není nutnou podmínkou ke klasifikaci situace jako domácího násilí. Jednotlivé symptomy jako je například popírání viny útočníka, minimalizace násilí a bagatelizace následků mohou způsobit, že pro okolí je těžší situaci správně identifikovat a nabídnout efektivní pomoc.

Existují varovné znaky, podle kterých lze usuzovat na to, že ve vztahu dochází k partnerskému násilí. Jedná se o chování motivované získáním moci a kontroly nad partnerem. Podle Kuzaks – Cardenasové a kol. se může jednat například o situace, kdy žena:

- Nevychází bez doprovodu partnera a je stále více izolována od svého okolí.
- Sama se na veřejnosti nevyjadřuje, partner mluví místo ní nebo se jí vysmívá.
- Má nevysvětlitelná zranění, která se často snaží skrývat.
- Ospravedlňuje a omlouvá nevhodné chování svého partnera.
- Nechce okolí pustit do svého soukromí (pozvat si domů návštěvu).²⁷

Rozlišení, kdo z páru zastává roli násilníka a kdo je oběť, nemusí být tak přímočaré, jak se může zdát. Ševčík a kol. upozorňují, že někteří agresori

---

²⁵ <https://www.nzip.cz/clanek/101-domaci-nasili-zakladni-informace>

²⁶ ŠEVČÍK a kol. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Str. 42-45.

²⁷ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 25.

mohou z nejrůznějších pohnutek předstírat roli oběti. Uvádějí konkrétní varovné signály, které tomu mohou napovědět, ale ani ty nemusí být zcela vypovídající. Mohou to být například tyto znaky: Oběť má ze svého partnera strach, kdežto násilná osoba vydávající se za oběť se svého partnera neobává. Oběť s partnerem soucítí a prožívá jeho problémy, kdežto agresor je zaměřený pouze na sebe a k partnerovi empatii nevykazuje. Oběť *“je v rozpacích ohledně domácího násilí a toho, že je obětí domácího násilí”* kdežto předstírající agresor *“asertivně tvrdí, že je obětí domácího násilí a nenachází žádnou vinu u sebe samé”*.²⁸

Rozhodnutí situaci začít řešit obvykle předchází “bod zlomu”²⁹, kdy situace přestane být únosnou a oběť je obvykle nucena vyhledat pomoc zvenčí (například eskalace násilí vůči dětem, těhotenství, fyzický útok ohrožující život, ...). Topinka³⁰ zmiňuje tři fáze: fázi odmítání (oběť si nepřipouští problém), fázi sebeobviňování (ví že něco není v pořádku, ale viní z toho převážně sebe) a nakonec fázi pomoci (hledá externí zdroje pomoci). Pokud oběť narazí na nedůvěru, neznalost nebo nekompetenci pomáhajících, snadno se stane, že upadne do beznaděje a k agresorovi vrátí. Pokud se ohrožená osoba rozhodne násilný vztah ukončit, musí čelit řadě překážek. Významnou bariérou je například ekonomická nerovnost, kdy ženě chybí prostředky. Roli hraje také to, jestli má oběť s agresorem děti. Dále Topinka³¹ zmiňuje strach z partnera, popírání situace (tmavé brýle), společenské stereotypy, institucionální bariéry, sebeobviňování, izolace, psychické potíže, neinformovanost, roli “silné ženy”, obavu ze ztráty statusu, “snahu zachovat si tvář”, zamilovanost a soucit s agresorem.

---

²⁸ ŠEVČÍK a kol. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Str.101-102.

²⁹ TOPINKA. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Str. 108.

³⁰ TOPINKA. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Str. 16-17.

³¹ TOPINKA a kol. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Str. 96, 134, 140-141.

Ve společnosti zase ohledně domácího násilí koluje řada mýtů. Jsou to například tyto:

- „Domácí násilí není běžné, týká se jen málo rodin a párů.
- K domácímu násilí dochází jen v nižších společenských vrstvách.
- Ženy své partnery k násilí vyprovokují, takže jsou za násilí zodpovědné.
- Domácí násilí nemůže být tak hrozné, jinak by žena od něj odešla.
- Ženy mají násilí ve vztahu rády.
- Násilný partner může být dobrým otcem.
- Případy domácího násilí jsou jen drobné neshody, nedochází při něm ke zranění.
- Příčinou domácího násilí je alkoholismus partnera.“³²

V časopise Sociální práce publikoval Topinka³³ závěry srovnávací studie o postojích veřejnosti k domácímu násilí z různých let. Ze studie vyplynulo, že informovanost společnosti o problematice domácího násilí roste, i když některé mýty přetrvávají. Podle výzkumu veřejnost hodnotí agresivní jednání jako domácí násilí v souladu s obecnou definicí³⁴ a uvědomuje si, že k němu může docházet i mimo partnerský vztah (mezi dalšími členy domácnosti). Podle výzkumu veřejnost vykazuje ochotu proti domácímu násilí zasáhnout a zajímá se o možná řešení. Stále problematicky společnost vnímá podíl viny oběti (poměrně vysoký). Česká společnost se podle studie shoduje, že domácí násilí není problémem soukromým, ale veřejným, a tak by se k němu také mělo přistupovat, což dává legitimitu případnému zásahu zvenčí pomáhajícími institucemi. Tolerance veřejnosti k projevům domácího násilí klesá, ale potvrzuje se, že ho vždy nedokáže spolehlivě rozpoznat. Na to autor poukazuje hlavně v závěru článku: *“lidé váhají, zdali se v daném případě o domácí násilí jedná, či nikoliv, což má značný paralyzující účinek na*

---

³² <https://stopnasili.cz/wp-content/uploads/2016/03/04-M%C3%BDty-o-dom%C3%A1c%C3%ADm-n%C3%A1sil%C3%AD.pdf>

³³ TOPINKA. Postoje veřejnosti k domácímu násilí. Str. 7-23.

³⁴ *“Jednání, kdy dochází k nějakému psychickému, fyzickému nebo ekonomickému ubližování druhé osobě, přičemž se násilí odehrává dlouhodobě a opakovaně.”* (podle TOPINKA. Postoje veřejnosti k domácímu násilí.)

jejich jednání a identifikaci konkrétních případů”. Neznalost problému zne-
možňuje jeho účinné řešení a vzniká zde prostor pro nedorozumění mezi
společností a sociálními institucemi. Hranice domácího násilí jsou nejasné
a tabuizace přes znatelný pokrok značná. I samotné pojetí a forma domá-
cího násilí prochází vývojem.

Problematika domácího násilí je v českém legislativním systému ošet-
řena několika opatřeními. Zejména se k ní vyjadřuje zákon č. 40/2009 Sb.
Trestní zákoník, na základě kterého může být domácí násilí klasifikováno
jako trestný čin § 199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí. Dále sem mo-
hou spadat trestné činy jako ublížení na zdraví, vydírání, podvod, porušení
domovní svobody, znásilnění, nebezpečné pronásledování apod.³⁵ Za
zmínku na tomto místě určitě stojí institut vykázání ze společného obydlí,
který nabízí praktické, leč dočasné řešení situace. Ten je upraven Zákonem
č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (§ 44 až § 47). Veškerá legislativní
opatření se dají využít pouze v případech, kdy je násilí nahlášeno. *“Specifi-
kem domácího násilí je jeho vysoká latence – na policii se obrátí jen každá
pátá oběť.”*³⁶ Připravuje se novela zákona o domácím násilí, která má za cíl
upřesnit definici činu, nabídnout lepší ochranu obětem (například prodlou-
žit možnost vykázání a nařídít odebrání střelné zbraně) a sjednotit různé
přístupy k této problematice.³⁷

Osoby postižené domácím násilím mají omezené možnosti, jak svoji situ-
aci řešit a většinou k tomu potřebují pomoc zvenčí. Donedávna byla jejich
situace pomáhajícími orgány bagatelizována, ale s rostoucím povědomím
o problematice ve společnosti roste i nabídka pomoci.³⁸ Podle Topinky se
“intervenující aktéři shodují na tom, že v posledních letech se systém pomoci

---

³⁵ <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/>

³⁶ <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/tiskova-zprava-vladni-navrh-zakona-o-domacim-nasili-zlepsi-ochranu-obeti-205280/>

³⁷ <https://www.probezpecnydomov.cz/>

³⁸ ŠEVČÍK a kol. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Str.131.

změnil k lepšímu. Dříve registroval pouze extrémní případy, dnes je tomu jinak."³⁹

Nyní v České republice existuje řada pomáhajících organizací, které nabízejí pomoc materiální, psychologickou i právní a snaží se také o informování české společnosti. Nejdlejší tradici působení má Bílý kruh bezpečí.⁴⁰ Vedle něho tu působí organizace Rosa, proFem, Acorus a další. Pomáhající organizace nabízejí širokou škálu služeb. Na jejich webu lze dohledat praktické rady pro oběti domácího násilí či jejich v blízké. Lze se zde dočíst, jaké jsou rizikové faktory, jak rozpoznat domácí násilí nebo jak připravit bezpečnostní plán před odchodem od násilného partnera, který bývá nejrizikovějším obdobím.⁴¹ Existují anonymní chaty či nonstop telefonní linka, na které se lze obrátit. Oběti mohou využít nabídky krizové intervence, azylového bydlení, právního poradenství a dalších programů. Spolupráci mezi jednotlivými orgány (policie, OSPOD, neziskové organizace) zajišťují Intervenční centra, která jsou rovněž schopna nabídnout konkrétní pomoc.⁴² Dalšími pomáhajícími složkami mohou být zdravotníci, psychologové a psychiatři.

Z výzkumu,⁴³ který si nechala zpracovat organizace proFem, vyplývá, že v systému pomoci obětem partnerského násilí jsou i mnohé bariéry. Je kritizován za svoji roztříštěnost a nekonzistentnost. Interdisciplinární spolupráce je podle analýzy výzkumu nedostatečná. Dochází k bagatelizaci násilí a jsou opakovaně posuzovány jednotlivé násilné činy, aniž by byl řešen kontext situace (partnerské násilí). Jako další z překážek výzkum identifikuje různou míru profesionality u pomáhajících složek, která vede například k nezohlednění specifické situace (zdravotní postižení, menšina, ...) nebo k přenášení viny na oběť. Velkou bariérou pomoci je také nedostupnost bydlení, které znemožňuje nebo zdržuje odchod od násilného partnera. Dále

---

³⁹ TOPINKA. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Str.103.

⁴⁰ ŠEVČÍK a kol. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Str.131.

⁴¹ <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/domaci-nasili/bezpecnostni-plan/>

⁴² TOPINKA. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Str. 9.

⁴³ NYKLOVÁ a kol. Bariéry v systému pomoci obětem partnerského násilí.

výzkum zmiňuje genderové stereotypy a přetrvávající tabuizaci sexuálního násilí.

Topinka⁴⁴ upozorňuje, že i když se porozumění a pomoci ohroženým osobám věnuje značné úsilí, osoby násilné často zůstávají mimo pozornost pomáhajících organizací. Nějaké programy pro násilníky, zaměřené například na zvládání agrese, však existují. Jednou z organizací, na kterou se mohou pachatelé domácího násilí obrátit, je Liga otevřených mužů, která se problematice zvládání agrese mimo jiné věnuje.⁴⁵ Obecně bych však řekla, že tyto služby jsou méně časté a dostupné.

Evangelikalismus

Ještě, než se dostanu k tématu církevních specifik a pastorační práce partnerského násilí, považuji za důležité vymezit, co to znamená evangelikální prostředí. Evangelikalismus je proud protestantismu, který se vyznačuje několika charakteristickými rysy. Vojtíšek tyto rysy popisuje v *Encyklopedii menších křesťanských církví v České republice*⁴⁶. Na prvním místě zmiňuje úctu k Bibli, kterou evangelikálové vnímají jako Boží slovo - *“evangelikální křesťané mají Bibli znát a studovat”*. Dále je to důraz na smrt Ježíše Krista na kříži jako na hlavní událost v dějinách, která lidem přinesla spásu. Patří sem také důraz na pokání, obrácení se k Bohu a znovuzrození, důraz na misi a osobní prožívání víry. Důležitá je úloha Ducha svatého, který působí posvěcení člověka. Typické je úzké náboženské společenství ve sboru i v rodině (včetně tzv. paracírkevních aktivit - např. dobročinných spolků). V tomto prostředí se vyskytuje vize blízkého příchodu Božího království, která motivuje společenský aktivismus evangelikálů. Podle Vojtíška mívají evangelikální společenství rovnostářský a laický charakter (díky důrazům na svobodu, vlastní rozhodování, osobní odpovědnost a individuální vztah s Bohem). Vojtíšek upozorňuje, že i v neevangelikálních společenstvích se vyskytují křesťané a skupiny, které jsou silně ovlivněny tímto proudem (například katolická charismatická obnova).

---

⁴⁴ TOPINKA. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Str. 104.

⁴⁵ <https://ilom.cz/kurzy/>

⁴⁶ VOJTÍŠEK. Encyklopedie menších křesťanských církví v České republice. Str. 27-28, 45.

Podle Vojtíška⁴⁷ se evangelikálové od ostatních církví neliší nejvíce svými specifickými teologickými důrazy, ale tím, jak svoji víru prožívají a jaké z toho vyvozují osobní praktické důsledky. Uvádí tři základní proudy, které měly na formování evangelikální zbožnosti vliv – pietismus, puritánství a obzvláště pak probuzenectví.

Mluví i o značném vlivu evangelikálů na okolní společnost a ostatní křesťanské proudy:

„Způsob, jakým evangelikální křesťané vcházeli a vcházejí do kontaktu s nábožensky pluralitní společností, se totiž v moderní i postmoderní společnosti prokázal jako velmi úspěšný a ovlivnil další křesťanské a dokonce i mimokřesťanské tradice. Evangelikalismus se stal globálním náboženským fenoménem a jeho vliv na náboženský ale i politický život je v některých zemích pozoruhodný.“⁴⁸

Výrazným proudem evangelismu je letniční a charismatické hnutí, které se zaměřuje na “křest Duchem svatým” a nadpřirozené Boží dary (charismata) jako je prorokování, uzdravování, mluvení novým neznámým jazykem, na něž bývá kladen obzvláště velký důraz. Patří sem však i další směry, například noví evangelikálové a tradičně smýšlející fundamentalisté,⁴⁹ kteří jsou k některým důrazům charismatických hnutí značně kritičtí. Dále Vojtíšek zmiňuje i tzv “hledačské sbory”, které mohou fungovat zcela samostatně a poskytují útočiště lidem duchovně hledajícím.⁵⁰

V České republice funguje od roku 1991 Česká evangelikální aliance,⁵¹ která je platformou pro sdružování českých evangelikálů. Na svých webových stránkách se představuje jako hnutí, které je orientováno biblicky, misijně a modlitebně. Zaměřuje se na podporu vzájemných vztahů, vytváření příležitosti pro vzájemné modlitby a chce inspirovat ke spolupráci na Božím díle. Evangelikálové jsou podle ní

„obyčejní křesťané vyznávající ‚prosté křesťanství‘, kteří svou víru i život definují dobrou zprávou o Ježíši Kristu. Evangelikálové se zavazují myslet, jednat a žít tak, jak žil a učil

---

⁴⁷ VOJTÍŠEK. Encyklopedie menších křesťanských církví v České republice. Str. 23, 25.

⁴⁸ VOJTÍŠEK. Encyklopedie menších křesťanských církví v České republice. Str. 23.

⁴⁹ Konzervativně smýšlející směr evangelikalismu.

⁵⁰ VOJTÍŠEK. Encyklopedie menších křesťanských církví v České republice. Str. 23, 33-46.

⁵¹ <https://ea.cz/>

Ježíš, a ztělesňovat tak tuto pravdu a jeho Dobrou zprávu pro svět, abychom byli rozpoznatelní jako jeho učedníci.“

Jejími členy jsou jednotlivé evangelikální denominace, nezávislé sbory i další organizace.

Církevní specifika

Skutečnost, že problém partnerského násilí, který je v naší společnosti tolik rozšířený, se nevyhýbá ani zdánlivě bezpečnému prostoru církve, může být těžké přijmout. Nicméně existují výzkumy, které potvrzují, že tomu tak skutečně je. I když bývá na první pohled možná ještě více skryto, než je běžné, partnerské násilí v církvi není ničím neobvyklým, jak dokládá následující citace:

„V roce 2018 požádala organizace Restored ve Spojeném království univerzity v Coventry a Leicesteru o provedení základní studie o postojích účastníků bohoslužebných shromáždění k domácímu násilí a o jejich zkušenostech s tímto jevem. Tento výzkum ukázal, že ačkoli většina respondentů (71 %) měla za to, že domácí násilí je problém v rámci celé společnosti, méně než 38 % si myslelo, že je to problém přítomný i v jejich církevním společenství. Výzkum však odhalil, že jeden ze čtyř lidí, kteří přicházejí na bohoslužby, domácí násilí reálně zažil. Znepokojivé je, že jen dvě osoby ze sedmi dotazovaných považují své společenství za dostatečně připravené, aby si dokázalo poradit s informací o domácím násilí, když k němu dojde.“⁵²

Topinka⁵³ zmiňuje náboženské tlaky jako jeden z důvodů, které osobám ohroženým partnerským násilím brání situaci účinně řešit. V české odborné literatuře věnující se této problematice jsem však nenalezla mnoho zmínek o specifikách domácího násilí v církvi a u věřících osob. Existuje příručka z katolického prostředí⁵⁴, která však nenabízí příliš mnoho podnětů o specifikách partnerského násilí u věřících a v církvi. Příručka vydaná Českou evangelikální aliancí, kterou jsem zmiňovala v úvodu práce a kterou považuji za inspirující, zase převážně vznikala v jiném kulturním kontextu. Jejím cílem je *“poskytnout nástroj, jak prakticky a pastoračně reagovat v situaci, kdy se jako církev s oběťmi, ale i s pachateli domácího násilí setkáme.”*⁵⁵ Pojmenovává některé problematické přístupy církve k domácímu násilí, které brání tomu, aby se mu dokázala účinně postavit a aby poskytla oběti dostatečnou podporu pro řešení její situace.

---

⁵² KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 8.

⁵³ TOPINKA. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Str. 16.

⁵⁴ PAPERSTEINOVÁ a kol. Domácí násilí: příručka (nejen) pro pastorační pracovníky.

⁵⁵ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 3.

I když tyto zdroje mají své limity, jsem na jejich základě přesvědčena, že v církvi mohou hrát roli specifické faktory, které mají vliv na jev partnerského násilí i jeho řešení, a bylo by dobré se jim více věnovat. Chtěla bych upozornit, že jednotlivá témata následujících podkapitol nepovažuji za kompletní výčet a popis toho, s čím se v církvi lze setkat. Spíše se jedná o kompilaci nejvíce zmiňovaných a prozkoumaných oblastí, které se mi podařilo dohledat v dostupné literatuře. Také je třeba si uvědomit, že každá denominace i sbor se liší teologií, kulturou, demografií, historií atd., a výsledná situace tedy bude specifická pro konkrétní prostředí i případ. Na komplexním zpracování této problematiky je třeba dále pracovat a další podněty pro diskuzi mohou přinést například rozhovory s evangelikálními duchovními realizované v rámci výzkumné části této práce. Nyní se budu věnovat tématu duchovního násilí, v podkapitole náboženský jazyk a kultura zmíním teologické přístupy týkající se domácího násilí, a nakonec se krátce zastavím u náboženského prožívání ohrožených osob, vlivu církevní komunity a role duchovních.

Tato kapitola popisuje hlavně úskalí, na která lze v církvi ohledně této problematiky narazit. Někteří autoři⁵⁶ uvádějí, že náboženství přispívá k umlčení těch, kteří chtějí o partnerském násilí otevřeně hovořit, a proto naopak považují za nutné o nich mluvit a psát. Oběti domácího násilí se svě-řují s tím, že lidé v církvi jsou často milující a pečující, ale ta navzdory tomu není bezpečným prostředím, kde by se o tomto problému mohly sdílet. Pozitivní však je, že v některých oblastech se situace v posledních letech zna- telně obrací k lepšímu. Trend tabuizace domácího násilí v církvi ustupuje, mění se i teologické důrazy udržující nezdravou patriarchální teologii, (např. učení o podřízenosti žen),⁵⁷ o které bude ještě řeč.

I když některé zdroje zahrnují i informace z širšího církevního a kultur- ního kontextu, výběr témat je zaměřen na západní křesťanské evangelikální prostředí. Züst a kol.⁵⁸ uvádějí, že evangelikální křesťané jsou často katego-

---

⁵⁶ Chishale, Züst a kol., Kuzaks-carenasová a kol., ...

⁵⁷ MCMULLIN a kol. When Violence Hits the Religious Home. Str. 120.

⁵⁸ ZÜST a kol. 10 – Year Study of Christian Church Support for Domestic Violence Victims.

rizování jako fundamentalisté, patří mezi nejkonzervativnější křesťany, zaměřují se na osobní spásu a dodržují doslovný překlad Bible, s čímž se podle nich některá úskalí mohou pojít. S tímto vymezením by se však dalo polemizovat. Také je třeba počítat s tím, že český a americký evangelikalismus se mohou v něčem lišit. Česká evangelikální aliance se v roce 2023 snažila vyvolat diskuzi o domácím násilí v jednotlivých církvích a sborech a rozšířit povědomí o tomto problému v českém evangelikálním prostředí.

Duchovní násilí

I když duchovní násilí není v české literatuře často explicitně zmiňováno, může mít na věřící oběti ničivý dopad.⁵⁹ Podle Kuzaks-Cardenasové a kol. je duchovní násilí *“forma citového a psychického týrání, která využívá náboženství a systémy víry k ovládnutí a podřízení oběti”*⁶⁰ Jeho konkrétní projevy mohou vypadat takto.:

- „Požadavky na utajení a mlčenlivost.
- Vynucená vykazatelnost a cenzura rozhodování.
- Znásilnění v manželství a používání náboženských spisů k jeho ospravedlnění.
- Používání náboženských textů k nátlaku a kontrole.
- Způsobení újmy, izolace nebo zanedbávání, aby se oběť zbavila ‚zlé síly‘, ‚ducha‘, který ji údajně posedl.
- Vyžadování poslušnosti vůči pachateli domácího násilí z důvodu náboženství, víry nebo teologie.
- Izolace v komunitě jako prostředek ‚trestu‘.
- Nucení oběti k jednání nebo chování, které je v rozporu s jejím náboženským přesvědčením.
- Bránění oběti ve vykonávání modliteb a/nebo účasti na společných bohoslužbách.
- Nucení k sexuálním aktům, které jsou v rozporu s náboženskými předpisy a/nebo náboženským právem.

---

⁵⁹ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 13.

⁶⁰ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 14. (Podle Oakley a kol.).

- Vynucování interrupce, antikoncepce nebo sterilizace, pokud to odporuje náboženskému přesvědčení dané ženy nebo neadekvátní omezování přístupu k nim z náboženských důvodů i v eticky a medicínsky oprávněných případech (ohrožení života matky, riziko genetických poruch atd.).⁶¹

Například v článku *Domestic abuse in marriage and self-silencing*⁶² je zmiňován verš z Přísloví 21, 9 *“Lepší je bydlet v koutě na střeše nežli společně v domě se svárlivou ženou”*⁶³ jako jeden z biblických textů, které bývají agresory zneužívány k upevnění jejich mocenské role, což odpovídá čtvrtému bodu *“Používání náboženských textů k nátlaku a kontrole”*.

Autorka článku, Chisaleová⁶⁴, zmiňuje dvě kazuistiky, ve kterých se duchovní násilí vyskytuje. V obou případech jsou agresori muži, kteří zároveň zastávají významné postavení ve své církvi. První zmiňovaný muž je významným a respektovaným vůdcem své křesťanské komunity, svoji manželku zahrnuje luxusem, ale v soukromí ji terorizuje. Ve druhém případě se jednalo o evangelistu a pastoračního poradce. Jeho žena ve výzkumu uvedla, že její manžel v rámci práce s páry (a poradenství týkajícího se i domácího násilí) používá stejné biblické texty a rady, kterými ji doma působí násilí. Textů a pasáží, které jsou zneužitelné, je mnoho. Často jsou vytrženy z kontextu nebo se týkají úplně jiné problematiky. Tyto verše a teologické důrazy budu zmiňovat v následujících kapitolách.

Náboženský jazyk

S problematikou duchovního násilí úzce souvisí specifický jazyk a teologická východiska, která se v církvi používají.

„Výzkum v Severní Americe poukázal na to, že církevní představitelé a členové církvi mohou neúmyslně ohrozit bezpečnost obětí/přeživších tím, že udržují určitá náboženská učení, která ospravedlňují týrání a násilné ovládnutí jako součást učení o mužské vedoucí úloze a ženské podřízenosti. Toto učení ve své podstatě násilí neospravedlňuje, ale vytváří kulturu, ve které se mu může dařit.“⁶⁵

⁶¹ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 14.

⁶² CHISALE. Domestic abuse in marriage and self-silencing. Str. 4-6.

⁶³ BIBLE. Český ekumenický překlad. Přísloví 21, 9.

⁶⁴ CHISALE. Domestic abuse in marriage and self-silencing. Str. 5.

⁶⁵ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 21. (podle Fisher-Townsend a kol.).

Leonie Westenberg⁶⁶ upozorňuje na to, že praktiky, jazyk a mocenské struktury náboženských (křesťanských) institucí mohou vytvářet prostředí, které pomáhá vytvořit a udržet situaci domácího násilí, ve které se věřící žena nalézá. Ve svém příspěvku se zaměřuje na křesťanské rodiny v západním světě napříč jednotlivými denominacemi. Autorka na základě dalších zdrojů uvádí, že významným faktorem v církevním prostředí, který se podílí na utváření a podpoře násilí ve vztahu, je užívání náboženského jazyka. Ten může být využíván například k ospravedlnění násilného jednání ze strany partnera.

Westenberg pojmenovává tři hlavní problematické oblasti - "učení o podřízenosti ženy a vedoucí úloze muže", "posvátnost a nerozlučitelnost manželství" a "hodnota utrpení a ctnost odpuštění". Například, když muž spojuje svůj pohled na mužnost a mocenské postavení s učením, že "muž má vůdčí roli a je hlava rodiny, zatímco žena se má podřizovat"⁶⁷, nahrává to nerovnoměrnému rozložení moci ve vztahu, které je pro partnerské násilí typické. Právě toto učení, i když je vytrhnuté z biblického kontextu, že se mají podřizovat sobě navzájem, agresori předkládají svým partnerkám, aby si upevnili svoji dominantní pozici a ospravedlnili nátlak. Dalším problematickým náboženským termínem je podle autorky "posvátnost manželství" a učení o jeho nerozlučitelnosti. Článek nabízí příklad, kdy pastoři používají argument, že "Bůh nenávidí rozvod", aby prosadili jiný druh řešení situace, například párové poradenství. Zůstat v násilném vztahu však může být pro ohroženou osobu rizikové a vést k její újmě. Nakonec je zde ještě křesťanský důraz na odpuštění⁶⁸, který může vést k tomu, že žena omlouvá násilné jednání svého manžela a nezačne hledat trvalé řešení situace. Týraná žena tak raději trpí, než aby žila s pocitem viny, že neodpustila. Utrpení může být navíc pokládáno za ctnost⁶⁹. Věřící ženy, které zůstanou v násilném vztahu

---

⁶⁶ WESTENBERG. 'When She Calls for Help'. Str. 1-8.

⁶⁷ Efezským 5, 23-24, Koloským 3, 18.

⁶⁸ Např. Koloským 3, 13.

⁶⁹ Např. Skutky 14, 22 a 1. Korintským 6, 7.

nebo se k agresorovi vrátí, své rozhodnutí často také zdůvodňují náboženskými termíny a symboly. Například Přísloví 31, 10–31⁷⁰, které mluví o ženě statečné, se v některých případech může podílet na vytváření obrazu pokorné a odpouštějící křesťanské manželky, která se obětuje pro celistvost své rodiny, ...⁷¹

Podle autorky je náboženský jazyk provázán se systémem víry jedince, který má kořeny v jeho sociálním, kulturním a historickém pozadí. Pokud je tradičně Bůh vykreslen jako hněvivý a panovačný, bude se tento pohled přenášet i do mezilidských a partnerských vztahů. V tom případě je potřeba začít raději poukazovat na to, že Bůh je milostivý a láskyplný. Článek proto nabízí alternativy i k výše zmiňovaným náboženským termínům. Navrhuje, aby se místo učení o podřízenosti ženy a vedoucí úloze muže mluvilo o biblickém pojetí rovnosti mezi mužem a ženou.⁷² Pastoři by se podle autorky měli více zaměřovat na nepřijatelnost násilí⁷³ (v kontrastu s nepřijatelností rozvodu). Také je třeba si uvědomit, že odpuštění má svoji protiváhu v hledání spravedlnosti.⁷⁴ V neposlední řadě by se církve měly zaměřit na biblické pojetí lidské důstojnosti a svobody.⁷⁵ Tyto změny by se měly ideálně projevit ve znění písní, v kázáních, ve vyučování atd., díky čemuž by se církev stala lepším prostředím pro řešení a prevenci domácího násilí.⁷⁶ V příloze je pro inspiraci vložena ukázka z publikace *Domácí násilí - jeho prevence a řešení v církvi, příručka pro sbory*, kde se pracuje s konkrétními texty.

---

⁷⁰ Ženu statečnou kdo nalezne? Je daleko cennější než perly. Srdce jejího muže na ni spoléhá a nepostrádá kořist. Prokazuje mu jen dobro a žádné zlo po celý svůj život...

⁷¹ WESTENBERG. 'When She Calls for Help' Str. 4-5.

⁷² Např. Genesis 2, 18.

⁷³ Např. Žalm 11, 5.

⁷⁴ Např. Matouš 5, 6.

⁷⁵ Např. Genesis 1, 27 a Galatským 5,1.

⁷⁶ WESTENBERG. 'When She Calls for Help'. Str. 6-8.

Spiritualita obětí

Podle výzkumu, jehož výsledky shrnuje Topinka,⁷⁷ se oběti spíše řadí mezi věřící osoby (agresoři častěji volili jako variantu náboženského přesvědčení odpověď neví). Účastníci výzkumu organizace Restored⁷⁸ zmiňovali, jaký duchovní dopad na ně domácí násilí mělo. Někteří z nich například přestali chodit do shromáždění a jiní popisovali negativní vliv, kterou měla zkušenost s domácím násilím na jejich víru v Boha. Tento výzkum však proběhl pouze mezi církevními příslušníky, což znamená, že lidé, kteří v důsledku toho zcela ztratili víru nebo přestali chodit na shromáždění, ve výzkumu ani nejsou zahrnuti.

To, že domácí násilí má vliv na spiritualitu ženy ohrožené domácím násilím, platí i obráceně – spiritualita a hodnotový systém oběti mají vliv na podobu a vývoj situace a na to, jak se žena staví k jejímu řešení. Čírtková⁷⁹ zmiňuje několik druhů racionalizace, které používají ženy ohrožené domácím násilím a které jim brání v odchodu z násilného vztahu. Uvedu zde ty, kde lze vysledovat souvislost s náboženským přesvědčením a prožíváním žen. Zaprvé se jedná o *“pocit závaznosti vůči vyšším hodnotám, jako jsou tradice, víra atp.”* Dále je zmíněna *“etika či role spasitelky, která má potřebu se starat o tyрана”*, která může být podporována například učením o tom, že láska vše vydrží a že máme druhého pokládat za přednějšího než sebe.⁸⁰ Nakonec zde ještě zmíním *“popírání vlastní role jako nevinné oběti”*, které může být umocněno křesťanským učením o tom, že nikdo není bez viny a že nejprve máme vyjmout trám ve svém vlastním oku.⁸¹ Jsou zdokumentované příběhy žen, které se do násilných vztahů kvůli své víře vracejí. Tyto ženy jsou ovlivněny svojí vírou a hodnotovým systémem tak silně, že je to může vést až k rozhodnutí, které je ohrožující pro ně i pro jejich děti.⁸² Jsem však

---

⁷⁷ TOPINKA. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Str. 54-55.

⁷⁸ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 21-22.

⁷⁹ ČÍRTKOVÁ. Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století. Str. 69.

⁸⁰ Např. Filipským 2, 3.

⁸¹ Např. Matouš 7, 3-5.

⁸² MCMULLIN a kol. When Violence Hits the Religious Home. Str. 114.

přesvědčena, že žádné biblické učení, pokud je správně pochopeno a zasaženo do kontextu, neomlouvá páchání násilí ani nikoho nenabádá, aby se stal jeho bezbrannou obětí. I když se Kristus, který nám jde příkladem, za nás obětoval, nebylo to výrazem bezmoci, ale rozhodnutím učiněným ze svobodné vůle.⁸³

Joy Forrest popisuje ve článku *Avoiding Ten Common Pitfalls to Counseling Women Who Are Oppressed at Home*⁸⁴ na základě svojí vlastní zkušenosti, co osoba ohrožená domácím násilím může ve své víře prožívat. Její pohled na Boha může být pokřivený. Může si myslet, že se na ni Bůh hněvá, protože nedokázala zachránit své manželství a cítit se od něj vzdálená. Může mít pocit, že je lhostejný a odtažitý. Dokonce se na něj může zlobit, protože se snažila být dobrou manželkou, ale věci se jen zhoršily. Také může Boha vnímat jako tvrdého autoritáře, který je na straně násilníka, protože její manžel používal Písmo, aby ospravedlnil své kontrolující a násilné jednání. Autorka upozorňuje, že pokud jí v církvi bude doporučeno, aby se zaměřila na svůj hřích, nejspíše to ještě zvětší propast mezi ní a Bohem. Oběť potřebuje pomoc, která ji umožní znovu vnímat Boží dobrotu. Teprve když se obnoví její vztah s Bohem, tak jí On sám jemně ukáže, kde je třeba činit pokání. Podle Forrestové totiž její hřích spočívá pravděpodobně úplně v něčem jiném, než se běžně domnívají poradci. Není to tak, že by něčím přispěla k tomu, že se manžel chová násilně a z toho potřebovala činit pokání, ale spíše si z manželství udělala modlu a uvěřila, že agresor je větší než Bůh. Potřebuje se tedy znovu začít soustředit na Boha a jeho cesty, aby se tato perspektiva změnila.

Nakonec této podkapitoly bych ráda okrajově zmínila pojem “religious coping”⁸⁵, kterému se věnuje studie *The influence of religious orientation and coping on the psychological distress of Christian domestic violence*

---

⁸³ Jan 10, 18.

⁸⁴ <https://www.biblicalcounselingcoalition.org/2021/10/21/what-every-biblical-counselor-should-know-about-counseling-domestic-abuse-part-one/>

⁸⁵ Odvozený od pojmu “copingová strategie”.

victims⁸⁶, jejímž cílem bylo zjistit vztah mezi pozitivními a negativními náboženskými copingovými strategiemi a psychickým nepohodlím v situacích domácího násilí. Například zde byl zmíněn vliv spirituality na rozvoj symptomů PTSD (deprese, úzkost, disociace, sexuální problémy, spánkové poruchy, ...), přičemž se výsledky lišily u spirituality orientované ven a u spirituality orientované dovnitř. Studie je poměrně komplexní a další výsledky jsou natolik komplikované, že je zde nemohu uvést ve zkrácené verzi, aby nedošlo k jejich zkreslení. Navíc by se jednalo o poměrně širokou odbočku do psychologického kontextu, který není zaměřením této práce a zmiňuji tento pojem spíše pro zajímavost. Pro pastorační praxi je důležité, že v různých aspektech byl pozitivní či negativní vliv náboženských copingových strategií na psychiku osoby ohrožené domácím násilím prokázán.

Církevní komunita

Církevní komunita je dalším prvkem, který má specifický vliv na aktéry domácího násilí. V evangelikálním prostředí jsou lidé členy komunit svých sborů a v některých sborech fungují i další, menší uskupení (skupinky), které nabízejí ještě užší společenství. Podle Topinky⁸⁷ mají vliv na řešení situace domácího násilí významní druzí (rodiče ohrožených osob, sourozenci, blízcí přátelé či sousedé), kteří si mohou jako první všimnout, že něco není v pořádku a upozornit na to a zároveň existuje riziko, že se přikloní na stranu agresora. *“Ohrožená osoba tak musí čelit i sociálnímu tlaku z blízkého okolí, které má tendenci situaci konzervovat a omezovat rozhodování ohrožených osob ohledně hledání nějakého řešení či východiska.”*

Podle Matouška⁸⁸ je komunita je společenství lidí hlásících se k nějaké skupině, sdílející hodnoty, zájmy a sociální vazby. Má vlastní strukturu a dynamiku. Člen komunity se podílí na jejím fungování a komunita se podílí na formování jeho identity. Komunity se tedy utvářejí i v rámci jednotlivých

---

⁸⁶ AKE a kol. The influence of religious orientation and coping on the psychological distress of Christian domestic violence victims. Str. 5-28.

⁸⁷ TOPINKA. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Str. 100-101.

⁸⁸ MATOUŠEK a kol. Metody a řízení sociální práce. Str. 253-254.

denominací a církevních společenství. Obvykle kladou důraz na rozvoj spirituality, mají specifickou hierarchii a teologické důrazy. Lidé z církevní komunity tedy mohou mít na osobu ohroženou domácím násilím a celou situací značný vliv, bohužel i negativní.⁸⁹

Prostředí církevní komunity poskytuje ideální prostor pro to, aby se její členové v obtížných situacích mohli obrátit jeden na druhého nebo na své vedoucí.⁹⁰ Ženy zde mají také další ženy, kterým se mohou svěřit. Lidé v křesťanské komunitě mohou společně hledat biblické odpovědi na své problémy. Biblický poradce Larry Crabb je přesvědčený, že *“církevní společenství je schopno poskytnout uzdravující prostředí díky lásce a přijetí, které lidé potřebují”*. Podobně může podle něj *“církev přispět k naplnění potřeb významu a bezpečí.”*⁹¹ To, že lidé v rámci komunity sboru mají velký potenciál vytvářet bezpečné prostředí, které nabízí možnost obětem násilí se svěřit a nalézt přijetí a podporu vyplývá ze samotné podstaty křesťanského učení o Boží lásce a přijetí. Jako užitečnou roli svých společenství popisují oběti domácího násilí možnost účastnit se komunitních aktivit a využít interní systém pomoci církve včetně dobrovolníků, kteří jsou k dispozici a jsou jim ochotni poskytnout podporu.⁹²

Úzké vazby členů církevních komunit, vzájemné sdílení víry a často i života, však mohou být i problematické, zvláště v případech, kdy chybí moudré a zkušené vedení. Může pak docházet k škodlivému vlivu komunity na situaci domácího násilí, které je způsobeno tím, že si lidé více vidí do života a mají tendenci si do něj mluvit a napravovat se k obrazu svých představ o tom, co je správné. Terapeutka z Křesťanského terapeutického centra⁹³ například uvedla situaci, kdy členové společenství sice oběť podporovali formou praktické pomoci (s financemi, dětmi a úklidem domácnosti),

---

⁸⁹ <https://www.churchtimes.co.uk/articles/2023/23-june/news/uk/christian-teaching-linked-to-domestic-abuse-research-finds>

⁹⁰ HALÁMKOVÁ. Bible a pastorační poradenství. Str. 82 (podle Larryho Crabba).

⁹¹ HALÁMKOVÁ. Bible a pastorační poradenství. Str. 82.

⁹² AKE a kol. The influence of religious orientation and coping on the psychological distress of Christian domestic violence victims. Str. 9.

⁹³ Petra Mizurová, 22. 4. 2024.

ale zároveň ji v dobré víře, že je to tak správné, povzbuzovali v přesvědčení, že svého násilného manžela svojí láskou přivede k pokání, protože je to tak napsáno v Bibli.⁹⁴ Tato naděje se však ukázala jako planá, což není ojedinělý příklad. Ake a kol.⁹⁵ jako typický příklad škodlivého vztahu s komunitou uvádí převzetí patriarchálního postoje v komunitě, který narušuje smysl oběti pro svobodné jednání a znesnadňuje získat její podporu.

Církevní komunity mají svojí hierarchii, na jejímž vrcholu jsou církevní vedoucí a duchovní. Je tedy třeba reflektovat, jaké je v daném společenství rozložení moci a jestli je to zdravě nastaveno. O nerovnováze moci se hovoří například i v kontextu afér sexuálního zneužívání v církvi. Problematikou zneužití moci duchovních se zabýval francouzský filosof M. Foucault⁹⁶. V diplomové práci *Prevence zneužití moci v profesi faráře Českobratrské církve evangelické* se autorka věnovala této problematice v českém evangelickém kontextu. Kromě mechanismů zneužití moci duchovními zmiňuje například i "toxickou roli komunity", která toto prostředí nerovnováhy spoluvytváří a způsobuje, že obětem není dostatečně pomoheno.⁹⁷ Pokud je tedy v postavení agresora vedoucí církve, tato nerovnováha se prohlubuje a pro oběť může být ještě obtížnější nalézt pomoc. Helen Paynterová⁹⁸ upozorňuje na možnost zneužití Žalmu 105, 15, kde je psáno "nedotkneš se Božího pomazaného". To bývá vztahováno právě i na jakékoliv zpochybnění správného jednání církevních vedoucích. Žena, která jeho jednáním trpí, je donucena k mlčení. Obávám se však, že i neinformovaní vedoucí se mohou nevědomky stát spolupachateli útlaku. Sice s nejlepšími úmysly a neúmyslně, ale přesto mohou přispět k vytvoření tlaku nebo situace, kdy je pro oběť partnerského násilí obtížné situaci řešit. Například právě nevhodnými teologickými důrazy nebo dobře míněnými špatnými radami, které mají z jejich úst větší

---

⁹⁴ Např. 1. Petrova 3, 1.

⁹⁵ AKE a kol. The influence of religious orientation and coping on the psychological distress of Christian domestic violence victims. Str. 8-10.

⁹⁶ <https://protestant.evangelnet.cz/muze-se-pastyr-vubec-vyhnout-zneuzivani-svych-ovcim-foucault-o-pastyrskem-moci>

⁹⁷ ROLL. Prevence zneužití moci v profesi faráře Českobratrské církve evangelické. Str. 13-26.

⁹⁸ PAYNTER. The Bible Doesn't Tell Me So. Str. 86.

váhu. Dále se budu roli duchovních věnovat v následující kapitole, ale už ne z pohledu nerovnováhy moci, ale z pohledu jejich možnosti na situaci domácího násilí reagovat.

Role duchovních

V letech 2005 až 2015 vznikala studie⁹⁹, která zkoumala atmosféru podpory obětem domácího násilí mezi křesťanskými duchovními a členy církví. I když tato studie pochází z odlišného církevního prostředí,¹⁰⁰ její závěry považuji za relevantní i pro český evangelikální kontext. Jen je třeba vzít v potaz, že některé důrazy se mohou mírně lišit. Členové zkoumaných společenství vyjádřili potřebu, aby se jejich duchovní více vzdělávali v poradenství a v tom, jak mluvit o domácím násilí z kazatelny. I když duchovní preferovali doporučení profesionálního poradenství, většina členů by v případě, že by se nacházela v násilném vztahu, dala přednost poradenství se svým pastorem. Duchovní i členové v této studii chtěli vytvořit bezpečné a podpůrné prostředí pro oběti/přeživší násilných vztahů. V otevřených otázkách v dotazníku z roku 2005 i z roku 2015 uvedli členové kongregací množství poznámek o úloze duchovních, kteří se podílejí na vytváření povědomí a o prostředí, které umožňuje dosažení skutečné změny v oblasti domácího násilí:

- Církev by měla zaujmout oficiální postoj ohledně domácího násilí a vyjádřit obětem svoji podporu. Církev by se měla podílet na vzdělávání ohledně této problematiky. Mlčení z církve nečiní neutrálního pozorovatele, ale spoluviníka.
- Pastoři mají o domácím násilí více kázat. Církev má být aktivní ve výchově, v poskytování rodinné podpory a osvěty.

---

⁹⁹ ZUST a kol. 10 – Year Study of Christian Church Support for Domestic Violence Victims.

¹⁰⁰ Vzorek 2005: 73.1 % ELCA, 23.1 %, Missouri Synod Lutheran church, 3.8 % American Baptist church, a Catholic church, and a Methodist church.

Vzorek 2015: 63.3 % ELCA, 3.6 % Wisconsin Synod Lutheran church, 10.1 % a Catholic church, 4.1% the Methodist Church, 3.6 % American Baptist Church, 3% Mainline Protestant liberal churches, 11.9% conservative Evangelical Christian churches.

- Duchovní se potřebují vzdělávat, aby pochopili dynamiku domácího násilí a nabyli dovednosti radit a vyučovat o této oblasti.
- Církev a pomáhající organizace mohou působit společně a vzájemně se doplňovat.
- Duchovní by neměli skrývat, že domácí násilí v církvi existuje. Lidé ve sboru se mohou cítit lépe, když je možné o těchto problémech mluvit ve společenství a když se o nich otevřeně hovoří i z kazatelny.
- Církev by měla být součástí procesu vzdělávání o tom, co je domácí násilí a jak k němu dochází. Církev by měla vytvářet povědomí o problematice domácího násilí (církev se tomuto tématu často vyhýbá).
- Církev by měla mít pastory vyškolené v poradenství ohledně domácího násilí, kteří jsou přístupní a neodsuzují.¹⁰¹

Výzkumu se zúčastnilo devět pastorů. V druhé fázi výzkumu, v roce 2015, si šest pastorů myslelo, že domácí násilí se týká jen malého počtu členů církve. Dva pastoři uvedli, že domácí násilí je pro jejich sbory velkým problémem, a jeden pastor si myslel, že k domácímu násilí ve sboru nedochází. Od roku 2005 došlo k výraznému posunu ve vnímání přínosu párového poradenství ze strany duchovních. V roce 2015 žádný z pastorů v dotazníku už neodpověděl, že párové poradenství je dobrým řešením (dva z nich uvedli, že si nejsou jisti).¹⁰²

Žádný z pastorů si také nemyslel, že by oběti násilí přeháněly a jsou sobecké, pokud opustí násilné manželství. Sedm pastorů se necítilo dostatečně připraveno poskytovat poradenství obětem domácího násilí. Co se týká odpovědí ohledně rozvodu, tak je výstižně shrnuje tato: “Rozvod není to, co bylo ohledně manželství zamýšleno. Hřích násilí ve vztahu má však hlubší rozměry, které mohou z rozvodu udělat nutné zlo, které je zapotřebí za okolností, kdy násilí může zúčastněným osobám ublížit.” Odpovědi

---

¹⁰¹ ZUST a kol. 10 – Year Study of Christian Church Support for Domestic Violence Victims.

¹⁰² ZUST a kol. 10 – Year Study of Christian Church Support for Domestic Violence Victims.

z obou let se shodly, že manželství „nemá být propleteno násilím“ a že „násilí je také hřích“.¹⁰³

Nejsem si jistá, že se jedná o obecný postoj všech duchovních a ve všech komunitách. Spíše se na základě osobní zkušenosti a pramenů použitých v této práci domnívám, že v evangelikálním prostředí se můžeme setkat i s tím, že “zlo rozvodu” bude vnímáno naléhavěji, než “hřích násilí”, například z důvodu že rozvod je viditelné selhání, kdežto násilí může být skryté. Zaznamenala jsem totiž, že pasáž z Matouše 19,8-9,¹⁰⁴ kde Ježíš mluví o rozvodu, může být chápána dvojím způsobem. V jednom případě tak, že Ježíš rozvod povoluje, protože ho povolil Mojžíš z důvodu tvrdého srdce nebo naopak, že ho Ježíš, mimo případ smilstva, zakazuje.

Skutečnost, že se faráři nepovažují za kompetentní radit rodinám, které zažívají domácí násilí, se podle údajů z roku 2005 a 2015 nezměnila. Jeden z pastorů například uvedl, že za svůj úkol považuje zhodnotit situaci a zajistit, aby se ti, kteří to potřebují, dostali do bezpečí a dostalo se jim pomoci od někoho, kdo je lépe vyškolený než on. Zatímco pro duchovní bylo důležité doporučení odborné péče, účastníci kongregace v této studii chtěli, aby jejich duchovní udělali, v rámci své pozice, více. Členové sborů uvedli, že chtějí od svých pastorů otevřeně slyšet o domácím násilí. V roce 2005 i 2015 byla jasná poptávka po tom, aby kazatelé zvýšili své vzdělání v oblasti domácího násilí a mohli v rámci kongregace proti domácímu násilí zaujmout jasné stanovisko. Účastníci kongregace v této studii poznamenali, že prolomení mlčení ohledně tohoto tématu by pomohlo členům v násilných vztazích cítit, že mohou o svých problémech mluvit a najít v církvi podporu místo odsouzení.¹⁰⁵

Během posledních pár dekád se této problematice začínají autoři více věnovat a situace se pomalu mění. Povědomí o problematice v církevním prostředí vzrůstá a téma začíná objevovat ve skriptech mnoha teologických

---

¹⁰³ ZUST a kol. 10 – Year Study of Christian Church Support for Domestic Violence Victims.

¹⁰⁴ Odpoví jim: “pro tvrdost vašeho srdce vám Mojžíš dovolil propustit manželku. Od počátku to však nebylo. Pravím Vám, kdo propustí svou manželku z jiného důvodu než pro smilstvo a vezme si jinou, cizoloží.” Matouš 19, 8-9 ČEP.

¹⁰⁵ ZUST a kol. 10 – Year Study of Christian Church Support for Domestic Violence Victims.

škol.¹⁰⁶ Úroveň vzdělání se však liší a mnoho informací duchovním stále chybí, autoři článku *When Violence Hits the Religious Home: Raising Awareness about Domestic Violence in Seminaries and amongst Religious Leaders*¹⁰⁷ proto doporučují, aby na toto téma teologické školy a semináře zaměřovaly více.

Domnívám se, že situace v České republice bude ještě trochu odlišná, než vyplývá z výsledků studie uvedené autory Zust a kol. a než popisuje McMullin a kol. V těchto případech se jednalo o informace z amerického prostředí. V České republice samozřejmě také existují teologické školy a semináře, ale do jaké míry se na nich o této problematice mluví, je otázka. Dalším faktem je, že v části českého evangelikálního prostředí svoji činnost někteří duchovní vykonávají na dobrovolné bázi a pastorační vzdělání nemusí podmínkou ani v případě, že jsou placeni církví. Lze tedy očekávat velké rozdíly v povědomí českých duchovních. Iniciativu České evangelikální aliance a vydání informační brožury o domácím násilí v církvi považuji za důkaz, že se v této oblasti něco děje. Bylo by dobré, aby duchovní v České republice měli více možností se v této oblasti vzdělávat, pokud ne v rámci studia, tak alespoň prostřednictvím kurzů a seminářů.

---

¹⁰⁶ COOPER-WHITE. *Intimate Violence Against Women*. Str. 835-840.

¹⁰⁷ MCMULLIN a kol. *When Violence Hits the Religious Home*. Str.119-122.

Pastorace v kontextu domácího násilí

V kapitole o specifikách domácího násilí, které se vyskytuje v rámci církevního prostředí, jsem se věnovala spíše negativním aspektům této problematiky, i když v podkapitole o komunitním aspektu církve jsem se dotkla i kladných stránek církevního prostředí. Církev má zdroje, kterými může přispět k řešení situace, ale mnohdy je neumí správně použít. Kuzaks – Cardenasová a kol. píše:

„Věříme, že církev může být zásadním zdrojem pomoci a uzdravení pro všechny, kteří jsou domácím násilím zasaženi. Bohužel tomu tak často nebylo a církve domácí násilí buď ospravedlňovaly nebo se mu nedokázaly postavit či příliš snadno uvěřily zdánlivému pokání násilníka. Vyhýbaly se projevům péče a lásky, jejichž vzorem je Ježíš, dobrý pastýř, a nedokázaly ochránit své ovce před vlkem.“¹⁰⁸

Nový zákon vyprávějící příběh o Ježíši a rané církvi vyzývá všechny věřící, aby žili v harmonii, ochraňovali slabé ve svém středu a rozdávali praktickou a emocionální pomoc podle potřeby jak v rámci náboženské komunity, tak i za jejími hranicemi. Zdravý přístup církve pak může poskytnout bezpečné a podporující prostředí. Příručka *Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi* popisuje, jak takový přístup vypadá, včetně praktických rad, jak zasáhnout, jak informovat o problému a jak vytvářet zdravé teologické učení.

Z druhé vlny feminismu v sedmdesátých letech vyrostlo v USA hnutí bojující za konec násilí na ženách a díky němu se o této problematice začalo v církvi brzy mluvit také.¹⁰⁹ Role církve a duchovních v souvislosti s domácím násilím a podporou obětí je však jednou z nejméně prostudovaných oblastí v literatuře o domácím násilí.¹¹⁰ Pastoři přitom mají jedinečnou možnost a s ní spojenou odpovědnost vyslechnout a řešit duchovní problémy osob ohrožených domácím násilím. Kromě poskytování praktické pomoci, kterou mohou nabídnout i sekulární organizace, stojí církve před výzvou poskytovat duchovní zdroje, které mohou nastartovat proces uzdravení.

---

¹⁰⁸ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. *Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi*. Str. 21.

¹⁰⁹ COOPER-WHITE. *Intimate Violence Against Women*. Str. 813.

¹¹⁰ ZUST a kol. 10 – Year Study of Christian Church Support for Domestic Violence Victims.

Také je potřeba mluvit o specifikách věřících obětí se sekulárními pomáhajícími institucemi. Podle McMullina a kol.¹¹¹ vidí pomáhající organizace možnost pomoci ze strany církve rezervovaně a lidé v církvi mohou mít naopak nedůvěru či výhrady vůči sekulárním organizacím. Tuto propast je potřeba překlenout a začít spolupracovat.

Důležitý zdroj, který církev může nabídnout, je možnost pastorační péče. Podle Cooper – Whiteové mnoho věřících žen, které čelí partnerskému násilí, nevyhledá jako první pomoc u policie nebo sekulárních pomáhajících organizací, ale nejprve se svěří svému duchovnímu. Církev a pastoři tak mohou hrát velmi výraznou roli v řešení domácího násilí a být prvními, kdo se o tom dozví.¹¹² Jak se bude situace dále vyvíjet pak záleží i na jejich reakci. To, že věřící oběti upřednostňují nejprve hledat radu a podporu u svých duchovních vedoucích, zmiňují i další zdroje. Například data z Kanady¹¹³ ukazují, že 12 % obětí domácího násilí se pro nějakou formu podpory obrátilo nejprve ke svému duchovnímu.

Podle Smolíka¹¹⁴ je účelem pastýřské péče, tedy pastorační péče, pomáhat věřícím, aby byla jejich víra zdokonalována a naplňována. Pomáhá jim *“podřizovat celý svůj život Kristově vládě, žít v poslušnosti jeho vůle a vyhlížet příchod jeho království”* a mít potěšení z toho, že nejsou sami, ale stojí při nich jejich věrný Spasitel, Ježíš Kristus. Součástí života v Božím Království je i zakoušení Boží péče, kterou pastorační péče může pomoci zprostředkovat. Zatímco medicína léčí tělo a psychologie se soustředí na duši, pastorační péče se zaměřuje na uzdravení lidského ducha. Jaro Křivohlavý¹¹⁵ o pastýřské péči píše, že jde o charakteristický rys života církve. *“Důraz je kladen na posílení víry a na zvládnutí osobních životních problémů a životních krizí z pozice víry.”* Pastorační péče by se podle něj měla obzvláště soustředit na lidi, kteří procházejí různými utrpeními. Jejím úkolem je poskytnout hlavně duchovní pomoc, ale

---

¹¹¹ MCMULLIN a kol. When Violence Hits the Religious Home. Str. 114-115.

¹¹² COOPER-WHITE. Intimate Violence Against Women. Str. 812.

¹¹³ MCMULLIN a kol. When Violence Hits the Religious Home. Str. 114.

¹¹⁴ SMOLÍK. Pastýřská péče. Str. 5-6.

¹¹⁵ KŘIVOHLAVÝ. Pastorační péče. Str 12-13, 20.

i pomoc ve zorientování se v obtížných životních situacích a nalezení vhodného řešení a rozhodnutí pro danou situaci. Je třeba počítat s tím, že i tato praktická pomoc má být poskytnuta z hlediska víry. Pastorační práce může užívat různé metody, například rozhovor, skupinový rozhovor, čtení z Bible a meditaci nad Bibli, modlitbu, křesťanská "cvičení", zpověď, návštěvy apod.

Ze své podstaty je pastorační práce interdisciplinární činností. Teologie, biblika, filozofie, psychologie, sociologie, antropologie, kulturní studia a sociální a ekonomická teorie mají důležitou roli, která pomáhá reflektovat předpoklady, cíle a metodiku pastorační praxe.¹¹⁶ Je důležité, aby pomáhající znal jak problematiku domácího násilí, tak rozuměl náboženským postojům toho, komu pomáhá.¹¹⁷

Chisaleová¹¹⁸ mluví o potřebě interkulturního přístupu k pastorační péči a poradenství, který bere v úvahu tři základní principy – kontext, více úhlů pohledu a autentickou participaci pastoranda (podle Emanuela Larteyho). Dále zmiňuje sedm obecných funkcí pastorační péče:

- 1) Uzdravující – obnova člověka skrze péči a naslouchání,
- 2) udržující – pokud uzdravení není možné (síla a podpora v situaci, kde není možná změna),
- 3) doprovázející – provázení na cestě, povzbuzování lidí k sebejistým a pravdivým rozhodnutím do jejich situace,
- 4) smírující – podpora harmonických vztahů usmířením (mezi lidmi nebo mezi člověkem a Bohem),
- 5) pečující – růst člověka a společnosti skrze starost a konfrontaci,
- 6) osvobozující – uvědomovat lidi o zdrojích a příčinách jejich situace a provést procesem hledání pozitivní a udržitelné změny,
- 7) zmocňující – spojuje lidi jako komunitu a snaží se je uvědomovat o jejich schopnostech a zdrojích potřebných pro emancipaci.

---

¹¹⁶ LYNCH. Pastoral care & counselling. Str. 1.

¹¹⁷ MCMULLIN a kol. When Violence Hits the Religious Home. Str. 113-122.

¹¹⁸ CHISALE. Domestic abuse in marriage and self-silencing. Str. 2-3.

Vliv pastoračních směrů

Existuje mnoho pastoračních směrů, ale zdá se, že někteří autoři zanechali v evangelikálním prostředí výraznější stopu. Zmíním některé, na které jsem narazila v kontextu domácího násilí.

Prvním směrem, kterému se budu věnovat je nouthetické poradenství od Jay E. Adamse.¹¹⁹ Tento směr se už však spíše považuje za překonaný a v českém prostředí se příliš neseťkáváme s jeho čistou podobou.¹²⁰ Nouthetické poradenství má svůj název odvozený z řeckého “nouthesia”, což se dá přeložit jako napomínat. Podle Halámkové je jeho hlavním rysem je zaměření na práci s Biblií a direktivní přístup:

“Poradce má za úkol konfrontovat pastoranda s jeho nebiblickým chováním a ukázat mu, jak ho napravit. Hlavní roli v proměně hříšníka by však měl hrát Duch svatý. Cílem je změna v životě trpícího křesťana prostřednictvím tzv. nouthetické konfrontace, tedy přímé konfrontace s hříchem během rozhovoru.”¹²¹

K dalším přístupům jako je psychologie, psychoterapie nebo psychiatrie se staví Adams skepticky. Autorka článku *Intimate Violence Against Women: Trajectories for Pastoral Care in a New Millennium*, Cooper-Whiteová¹²², ve svém shrnutí literatury o partnerském násilí upozorňuje na škodlivý vliv Adamsovy pastorační literatury v oblasti řešení partnerského násilí. Podle ní Adams bere Biblii pouze jako doslovný návod na řešení pastoračních situací. K partnerskému násilí nepřistupuje jako k samostatné problematice, pouze poukazuje na to, že nezvládnutý hněv je problém. Zároveň učí, že láska je “druhem odpuštění, který zapomíná”¹²³. Právě na tzv. snášlivou lásku však upozorňuje Čírtková,¹²⁴ jako na problematický postoj, který vede k tolerování násilí a brání ohroženým osobám v ukončení násilného vztahu. Adams rozvod připouští pouze v případě cizoložství či odchodu partnera,

---

¹¹⁹ Tento přístup může být chápán jako pochopitelná reakce na uvolněnou morálku 60. a 70. let. Ladislav Beneš, 10. 5. 2024.

¹²⁰ Marek Macák, 16. 5. 2024.

¹²¹ HALÁMKOVÁ. Bible a pastorační poradenství. Str. 67-68.

¹²² COOPER-WHITE. *Intimate Violence Against Women*. Str. 809-855.

¹²³ Forgetting kind of forgiveness.

¹²⁴ ČÍRTKOVÁ. Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století. Str. 70-72.

jinak vnímá manželství jako celoživotní závazek. Manželka má podle něj roli smířitelky, a pokud ji muž odmítá, má s tímto problémem jít žena do církve. I když jeho knihy pocházejí ze sedmdesátých let, podle Cooper-Whiteové není příliš mnoho indicií, že by se nouthetické poradenství nějak změnilo.¹²⁵ Podle Halámkové *“Adams ve svém poradenství zapomíná, že lidé přicházející za poradcem trpí”*.¹²⁶ Utrpení vnímá Adams jako důsledek fyzické nemoci nebo morálního problému – hříchu. Pokud zažíváme těžké věci, je nutné hledat, kde v nich hřešíme. Například existenci psychických potíží Adams odmítá.¹²⁷ Kořenem problematiky tohoto směru je podle Cooper – Whiteové výskyt učení, že žena by se měla podřizovat svému manželovi na základě textu z knihy Efezským (5, 22–23), které nebere v úvahu kontext předchozího verše (21),¹²⁸ který mluví o podřizování se sobě navzájem.¹²⁹ Ráda bych k tomu doplnila, že ke správnému pochopení významu verše je třeba porozumět nejen oddílu, do kterého verš spadá, ale vzít v úvahu kontext celé Bible. V případě posuzování role muže a ženy, a jejich vztahu by se tak dal například zmínit i příběh stvoření, kde Bůh stvořil ženu jako pomoc jemu rovnou.¹³⁰ Výraz pomoc, který je zde užit, vychází z hebrejského “ezer” a ne naznačuje jakýkoliv stav podřizovanosti, naopak je toto slovo v Bibli dále používáno například jako pojmenování Božího jednání, kdy on sám je naší pomocí.¹³¹

Cooper – Whiteová¹³² také zmiňuje dílo Garryho Collinse, který se snažil více propojit pastorační poradenství s psychologickými přístupy. Ve svých revidovaných vydáních sice podle autorky zmiňuje situace útlaku a týrání,

---

¹²⁵ COOPER-WHITE. *Intimate Violence Against Women*. Str. 831.

¹²⁶ HALÁMKOVÁ. *Bible a pastorační poradenství*. Str. 97.

¹²⁷ Marek Macák, 16. 5. 2024.

¹²⁸ Efezským 5, 21: V poddanosti Kristu se podřizujte jedni druhým... Efezským 5, 22-23: ...ženy svým mužům jako Pánu, protože muž je hlavou ženy, jako Kristus je hlavou církve, těla které spasil. ČEP.

¹²⁹ COOPER-WHITE. *Intimate Violence Against Women*. Str. 831.

¹³⁰ I řekl Hospodin Bůh: “Není dobré, aby člověk byl sám. Učiním mu pomoc jemu rovnou.” Genesis 2, 18. ČEP.

¹³¹ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. *Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi*. Str. 56.

¹³² COOPER-WHITE. *Intimate Violence Against Women*. Str. 831-835.

a ženinu potřebu bezpečí a podpory, ale již nezmiňuje způsoby, jak k těmto situacím církev historicky přispívá a pomáhá je udržovat, za což si opět vysloužil její kritiku. Dostatečně podle ní nerozlišuje situaci a na ni navazující potřebnou pomoc. Podle autorky vlivy domácího násilí redukuje pouze na stres prostředí, naučené jednání a osobní nedostatky. Pozitivně hodnotí to, že Garry Collins se věnuje i programům pro muže a mluví o tom, že násilí je škodlivý "macho styl" sloužící k uplatnění moci. Opět se ale pozastavuje nad tím, že Garry Collins nepovažuje za škodlivé samotné učení o mužské dominanci. Garry Collins rozvod odmítá stejně jako Adams. Jako důvody připouští opět pouze cizoložství či trvalý a vědomý odchod nevěřícího partnera. Uznává však, že ve vyhrocených situacích jako je domácí násilí, vynucování si zvrácených sexuálních praktik, alkoholismus aj., se Písmo k odchodu od partnera nevyjadřuje. Poukazuje na možnost rozhodnutí tuto situaci vydržet s "laskavým mlčením" a nadějí ve změnu agresora. Collins násilné jednání označuje za hříšné a oběť takového jednání má podle něj právo na ochranu, nápravu a spravedlnost. I když je z biblických důvodů zdráhavý k přijetí rozvodu jako řešení, připouští možnost odluky. Církev by v těchto případech měla rozhodnutí obětí respektovat a pomoci jim nalézt bezpečí. Cooper – Whiteová upozorňuje na fakt, že pouhá odluka však postiženým ženám může znemožnit aktivně vyřešit svou situaci definitivním způsobem. Autorka však s uspokojením dodává, že skripta používaná na seminářích biblického poradenství jsou v posledních letech doplňována o chybějící informace a přístup prochází pozitivní změnou. Například původní učení o tom, že oběti své utiskovatele mohou milovat, doplnil o upozornění, že to neznamená nevyhledat pomoc a radu.

Dalším psychologem, který se věnuje pastoračnímu poradenství, je například poradce Larry Crabb. Podle Halámkové¹³³ se mu, na rozdíl od Adamse, lépe daří zapojit fakt, že lidé, kteří potřebují poradenství, mohou trpět. "*Larry Crabb počítá s tím, že pastorandé jsou na jednu stranu zranění a na druhou se dožadují pomoci*". Crabb klade důraz budování společenství

---

¹³³ HALÁMKOVÁ. Bible a pastorační poradenství. Str. 97.

a hlubokých vztahů. Jeho přístup by se díky přátelskému vztahu k psychologii dal označit za integrativní.¹³⁴

V jednom období byl jeho spolupracovníkem Dan Allender, který se ve své práci zaměřoval na problematiku sexuálního zneužívání, které sám zažil. Ve svých knihách mluví o tom, jaké to je být zrazen někým blízkým nebo se zabývá tím, jak milovat zlého, bláznivého nebo hříšného člověka, přičemž pro každý typ má konkrétní doporučení. Díky těmto důrazům i jistým podobnostem problematiky partnerského násilí a zneužívání může být jeho literatura velmi inspirující i pro osoby, které zažily domácí násilí.¹³⁵ Podle Allendera církve musí být nekompromisní a ochotná pravdivě mluvit i o obtížných věcech. V knize *Zraněné srdce* píše „žádný problém nemůžeme řešit, dokud si ho nepřiznáme“.¹³⁶

Výrazným pastoračním proudem, se kterým se lze setkat v českém prostředí, je biblické poradenství. Pokud bych srovnala Biblické poradenství s Adamsovým přístupem, je nutné poznamenat, že směry biblického poradenství se v pastorační praxi také zaměřují na využívání Bible a jsou spíše konzervativní. Obecně jsou ale méně direktivní a více integrují ostatní přístupy (například poznatky z psychologie).¹³⁷ Jako hlavní příčinu lidských problémů opět vidí hřích,¹³⁸ ale podle mého názoru jsou více citlivé k lidskému utrpení a tím pádem i k utrpení žen, které jsou oběťmi partnerského násilí. Podle Marka Macáka¹³⁹ dokáže biblické poradenství pracovat i s faktem, že naše utrpení může být způsobeno hříchem někoho jiného (že ne vždy nese morální odpovědnost za věc, kvůli které trpíme). V tomto přístupu je kladen mnohem větší důraz na rovnost, důstojnost a komplexnost situace. Biblické poradenství prochází neustálým vývojem. Představiteli jeho několikáté generace jsou například David Powlison, Paul Tripp a Tim Lane. Tento

---

¹³⁴ Marek Macák, 16. 5. 2024.

¹³⁵ Marek Macák, 16. 5. 2024, zdroje ze soukromého archivu.

¹³⁶ ALLENDER. *Zraněné srdce*. Str. 30.

¹³⁷ HALÁMKOVÁ. *Bible a pastorační poradenství*. Str. 83-85.

¹³⁸ HALÁMKOVÁ. *Bible a pastorační poradenství*. Str. 75.

¹³⁹ Marek Macák 16. 5. 2024.

směr zaštiťují organizace Christian Counseling & Educational Foundation (CCEF),¹⁴⁰ Biblical counseling coalition¹⁴¹ a další.

Blízko ke směru biblického poradenství má autorka Diane Langberg, která se věnuje směru křesťanské psychologie.¹⁴² Langberg se zabývá tématy zneužívání autority, násilných lidí v církvi a traumatu. Například ve své knize *Redeeming power: Understanding Authority and Abuse in the Church*¹⁴³ se věnuje problematice moci. Moc vnímá jako něco dobrého, co nám bylo dáno Bohem při stvoření, ale co se člověk rozhodl využít k tomu, aby konal zlo. Nabízí tedy témata, která jsou problematice partnerského násilí v církvi blízká a mohou sloužit jako zdroj inspirace.

Významným českým autorem, který se věnuje pastorači, je Jaro Křivohlavý. Ve své literatuře vychází z dalších autorů. Mimo jiné je autorem knihy *Pastorální péče*,¹⁴⁴ ve které se zabývá i konkrétními oblastmi pastorače – vina, hněv, utrpení, manželství... Nemohla jsem si nevšimnout, že v těchto prakticky zaměřených kapitolách cituje často Garryho Collinse, o kterém již byla řeč. Zmínku o partnerském násilí jsem však v této knize nenalezla. Mimo jiné také lze v českém evangelikálním prostředí narazit na všeobecně rozšířené¹⁴⁵ knihy od Henryho Clouda a Johna Townsenda, zabývající se nastavením zdravých hranic.¹⁴⁶ I když se ani ony nezabývají přímo problematikou partnerského násilí, jejich doporučení ohledně budování zdravých hranic mohou být nápomocná pro pastorační praxi v tomto kontextu. Tito autoři však také vycházejí spíše z poznatků o rodinné terapii.

---

¹⁴⁰ <https://www.ccef.org/>

¹⁴¹ <https://www.biblicalcounselingcoalition.org/mission-statement/>

¹⁴² Marek Macák, 16. 5. 2024.

¹⁴³ LANGBERG. *Redeeming Power*.

¹⁴⁴ KŘIVOHLAVÝ. *Pastorální péče*.

¹⁴⁵ Marek Macák, 16. 5. 2024.

¹⁴⁶ Např. publikace *Hranice v manželství*.

Nakonec bych chtěla zmínit směr vnitřního uzdravení. Jeho představitelkou je například Leanne Payneová.¹⁴⁷ V tomto směru je patrný důraz na důstojnost a respekt, což může být v kontextu pastoračního provázení osob ohrožených domácím násilím užitečné. Jeho potenciální slabinou v kontextu partnerského násilí je důraz na rozdělení mužských a ženských rolí. Na rozdíl od nouthetického poradenství však zde bude pravděpodobně větší zájem konfrontovat toho, kdo ubližuje a chránit toho, komu je ubližováno.¹⁴⁸ Jako u dalších směrů záleží i na tom, kdo a jak s tímto přístupem bude pracovat.

Podle Cooper-Whiteové¹⁴⁹ většina učitelů pastorační péče v etablovaných církvích a běžná pastorační literatura prosazují nedirektivní empatický přístup k pastorační péči. Některé evangelikální přístupy, které členům církve radí pomocí "biblických předpisů" a "domácích úkolů", však ve světle zkušeností týraných žen vnímá jako velmi problematické a zpochybnitelné. Podle autorky vhodný přístup k pastorační péči také znamená, že pastorační péče o oběti partnerského násilí by se neměla odehrávat ve vzduchoprázdnu, pouze jako projev individuálního soucitu, ale musí být součástí většího závazku církve pracovat na ukončení násilí na ženách. Křesťané by o domácím násilí měli mluvit i v prorockém kontextu, který vyzývá ke společenské změně.

Fenomén self – silencing

V této části zabývající se pastorační péčí o domácí násilí považuji za vhodné zmínit článek *Domestic abuse in marriage and self-silencing: pastoral care in a context of self-silencing*¹⁵⁰, který koresponduje s problematikou tabuizace a velké míry latence domácího násilí. "Problematiku mlčení" považuji v kontextu domácího násilí za velké téma, a proto jsem pro shrnutí tohoto článku vyčlenila samostatnou kapitolu. Chisaleová popisuje praxi tzv. self – si-

---

¹⁴⁷ <https://ministriesofpastoralcare.com/leannes-story/>

¹⁴⁸ Marek Macák, 16. 5. 2024.

¹⁴⁹ COOPER-WHITE. *Intimate Violence Against Women*. Str. 838.

¹⁵⁰ CHISALE. *Domestic abuse in marriage and self-silencing*. Str. 1-8.

lencing (dále sebeumlčení) obětí domácího násilí. I když zdroj pochází z jihoafrického kulturního kontextu, většinu jeho závěrů považuji za obecně uplatnitelné.

Ticho má podle autorky článku různé významy jako je strach, ztráta moci a skrytá síla. Pokud je mlčení výsledkem zastrašování či represe, je pro danou osobu ničující. Sebeumlčení může být i výsledkem přijetí slibů nějaké odměny a naděje za tento typ reakce (např. zachování celistvosti rodiny). Takový druh ticha ničí sebevědomí a lidskost člověka.¹⁵¹ Někdy mlčení zjevně vypovídá o mnoha věcech, zatímco jindy může být obtížně čitelné. Všechny formy ticha však mají svůj význam. Domnělé ticho tedy vůbec není mlčením, ale formou komunikace, která vyžaduje naši reakci.¹⁵²

Podle Chisaleové se sebeumlčení může dít z vlastních pohnutek nebo pod tlakem okolí. Sebeumlčení v kontextu domácího násilí má obvykle za cíl udržet v rodině a manželství klid nebo ochranu soukromí (například žena může chtít svého manžela chránit, i když se k ní chová hrubě, a obává se, aby ho na veřejnosti nepošpinila). V některých křesťanských manželstvích jsou ženy umlčeny i z teologických důvodů. Jako inspirace pro tuto praxi může sloužit již zmíněný biblický verš z Přísloví 21, 9,¹⁵³ na základě kterého se oběť nechce stát "ženou svárlivou", a tak se raději neozve. Sebeumlčení se dá také považovat za strategii přežití. Oběti domácího násilí si mohou zvolit mlčení, aby nebyly v církvi dále viktimizovány. Například v případě, že cítí nedostatečnou podporu církve v odchodu od násilného partnera nebo obtížné věci nechtějí rozebírat s každým znovu a opakovaně tak prožívat trauma. K toleranci domácího násilí může docházet díky naivnímu přístupu k interpretaci Bible. Ženy se mohou setkat s postojem, že rozvod je jednoduše proti Boží vůli a ony by měly naopak tvrdě pracovat, aby manželství

---

¹⁵¹ V jiných případech může být podle autorky ticho osvobozující – pokud je záměrné a inspiruje vnitřní transformaci.

¹⁵² CHISALE. Domestic abuse in marriage and self-silencing. Str. 5.

¹⁵³ Lépe je bydlet na střeše v koutku než se svárlivou ženou ve společném domě. Přísloví 21, 9. ČEP.

zachránily. A tak mlčí a snaží se to nějak vydržet. To má za následek, že církev pro ně není bezpečné místo, a ženy, které jsou ohrožené partnerským násilím, to nemohou efektivně řešit a zakusit Boží příslib osvobození.¹⁵⁴

Článek zdůrazňuje, že umlčování žen je, jak křesťanský, tak společenský problém. Prolomit mlčení o domácím násilí v manželství není pro některé ženy snadné. Potíže se stupňují, je-li pachatel manželem oběti a aktivním váženým členem církevní komunity. V případech sebeumlčení by měl být pastorační pracovník schopen rozpoznat mlčení žen a reagovat na utrpení oběti, aniž by o tom ona musela mluvit. Autorka doporučuje, aby v takovém případě pastorační pracovník spolupracoval s vyškolenými psychology, protože tito odborníci budou schopni "lépe číst umlčený hlas oběti i pachatele".¹⁵⁵ Jaro Křivohlavý ve své knížce *Povídej, naslouchám*¹⁵⁶ popisuje, jakými způsoby se nám může snažit ten druhý něco sdělit. Kromě slov jsou to činy (co děláme, jak se chováme) a mimoslovní formy sdělování (mimika, postoj, dotyky, gesta, tón řeči, pohledy, úprava zevnějšku, ...). Aktivní naslouchání znamená všimnout si i těchto forem sdělení. Podle Bednářové¹⁵⁷ se u obětí partnerského násilí může jednat konkrétně o tyto projevy – žena neudrží oční kontakt, neprojevuje emoce, její mimika je nezřetelná, má jednotvárnou intonaci hlasu a používá minimální gestikulaci. Může působit nejistě a vůči svému okolí být ostražitá a podezřivá. Jako důsledek PTSD se také může objevit zvýšená dráždivost a neadekvátní reakce na vnější podněty.

Pastorační provázení

Řešením domácího násilí není věci vrátit tam, kde byly dřív, ale najít nový systém fungování a uspořádání věcí.¹⁵⁸ Pastorační péče je proces, který posiluje a osvobozuje osobu v jejích každodenních interakcích a rozhodování.

---

¹⁵⁴ CHISALE. Domestic abuse in marriage and self-silencing. Str. 3.

¹⁵⁵ CHISALE. Domestic abuse in marriage and self-silencing. Str. 7.

¹⁵⁶ KŘIVOHLAVÝ. Povídej – naslouchám. Str. 15-16.

¹⁵⁷ BEDNÁŘOVÁ. Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám. Str. 20-21.

¹⁵⁸ MCMULLIN a kol. When Violence Hits the Religious Home. Str. 117.

Zahrnuje partnerství, diskuzi a reflexi specifických problémů a výzev, kterým čelí komunita i jednotlivci v ní. Pastorační pomoc se tedy ideálně odehrává v osobní i komunitní rovině, která je podle Chisealové¹⁵⁹ zásadní pro “léčbu zlomených duší”.

Pro křesťany je důležitá obnova. V biblickém slovníku¹⁶⁰ lze nalézt například takovýto popis procesu obnovy: *“Nový člověk se ustavičně obnovuje tím, že od Krista přijímá nový život. Pro ty, kdo v tomto obnovení nevytrvají, není naděje.”* Důraz na obnovu lze tedy chápat jako naléhavý důraz na pokání a návrat věcí do stavu neporušeného hříchem. K obnově volali už starozákonní proroci. Podle Allmana¹⁶¹ se může uskutečnit skrze prostředky nového života – Ducha svatého, známosti Boha, pravdu a “bytí v Kristu.” Některé konkrétní představy, jak by měla vypadat obnova křesťanova života, konkrétně vztahu poškozeného partnerským násilím, však mohou spíše škodit. Kuzaks – Cardenasová a kol. upozorňují, že si musíme dávat pozor na to, jak obnovu definujeme:

„... zajistit, aby pár fyzicky zůstal spolu, není totéž jako být obnoven a žít ve zdravém vztahu. Obnova se musí týkat jednotlivce: Bůh má vždy na srdci obnovu člověka, ale nepřišel zachránit manželství nebo intimní vztah. Přišel zachránit a obnovit jednotlivce. Obnovení někoho nemusí nutně znamenat, že vztah může nebo má být obnoven.“¹⁶²

Co se týká praktických postřehů, tak považuji za nutné zmínit, že se doporučuje s obětí i agresorem pracovat zvlášť. Podle Kuzaks – Cardenasové a kol. je v oblasti domácího násilí považováno za nevhodné, aby pár docházel na párovou terapii či poradenství.

“Účast na těchto podpůrných akcích v páru znamená, že obě strany chápou, že problémy jsou společné. Domácí násilí není sdílený problém, je to problém násilníka. Domácí násilí je volba, kterou násilník učiní, aby využil své moci k vykonávání kontroly nad obětí/přeživší osobou.”¹⁶³

---

¹⁵⁹ CHISALE. Domestic abuse in marriage and self-silencing. Str. 7.

¹⁶⁰ ALLMEN. Biblický slovník. Str. 166.

¹⁶¹ ALLMEN. Biblický slovník. Str. 166.

¹⁶² KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 49.

¹⁶³ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 53.

Podle Helen Paynterové¹⁶⁴, autorky knihy *The Bible Doesn't Tell Me So: Why you don't have to submit to domestic abuse and coercive control*, může být lákavé se vztah pokusit zachránit, ale je třeba si uvědomit, že v tomto případě nestačí pouze to, aby se oba trochu "více snažili", tento vztah je nefunkční. Manželské poradenství podle ní pravděpodobně jen prodlouží situaci, ve které k násilí dochází.

Pastorační práce s ohroženými osobami

Pro pomoc obětem je nejdůležitější vytvořit bezpečné a důvěrné prostředí. Ženy, které čelí domácímu násilí, uvádí, že se nejvíce obávají, že jim nebude uvěřeno. Podle Topinky¹⁶⁵ mohou být „*mnohé násilné osoby označovány jako ‚lidé dvou tváří‘*“, což zvyšuje riziko, že se lidé přikloní na jejich stranu.

V pastorační práci je dobré se zaměřit na pojetí hodnoty a důstojnosti člověka, protože osoby zasažené domácím násilím mohou právě v těchto oblastech prožívat největší bolest. Díky dlouhodobému týrání si často připadají bezcenné a zavržené. Podle Paprsteinové a kol.¹⁶⁶ *oběť musí vědět, že nemá povinnost trpět a má právo zakusit, že je milována Bohem... Teprve když se přeruší cyklus zraňování, může začít proces hojení ran a zranění k odpuštění.*

V Novém zákoně lze nalézt mnoho příběhů, kdy Ježíš lidem přinesl důstojnost a osvobození. Některé z těchto příběhů se týkají i zástupců ženského pohlaví. Kuzaks – Cardenasová a kol.¹⁶⁷ uvádějí konkrétní texty, které mohou sloužit jako inspirace pro pastorační práci.

V příběhu, kde Ježíš uzdravil ženu, která dvanáct let krvácela,¹⁶⁸ lze nalézt poučení, že Bůh pomáhá i těm, kdo jsou na okraji společnosti a zažívají pocity hanby a studu. Tato žena *“byla vyděděncem společnosti, se kterým by sotva někdo promluvil, natož aby se jí dotkl. Ježíš ji uzdravil a umožnil jí získat*

---

¹⁶⁴ PAYNTER. *The Bible Doesn't Tell Me So*. Str. 144.

¹⁶⁵ TOPINKA. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Str. 14-15.

¹⁶⁶ PAPERSTEINOVÁ a kol. Domácí násilí: příručka (nejen) pro pastorační pracovníky. Str. 86.

¹⁶⁷ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 58-59.

¹⁶⁸ Lukáš 8, 40-48.

zpět svůj hlas. Nejenže jí vrátil zdraví, ale vrátil jí také důstojnost před jejím společenstvím. Během setkání se samařskou ženou¹⁶⁹ Ježíš znovu dokazuje, že pro něj není důležitý většinový pohled a normy společnosti. V rozhovoru jí projevoval úctu a respekt. Dokonce se stala první osobou, které odhalil svoji božskou podstatu. Tato žena byla také uzdravena, i když ne fyzicky. I ona mohla prožít, že má důstojnost a hodnotu. V dalším příběhu k Ježíši přivedou cizoložnou ženu.¹⁷⁰ Na tomto příběhu je zajímavé také to, že muž, kterého se to týkalo, přiveden nebyl. Ježíš nejenže neuspokojil očekávání farizeů, ale dal se s ženou do řeči. Zvěstoval ji odpuštění a osvobození. Kuzaks – Cardenasová a kol.¹⁷¹ zde vidí ještě toto ponaučení: *"Musíme přestat odsuzovat ženy za to, co jim muži dělají. Místo toho se můžeme otevřít, abychom naslouchali, byli prostředníky Ježíšovy svobody a pomohli změnit příběh obětí/žen, které prožily násilí."*

Kuzaks – Cardenasová a kol. poskytují praktické rady, kterým je během pastoračního procesu třeba věnovat pozornost:

- „Vaším úkolem jako vedoucího nebo přítele ze sboru je jí věřit a jednat zodpovědně s úrovní znalostí, které máte.
- Poskytnout v první řadě péči a bezpečí a nabídnout prostor, kde lze budovat důvěru a vztahy, dát obětem/přeživším čas a prostor pro zpracování a rozhodnutí.
- Potřebuje pomoc, aby pochopila svou situaci a moudře na ni reagovala. Vaší prvotní reakcí v situacích domácího násilí by neměl být impuls ‚poznat obě strany příběhu‘.
- Neptejte se, proč se o tom nezmínila dříve, pokud to trvá již několik let. Pokud se jedná o dlouholeté týrání, pak se snažte ovládnout šok!
- Pokud je to na místě a ve vhodný čas, pomozte jí kontaktovat policii, lékaře, sociální služby a právníka. Můžete jí také nabídnout spolupráci s neziskovými organizacemi, psychology a psychoterapeuty."¹⁷²

---

¹⁶⁹ Jan 4, 1-30.

¹⁷⁰ Jan 8, 1-11.

¹⁷¹ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 58-59.

¹⁷² KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 40.

Prvním úkolem provázejícího je rozpoznat, že se osoba v situaci domácího násilí nachází, protože ona to z mnoha důvodů nemusí chtít sdělit napřímo. Může se stát, že žena bude situaci zlehčovat, bude hledat jemnější výrazy (například proto, že nechce nikoho pomlouvat, falešně obvinít, vypadat, že neodpustila, ...). K odhalení hloubky problému může docházet pozvolna a jeho indicie je snadné přehlédnout. Osoba, která prochází domácím násilím, si toho nemusí být ani sama vědoma.¹⁷³ Také je potřeba mít na paměti, že proces řešení násilí může nějakou dobu trvat, ale není to výrazem neochoty oběti svojí situaci řešit. Oběť partnerského násilí je potřeba motivovat a podporovat ve vytrvalosti při řešení situace.¹⁷⁴ Podle Paynterové¹⁷⁵ je potřeba velmi pečlivě zvážit, jestli by agresor měl dále navštěvovat stejnou církev jako ona a to dokonce, i když se snaží o nápravu. Opakovaná setkání s útočníkem mohou způsobit, že oběť bude znovu traumatizována.

Existuje několik zásad, kterými je dobré se podle Kuzaks – Cardenasové a kol.¹⁷⁶ řídit. Nejdůležitější zásadou je bezpečnost. Pomáhající osoba by vždy měla mít na paměti, že nevhodnou intervencí může zvýšit míru rizika pro osobu ohroženou partnerským násilím i pro další členy domácnosti (děti). Jejich bezpečnost by měla mít přednost před všemi ostatními aspekty pomoci. Mnoho obětí domácího násilí neohlásí kvůli obavě z odvety agresora. Tím, že o své situaci mluví, oběť sama o sobě riskuje a staví se do zranitelné pozice. Se zásadou bezpečnosti souvisí zásada nekontaktovat pachatele.

„Častou chybou dobře smýšlejících vedoucích církve, kteří si buď chtějí informace ověřit, aby se vyhnuli pomluvám, nebo problém řešit, je oslovit pachatele nebo ho konfrontovat po odhalení. Potvrzení pravdivosti tvrzení by nemělo být prioritou; místo toho je třeba dbát na bezpečí oběti/osoby, která prožila násilí.“¹⁷⁷

---

¹⁷³ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 40.

¹⁷⁴ NYKLOVÁ a kol. Bariéry v systému pomoci obětem partnerského násilí. Str. 94.

¹⁷⁵ PAYNTER. The Bible Doesn't Tell Me So. Str. 145.

¹⁷⁶ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 40-41.

¹⁷⁷ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 41.

Pokud osoba ohrožená partnerským násilím zůstává s agresorem ve společné domácnosti, je dobré s ní vytvořit bezpečnostní plán.¹⁷⁸ Další zásadou, kterou jsem již zmínila v úvodu kapitoly, je důvěřovat oběti. I ta je základním stavebním prvkem pomoci obětem domácího násilí. Nedůvěra může napáchat více škody než neopodstatněná důvěra. Poslední zásadou je nepovažovat domácí násilí za běžný problém ve vztahu.¹⁷⁹

Psychologové a sociální pracovníci jsou zvyklí během své práce provádět průběžnou sebereflexi. Často za sebou mívají sebezkušenostní výcvik a dochází na pravidelnou supervizi. Stejně tak je potřeba, aby i pastorační pracovníci znali své předporozumění a hodnoty, které se mohou do tohoto pastoračního procesu promítat. Podle Kuzaks – Cardenasové a kol.¹⁸⁰ by se měli zaměřit i na některá teologická učení své církve, která se mohou kontextu domácího násilí dotýkat. *“Zvláštní pozornost je třeba věnovat vysoké hodnotě, kterou přikládáme manželství, a tomu, jak to může způsobit, že budeme minimalizovat závažnost situace.”*

Nakonec zmíním, že by pomáhající osoba měla pamatovat na to, že v České republice má každý občan oznamovací povinnost podle § 368 Trestního zákoníku, která se domácího násilí může týkat. Z této povinnosti jsou vyňati pouze kněží, pokud se jedná o zpovědní tajemství (informaci získanou během poskytování svátosti smíření).¹⁸¹ I v tomto případě se jich však týká povinnost trestný čin přerušit podle § 367 Trestního zákoníku.

Pastorační práce s agresory

Podle Topinky¹⁸² není možné vytvořit jednoznačnou charakteristiku agresora. Násilné osoby se *“navzájem liší strukturou osobnosti, intelektovými schopnostmi, věkem i socioekonomickým statusem, životními zkušenostmi*

---

¹⁷⁸ BEDNÁŘOVÁ. Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám. Str. 43.

¹⁷⁹ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 41.

¹⁸⁰ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 40.

¹⁸¹ PAPRSTEINOVÁ a kol. Domácí násilí: příručka (nejen) pro pastorační pracovníky. Str. 74.

¹⁸² TOPINKA. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Str. 14-15.

a zdravotním stavem.” Jisté rizikové faktory mohou násilné jednání posílit. Mezi základní rysy pachatelů však patří nepřijetí zodpovědnosti za své chování a svalování viny na oběť. Dalším rysem bývá nízké sebevědomí, zlehčování násilí a odlišnost vystupování v soukromí a na veřejnosti.

Pachatelé domácího násilí nepředstavují homogenní skupinu a lze nalézt různé typologie, vytvořené na základě příčin, motivů a druhů agrese, které se dopouštějí. Čírtková například zmiňuje typ “kobra” a typ “buldok”. Kobra útočí chladně a vypočítavě bez vztahu k partnerce a činí mu potěšení trápit druhé. U buldoka se jedná o spontánní agresi vyvolanou například žárlivostí nebo strachem ze ztráty partnerky. I když jsou kobry méně zastoupenou skupinou, jejich počínání bývá nebezpečnější a pro okolí hůře rozpoznatelné. Dále Čírtková dělí násilné osoby na “agresory pouze v rodině”, generální (všeobecné) agresory a emočně nestabilní agresory. Nejvděčnější je podle ní pracovat s “agresory pouze v rodině”, protože u nich příčina nesahá do hlubokého dětství nebo psychopatie. K násilí zde dochází, protože neumí zvládat své emoce a případná stresová situace (např. ze zaměstnání) se snadno stane spouštěčem. U generálních agresorů Čírtková upozorňuje na dlouhou dobu trvání terapie a její nízké účinky. Odborná pomoc pro emočně nestabilní agresory by se podle ní měla zaměřit na zvládnutí pocitů žárlivosti a nejistoty, které jsou u nich spouštěčem násilných výbuchů. O terapii osob, které se dopouštějí násilí, pojednává například publikace *Násilí je možné zastavit: terapie pro osoby, které se dopouštějí násilí v blízkých vztazích*.¹⁸³ Autoři varují před “demonizací” násilníků a upozorňují, že se jako násilníci nenarodili, jejich chování má důvod a v terapii je nutné i k nim přistupovat s empatií a respektem. V konečném důsledku to pomůže nejen jim, ale i ženám a dětem, na kterých je násilí páčeno.

Pachatelé domácího násilí v církvi své násilné chování často uznají za hříšné, ale zároveň nemusí cítit hlubší potřebu je řešit, protože hříchy jim jsou přece odpuštěny a své jednání bagatelizují jako nedůležitou slabůstku.

---

¹⁸³ JAKOBSEN a kol. *Násilí je možné zastavit*. Str. 78.

Omluvy pro své jednání hledají i v Bibli. Nejčastěji zmiňují učení o podřízenosti – jejich žena jim není dostatečně podřízena atd.¹⁸⁴ Z vyprávění účastníků výzkumu¹⁸⁵ týkajícího se sebeumlčování obětí domácího násilí vyplynulo, že někteří z pachatelů domácího násilí jsou svoji církevní komunitou velmi respektováni. Mohou pomáhat potřebným, věnovat církvi štědré dary a své oběti zasypávají dárky. Tyto projevy jim pomáhají násilné jednání skrývat, umlčují oběť, komunitu i pomáhajícího. Pastorační pracovník pak potřebuje dobré analytické schopnosti, aby byl schopen situaci porozumět.

Podle Kuzaks – Cardenasová a kol¹⁸⁶ mají pastoři a církevní komunita příležitost konfrontovat jednání agresorů a volat je ke zodpovědnosti. To se může jevit v přímém rozporu se zásadou nekontaktování pachatele. Tento postup je však zamýšlen pro jinou situaci, která vyplývá z procesu řešení problému, a ne ze snahy ověřit si tvrzení oběti. I zde platí zásada dbát na prvním místě o bezpečí ohrožené osoby. Autoři upozorňují, že je vhodné s pachatelem mluvit jen v případě, že se jim sám přizná nebo o to požádá sama oběť. Nabádají přitom k obezřetnosti, protože oběť si nemusí být vědoma, jakému ji to vystavuje riziku a od intervence může mít nereálná očekávání. Podle *Příručky (nejen) pro pastorační pracovníky*¹⁸⁷ je vhodné pracovat s agresorem v případě, že se “*násilník dostal na scestí vlivem okolností*”. V tomto případě příručka připouští možnost nápravy. Ta by podle autorů měla proběhnout v odloučení od oběti. Jeho návrat je možný pouze v případě, že se prokazatelně změní a že s tím oběť souhlasí.

Jak již bylo naznačeno, kromě toho, že je potřeba, aby církev byla bezpečným místem pro oběť, je bezpečné prostředí důležité i pro práci s agresorem. Poskytuje mu to možnost se svěřit, přiznat své činy a snažit se o změnu.¹⁸⁸ Pokud by byl zvolen příliš konfrontační přístup, může se pachatel stáhnout a být defenzivní, což značně ztíží hledání řešení. I on potřebuje

---

¹⁸⁴ MCMULLIN a kol. When Violence Hits the Religious Home. Str. 115.

¹⁸⁵ CHISALE. Domestic abuse in marriage and self-silencing. Str. 4-6.

¹⁸⁶ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domáci násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 48.

¹⁸⁷ PAPRSTEINOVÁ a kol. Domáci násilí: příručka (nejen) pro pastorační pracovníky. Str. 82.

¹⁸⁸ MCMULLIN a kol. When Violence Hits the Religious Home. Str. 115.

soucit a citlivý přístup.¹⁸⁹ Další zdroje upozorňují na to, že agresorovi by měla být věnována pozornost a péče i z důvodu zlepšení péče o oběť domácího násilí. Ta se bude cítit více uvolněně o problému mluvit, protože bezpečné prostředí zmírní strach o jejího partnera a zmenší její potřebu ho chránit.¹⁹⁰

Kuzaks – Cardenasová a kol.¹⁹¹ navrhuje vytvořit pro agresory program vykazatelosti. „Vzhledem k tomu, že programy pro pachatele jsou často sekulární, bylo by pro násilníka přínosné, kdyby vedle něj stál silný křesťan, který mu nabídne vykazatelost a prostor k rozhovorům o životě, lásce, Bohu, o všem a o čemkoli.” Pastorační podpora by však neměla nahradit jiné odborné programy, ale pouze je doplnit. Dále autoři opět uvádějí několik zásad pro takovou spolupráci. Ta by měla zahrnovat dohodu o nenapadání oběti a zapojení se do programu pro pachatele. Je třeba vytvořit kontrolní systém, který umožní sledovat, jestli dochází ke zlepšení pachatelova chování. Pokud dojde k eskalaci násilí, je to důvodem k ukončení spolupráce. Vztah vykazatelosti by měl být ideálně dlouhodobý, založený na přátelství a otevřené komunikaci. To, že je násilník schopný tato pravidla dodržovat, může ukázat jeho upřímnost a ochotu na sobě pracovat. Provázející osoba by ideálně měla absolvovat školení o domácím násilí.

„Násilník se pravděpodobně bude snažit minimalizovat nebo ospravedlnovat násilí a manipulaci. Musíme si toho být vědomi a prosit Boha o schopnost rozlišování a pamatovat, že je třeba věřit průběžným zprávám oběti/přeživší osoby o jakýchkoli změnách nebo nedostatku změn.“¹⁹²

Nakonec zde pro zajímavost cituji výčet klíčových ukazatelů změny, které autoři Kuzaks – Cardenasová a kol. popisují. Ty nám mohou pomoci rozpoznat, zda agresor své násilné jednání mění:

- „Ukazuje, že je zodpovědný za své činy.
- Neobviňuje ze situace ostatní, zejména ne oběť.

---

¹⁸⁹ CHISALE. Domestic abuse in marriage and self-silencing. Str. 6.

¹⁹⁰ CHISALE. Domestic abuse in marriage and self-silencing. Str. 4-6.

¹⁹¹ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 50.

¹⁹² KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 50.

- Projevuje respekt k oběti a jejím rozhodnutím.
- Je otevřený vůči vykazatelnosti.
- Uznává bolest a utrpení, které způsobil.
- Při svém rozhodování klade na první místo potřeby a přání oběti/člověka, který prožil domácí násilí.¹⁹³

Prevence

Stejně jako u dalších problémů, i zde platí, že je lépe jim předcházet, než je pak obtížně řešit. V oblasti domácího násilí je možné a užitečné věnovat čas a úsilí preventivním opatřením, které umožní situaci včas rozpoznat nebo řešit a v ideálním případě zcela zamezit jejímu vzniku. Podle Helen Paynterové¹⁹⁴ pravděpodobně partnerské násilí někdo za sboru zažívá, pokud se v něm schází třicet a více členů. Autorka vychází ze statistických dat, která ukazují, že ve Spojeném království jsou čísla pro výskyt partnerského násilí mimo církve skoro stejná jako v ní. Jako první krok je tedy nutné si přiznat, že se tento problém týká nejen církve jako celku, ale pravděpodobně i většiny sborů. Zvyšování informovanosti o problematice domácího násilí může lidem pomoci tento fakt přijmout a snížit tabuizaci tématu.

Dále se sbor může zaměřit na vytváření zdravého prostředí. Podle Kuzaks – Cardenasové a kol.¹⁹⁵ *“Církev nebo sbor, které se věnují prevenci, výslovně hovoří o zdravých vztazích ve všech věkových skupinách a učí, jak být muži a ženami podobnými Kristu, čímž pomáhají předcházet domácímu násilí.”* I když se jednotlivé denominace i věřící rozcházejí v otázce role mužů a žen, existují biblické principy, které jsou obecně přijímané, a právě o těch je dobré mluvit. Je to například *“stejná hodnota a cena mužů a žen, kteří byli stvořeni k Božímu obrazu, důležitost toho, abychom vše konali na základě Kristovy lásky, milovali se navzájem a pokládali život jedni za druhé”*¹⁹⁶. Také

---

¹⁹³ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 50.

¹⁹⁴ PAYNTER. The Bible Doesn't Tell Me So. Str. 18.

¹⁹⁵ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 34.

¹⁹⁶ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 54.

je dobré mluvit o Ježíšově příkladu, který ve svém učení i jednání lidem přinášel důstojnost a osvobození.

Dobrou preventivní roli může hrát proces předmanželské přípravy. V rámci předmanželského poradenství se otevírá možnost preventivně mluvit i o tématu partnerského násilí.¹⁹⁷ Kuzaks – Cardenasová a kol. píše:

„Kurzy přípravy na manželství a svatbu jsou vynikající příležitostí prozkoumat, jak vybudovat pevné základy zdravého vztahu a zpochybnit nezdravé předpoklady a násilné chování. Důrazně doporučujeme, aby všichni, kdo se podílejí na přípravě na manželství a svatbu, absolvovali alespoň základní školení o rozpoznávání domácího násilí, věděli, jak postupovat při jeho odhalení, a věděli, kam je možné obět předat do péče.“¹⁹⁸

V České republice probíhá mezinárodní iniciativa *Manželské večery*, která kromě manželských kurzů nabízí i přípravu na manželství a je všeobecně přijímána napříč denominacemi.¹⁹⁹ Problematice domácího násilí se nevěnuje explicitně, a protože konkrétní kurzy realizují dobrovolníci, obvykle za sebou žádné školení ohledně domácího násilí nemají. Přesto se však Příprava na manželství i Manželské večery tohoto tématu v rámci jednotlivých večerů několikrát dotýkají. Například se zde mluví o zdravé komunikaci, řešení konfliktů a zvládnutí hněvu, rozhodování ve vztahu a vlivu rodiny. Opakovaně je zmiňována zásadní role vzájemné úcty mezi partnery. Na předmanželské přípravě mají páry možnost tato témata po skončení kurzu ještě soukromě prodiskutovat s jejich podpůrným párem.²⁰⁰ Témat večerů je samozřejmě více, ale ta, která jsem zmínila výše, by *“měly umožnit nahlédnout do způsobu, jakým je ve vztahu využívána moc, a odhalit případné toxické představy o hodnotě a ceně žen a o ovládajícím nebo nátlakovém chování.”*²⁰¹

---

¹⁹⁷ HARDWICK. Book Review & Note. Str. 175.

¹⁹⁸ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 35.

¹⁹⁹ <https://www.manzelskevecery.cz/content/view/manzelskevecery>

²⁰⁰ Petra Mizurová, 22. 4. 2024.

²⁰¹ KUZAKS-CARDENASOVÁ a kol. Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi. Str. 36.

Výzkumná část

Důvodem pro vznik tohoto výzkumu je skutečnost, že chybí data, která by popisovala problematiku domácího násilí v českých církvích natož konkrétně v českých evangelikálních denominacích. Protože není v možnostech této práce uvést komplexní a rozsáhlý výzkum, který by zevrubně popsal všechny aspekty domácího násilí v české církvi, vybrala jsem si téma zkušeností duchovních s partnerským násilím a jejich pohledu na tuto problematiku. Výzkum bude kvalitativního charakteru a má za cíl umožnit alespoň částečný vhled do problematiky partnerského násilí v kontextu pastoraace na poli českého evangelikálního prostředí.

Vymezení výzkumného problému a hlavní výzkumná otázka

Z teoretické části vyplývá, že se partnerské násilí týká i věřících lidí a církevních příslušníků – a tím pádem i jejich duchovních. Ti se tak mohou stát poskytovateli pastorační péče a osobou, která má na situaci věřícího, který zažívá partnerské násilí, vliv. Je tedy důležité zjistit, jestli se duchovní touto problematikou nějakým způsobem zabývají, jak si představují své zapojení do procesu řešení tohoto problému a jestli jejich zkušenost odpovídá teoretické části práce. Výzkumným cílem je tedy zjistit, jak duchovní českých evangelikálních denominací vnímají problematiku partnerského násilí ve své církvi a jaké s ní mají zkušenosti ve své pastorační praxi. Na základě tohoto cíle uvádím pro pořádek ještě obdobně formulovanou hlavní výzkumnou otázku:

“Jak duchovní českých evangelikálních denominací vnímají problematiku partnerského násilí ve své církvi a jaké s ní mají zkušenosti ve své pastorační praxi?”

Dílčí výzkumné otázky

Dílčí výzkumné otázky navazují na teoretickou část práce. Tam jsem narazila na problematiku vzdělání pastorů, tabuizaci tématu domácího násilí v církvi i tendenci věřících domnívat se, že se jich tento problém netýká. Zajímal by mě tedy, jestli pastoři mají základní povědomí o problematice,

jestli se v tomto směru nějak vzdělávají a odkud čerpají informace. První dílčí výzkumná otázka zní:

“Jaké mají duchovní v českém evangelikálním prostředí základní povědomí o problematice partnerského násilí a jak se v této problematice vzdělávají?”

Jak již bylo řečeno, nemáme k dispozici data týkající se konkrétních informací o domácím násilí v českém církevním prostředí. I když je tento výzkum kvalitativní povahy a není v jeho možnostech přinést vypovídající statistické informace, zajímalo by mě, jestli se pastoři s partnerským násilím setkávají ve své praxi a jakým způsobem? Druhá dílčí výzkumná otázka zní:

“Jakým způsobem a jak často se duchovní setkávají s touto problematikou ve své praxi?”

Nakonec by mě zajímalo, jak by podle nich mělo vypadat pastorační doprovázení v případech partnerského násilí, jaké jsou jejich teologické důrazy týkající se této problematiky a jak vnímají specifika církevního prostředí v kontextu partnerského násilí, o kterých jsem psala v teoretické části práce. Třetí dílčí výzkumná otázka je formulována takto:

“Jak by podle duchovních měla v případě partnerského násilí probíhat pastorační péče, jaké mají v tomto kontextu teologické důrazy a jak vnímají roli církevního prostředí?”

Konceptualizace

První část práce měla za úkol teoreticky ukotvit téma a poskytnout výzkumu rámec, ve kterém by se měl pohybovat. V první kapitole byly stručně uvedeny obecné informace týkající se partnerského násilí a evangelikálního prostředí. Poté se práce zabývala některými specifiky, na která můžeme narazit v církevním prostředí jako je náboženský jazyk a teologické důrazy, církevní komunita, spiritualita obětí hlásících se k víře a role duchovních. V poslední kapitole se práce věnovala problematice partnerského násilí v kontextu pastorace včetně zmínky o pastoračních směrech, fenoménu mlčení a praktických doporučení pro pastorační intervenci. Jak již vyplynulo z dílčích výzkumných otázek, právě na základě těchto otázek byla vytvořena koncepce výzkumu.

Pro větší přehlednost zde uvádím krátké definice pojmů z hlavní výzkumné otázky:

- Partnerské násilí (zkráceně PN) - konkrétní forma násilí mezi partnery, kteří spolu mají intimní vztah a která naplňuje definici domácího násilí (viz kapitola Stručné shrnutí teorie o problematice partnerského násilí)
- Českou evangelikální denominací se pro účely tohoto výzkumu rozumí církev, která je členem České evangelikální aliance.²⁰²
- Duchovním se rozumí člověk, který je některou z těchto církví oficiálně pověřen ke správě konkrétního sboru. Může se jednat o pastora, faráře, kazatele, ... (viz kapitola Evangelikalismus)
- Církví duchovního se rozumí denominace, ke které přísluší a konkrétní společenství, o které se stará.
- Vnímání – označení komplexního a subjektivního procesu získávání a zpracování informací²⁰³ (například jestli duchovní došli k závěru, že se jich tato problematika týká).
- Zkušeností se rozumí souhrn získaných poznatků a prožitků vznikající během nějaké praktické činnosti²⁰⁴ (například jestli duchovní tuto problematiku v pastoraci už řešili a co si z toho vzali).
- Pastorační praxí se rozumí soubor činností, které duchovní v rámci svého pověření vykonává.

Metodologie

Tento kvalitativně postavený výzkum se pohybuje převážně na poli fenomenologického zkoumání, které se zabývá tím, jak konkrétní jedinci nebo skupina jedinců vnímají a prožívají určitý jev. Hlavní metodou tedy bude interpretativní fenomenologická analýza (IPA), která podle Řiháčka²⁰⁵ umožňuje velkou míru kreativity a svobody. Kvalitativní přístup nabízí variabilitu

---

²⁰² <https://ea.cz/zapojte-se/denominace/>

²⁰³ GEIST. *Psychologický slovník*. Str. 325.

²⁰⁴ HARTL a kol. *Psychologický slovník*. Str. 703.

²⁰⁵ ŘIHÁČEK a kol. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Str. 9.

a možnost využít vícero přístupů.²⁰⁶ Výzkum proto připouští i inspiraci kritickým výzkumem, který se snaží přinést nápravu společnosti pro utlačované skupiny²⁰⁷ nebo využití metody zakotvené teorie, ze které si vypůjčí způsob postupného rozšiřování vzorku nebo některé konkrétní techniky pro zpracování dat, například jejich kategorizaci.²⁰⁸

Jako výzkumná technika bude použit polostrukturovaný rozhovor. Domnívám se, že použití této techniky přinese nejlepší výsledky, protože rozhovor se bude držet daných tematických osnov, ale zároveň není příliš striktní. Tato technika umožňuje doptávat se a přizpůsobit rozhovor potřebám konkrétního respondenta.²⁰⁹ Přepsané rozhovory budou zpracovány metodou otevřeného kódování a kategorizace dat. Dále budou využívány terénní poznámky a pro analýzu dat práce s myšlenkovou mapou.

Skupinou lidí, která může mít obecný přehled o tom, co se v jejich sborech děje, ale zároveň pro ni téma není natolik citlivé, aby nebyla ochotna o tom mluvit, jsou duchovní. Domnívám se, že v rámci pastoračních rozhovorů se členy svých sborů mají přístup i ke konkrétnějším informacím o výskytu, projevech a specifikách partnerského násilí v církvi. Předpokládám však, že jejich informovanost bude v jistých ohledech limitována, a to například ochotou a důvěrou členů se se svojí zkušeností s domácím násilím svým duchovním svěřit nebo schopností duchovních tento jev definovat a rozpoznat.

Jakékoliv aktivity, jež se dějí v kontextu problematiky domácího násilí, vnímám jako eticky náročné. Oběti domácího násilí jsou v mimořádně ohrožující situaci nehledě na to, že mohou být seniory nebo dětmi. Původně byla zvažována varianta výzkumu mezi osobami ohroženými partnerským násilím v církvi, která by zkoumala jejich zkušenost s pastorační a církevním prostředím, ale došla jsem k závěru, že takto pojatý výzkum není s mými zdroji

---

²⁰⁶ Eva Křížová, 29.4.2024.

²⁰⁷ HENDL. Kvalitativní výzkum. Str. 126-138.

²⁰⁸ ŘIHÁČEK a kol. Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy. Str. 72, 48.

²⁰⁹ ŘIHÁČEK a kol. Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy. Str. 15.

proveditelný (například jsem nenašla způsob, jak eticky oslovit respondenty a jak zajistit, aby během rozhovoru nedošlo k jejich sekundární traumatizaci). I pro duchovní však může být obtížné sdílet citlivé informace z jejich společenství, a proto výzkum bude dbát na diskrétnost (u respondentů nebude známa ani jejich denominace nebo přesné místo působení). Duchovní se tedy nemusí obávat porušení důvěrnosti vůči členům svého sboru a kolegům. Ve výzkumu mohou zaznít rozdílné názory a přesvědčení a je potřeba k nim přistupovat s respektem. Vedení rozhovoru i zpracování výsledků se bude snažit o nehodnotící přístup.

Dalším rizikem je vytržení odpovědí z kontextu, což bude bráno v potaz při zpracování výzkumu a nejednoznačné části rozhovorů nebudou použity. To samozřejmě záleží na subjektivním vyhodnocení výzkumníka, nicméně metoda interpretativní fenomenologické analýzy s tímto faktem počítá a pracuje.²¹⁰ Samozřejmostí je dobrovolná účast respondentů, poskytnutí informovaného souhlasu (viz příloha) a možnost výpověď přerušit, ukončit či nějaké téma vynechat.

Předporozumění

V rámci fenomenologického přístupu považuji za vhodné se krátce zastavit u svého předporozumění. Hlavní porozumění problematice partnerského násilí vzniklo v průběhu studia zdrojů a tvorby teoretické části práce. Jak už však bylo řečeno v samotném úvodu, s problematikou domácího násilí se setkávám i jinak – z doslechu od svých křesťanských přátel, kteří s ním mají osobní zkušenost, nebo se v rámci své terapeutické profese podílím na jeho řešení s klienty, kteří pocházejí z církevního prostředí.

Celý život jsem také aktivně zapojena do církevního života v evangelikálním prostředí. To se může promítnout do realizace tohoto výzkumu. A to jako překážka, ale i jako výhoda. Především mnoho lidí, včetně pastorů, z tohoto prostředí osobně znám nebo o jejich činnosti a životě slýchám. V hledání respondentů se tedy budu vyhýbat všem, ke kterým mám jakýkoli osobní vztah nebo informace, které by mi bránily k rozhovoru přistupovat

---

²¹⁰ ŘIHÁČEK a kol. Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy. Str. 19. (například dvojitá hermeneutika a hermeneutický kruh)

s odstupem. I pro respondenty by mohlo být těžší sdílet některé informace, pokud se známe (například se mohou obávat, že z jejich popisu rozpoznám konkrétní lidi a poruší tak zpovědní tajemství). Na druhou stranu tomuto prostředí rozumím natolik, abych se v něm snáze zorientovala, “mluvila jeho řečí” a získala potřebné kontakty, což mi může pomoci při oslovování respondentů a vedení rozhovorů.

Také mám předporozumění týkající se výsledků výzkumu. Je získané nejen na základě teoretické části, ale i na základě toho, co v církvi slýchám. Například se domnívám, že duchovní se budou setkávat spíše s “měkčími” formami násilí, které nemusí být tak jednoznačně rozpoznatelné, což se bude odrážet v popisu jejich pastorační praxe v této oblasti.

Realizace rozhovorů

Respondenti byli voleni z řad devíti evangelikálních denominací, které jsou členy České evangelikální denominace (Apoštolská církev, Armáda spásy, Bratrská jednota baptistů, Církev bratrská, Evangelická církev metodistická, Církev Křesťanská společenství, Křesťanské sbory, Slezská církev evangelická a. v., Církev Nová naděje) napříč Českou republikou. V první fázi byli emailem náhodně osloveni dva duchovní z každé denominace, jeden z velkého města a jeden z malého města. Ve fenomenologickém přístupu se nedoporučuje příliš rozmanitý vzorek, ale chtěla jsem obsáhnout členitost evangelikálního prostředí. Z osmnácti oslovených jsem získala pět odpovědí, z toho jednu kladnou, dvě záporné a dvě až po ukončení realizace výzkumu.

Proto jsem tento způsob výběru nahradila metodou sněhové koule. Ta se ukázala být daleko efektivnější, neumožnila mi však oslovit zástupce všech denominací. Proto jsem v poslední fázi znovu kontaktovala namátkově duchovní z dvou chybějících denominací a obdržela jednu kladnou odpověď. Pro další rozšiřování vzorku již v harmonogramu výzkumu nebyl prostor. Místo původně plánovaných dvanácti rozhovorů jich nakonec proběhlo devět. V osmi případech byli respondenty muži různých věkových kategorií, v jednom případě se jednalo o pastorský manželský pár v důchodovém věku. Mezi respondenty chyběli zástupci církve Křesťanské sbory. Církev bratrská je naopak díky jejímu rozšíření zastoupena dvakrát.

Obecná témata rozhovoru byla respondentům známa předem, aby si je mohli promyslet, pokud by chtěli. Respondentům byla také dána možnost se na cokoli ohledně výzkumu zeptat a předem obdrželi znění informovaného souhlasu.²¹¹ Rozhovory proběhly po telefonické a emailové domluvě online formou v časovém rozmezí 1.5. 2024 - 20.5.2024. Délka jejich trvání byla 30–40 minut,²¹² v případě rozhovoru s manželským párem pak hodina. Se svolením respondentů vznikly nahrávky rozhovoru, které byly přepsány metodou doslovné transkripce s možností stylistických úprav.²¹³ Konkrétně se jedná o korekce textu pro lepší srozumitelnost obsahu (přemístění částic, vymazání zdvojených slov, ...).

Analýza dat

Na základě analýzy rozhovorů bylo vytvořeno sedm kategorií - “kontext”, “povědomí”, “pastorace”, “řešení partnerského násilí”, “teologické důrazy”, “církevní specifika” a kategorie “další”. Většina těchto kategorií má ještě podkategorie, pod které byla zařazena konkrétní data. Kategorie do jisté míry odpovídají teoretické části této práce, což může být dáno i konkrétními formulacemi otázek vytvořených právě na základě této teorie. Následující kapitola se bude věnovat představení zjištění výzkumu.

Kontext

Do kategorie “kontext” byly zařazeny informace týkající se délky a podoby pastoračního působení duchovních, prostředí, ze kterého pochází a jejich zkušenost s výskytem partnerského násilí v církvi. Byly vyčleněny tři podkategorie “praxe”, “sbor” a “zkušenost s PN”. Tato kategorie nabízí informace, které umožňují porozumět některých východiskům respondentů.

Respondenti byli z různých věkových kategorií (30+) a zastávali pozici duchovního v rozmezí 3–33 let. Někteří působili na prvním sboru, většina však měla zkušenosti z dalších míst, kde působili v minulosti. Jednalo se

---

²¹¹ Samotné poskytnutí informovaného souhlasu je součástí nahrávky.

²¹² Během domlouvání rozhovorů se ukázalo, že respondenti jsou většinou časově limitováni a realizace delšího rozhovoru by byla problematická.

²¹³ HENDL. Kvalitativní výzkum. Str. 208.

o duchovní v různých pozicích jako je řadový kazatel/pastor, seniorní pozice ve vedení celé denominace a spolukazatel. Někteří respondenti měli zkušenost s duchovní službou i mimo církev, například v kaplanské pozici, či jako oddávající na svatbách.

Sbory, ve kterých respondenti působí, čítaly 10–300 aktivních členů. Jejich složení bylo většinou vícegenerační, někde však s převahou rodin s dětmi, jinde s převahou seniorů. V souvislosti s činností a zaměřením sboru byla zmíněna široká škála aktivit. Nejčastěji se jednalo o rodinné aktivity, programy pro děti, ženy i muže, dále misijní aktivity a sociální aktivity (s přesahem do sociální práce). Další sbory se zaměřovaly na svoji obnovu nebo na chvály, modlitbu a duchovní růst. Tyto důrazy pak měly vliv na pastorační přístup duchovních (například respondenti z charismaticky založených společenství kladli větší důraz na vedení Duchem svatým v procesu pastorace). Struktura sborů byla také různorodá – od malé “bytové” církve po poměrně rozsáhlé společenství, kde se navzájem všichni neznají. Ve většině sborů se členové schází ještě ve “skupinkách” a kromě duchovních jsou zde další vedoucí, staršovstvo nebo spolukazatel. Všechny sbory také náležely k denominaci, která má ještě vyšší vedení, jemuž jsou duchovní odpovědní.

Jako osobní zkušenost s partnerským násilím v církvi měli duchovní tendenci výslovně zmiňovat případy, kdy se jednalo o fyzické násilí. Většinou uvedli jednu až dvě zkušenosti, kdy něco takového řešili, výjimečně více. Někteří respondenti uvedli, že se u nich v církvi s PN neseťkali, ale i ti slyšeli alespoň o jednom případě z jiné denominace. Jiní respondenti si na další situace rozpomněli v průběhu rozhovoru a někteří měli podezření, že se to u nich v církvi děje, i když se to k nim nedoneslo osobně. Psychické násilí respondenti do svých zkušeností s PN nezapočítávali, ale z rozhovorů vyplynulo, že se s touto formou setkávají častěji, i když je problematické ji rozpoznat a podchytit: *“Samozřejmě, pokud je to domácí násilí, které je vidět fyzicky, to znamená, když má žena modřiny, třeba jo, tak pak se to musí řešit. A je to zřetelné... Já jsem se s takovouto formou neseťkal. Setkal jsem se s tou slovní, verbální, kdy třeba manžel mluví hrubě, před manželkou i před dětmi. S touto formou jsem se setkal, no... ..Tam, u toho psychického, nebo slovního, tam se to velice špatně podchycuje protože tam není vidět to zranění na těle,*

že jo. Tam nejsou ty modřiny, tam nejsou ty šrámy, ale oni jsou stejně tak na té duši, akorát prostě nejsou vidět. Takže ty oběti, a často to jsou sestry ženy, tak to v sobě mohou léta, třeba desetiletí, prostě tutlat a ještě si to vyčítat, že to je jejich vina. No, což s tím jsem se taky setkal.”²¹⁴ Z rozhovorů vyplynulo, že některé situace mohou být sporné. Například zaznělo: “V jednom případě jsem to slyšel od jedné manželky vůči manželovi, že to je psychické týrání. Za sebe bych to neřekl.”²¹⁵ nebo “Taky se mi vybavuje jedna rodina, kdy jsem měl dojem, že oba dva jsou násilníci a oba dva jsou oběti. Taková válka vlastně.”²¹⁶ Respondenti často nerozlišovali mezi PN a manželskými problémy, s nimiž mají výrazně víc zkušeností. O těch pak hovořili i v rámci otázek týkajících se pastorace v kontextu PN. Zaznělo, že si někdo není jistý, v jakých situacích slovo násilí užívat.: “Myslím si, že v něčem někdy může bejt horší ta psychická rovina určitého týrání, jenom je to pro mě výzva. Tohleto jo, jako. Takže proto ted’ka bych řekl, že já bych si asi do toho, kdy teda jeden druhému nějakým způsobem ubližuje, určitě chápu, že tam patří i něco, co se děje na úrovni slov. Jen mám někdy prostě otazníky nad tím, když se tomu říká násilí... Jako proč... Protože si říkám, jestli to potom trošku nedevaluje to fyzické násilí...”²¹⁷ Respondenti častěji zmiňovali situace, kdy je obětí partnerského násilí žena, ale byli zmíněni i konkrétní zkušenosti, kdy to bylo i naopak a obětí byl muž.

Povědomí

Do této kategorie je zařazena podkategorie “klasifikace PN”, která obsahuje odpovědi respondentů vyjadřující jejich teoretický přehled o problematice. Dále sem patří podkategorie “vzdělání”, kde jsou shromážděny informace o tom, jak se v této oblasti vzdělávají. Nakonec je zde podkategorie “otevřenost o tom mluvit”, která má za cíl popsat atmosféru církevního prostředí a sborových společenství.

---

²¹⁴ Respondent 3.

²¹⁵ Respondent 4.

²¹⁶ Respondent 2.

²¹⁷ Respondent 8.

Jednotliví respondenti uváděli různé pojetí a charakteristiky jevu, všichni se však shodli na tom, že se nejedná pouze o činy s fyzickou podstatou. Uvádím zde odpověď, která víceméně vystihuje i pohled ostatních: *“Myslím si, že to je způsob jednání, kdy jeden nebo druhý partner používá nějaký nástroj, emoční anebo fyzický, nějaký způsob jednání, který druhému působí psychickou nebo fyzickou újmu, bolest... Aby ten, kdo to dělá, dosáhl nějakých svých záměrů. Anebo aby ovládal nebo kontroloval toho druhého, tu situaci, nebo aby si ho podmanil.”*²¹⁸

Duchovní zmiňovali různé formy násilí (fyzické, psychické, sociální, duchovní, manipulace, ...), druhy (PN, násilí na dětech) a jeho charakteristické rysy (častěji na ženách, mezi blízkými, stupňuje se, nebezpečné, ...). Explicitně nezaznělo rozdělení rolí (násilník/oběť) a nerovnováha moci v násilném vztahu. U některých respondentů tento koncept vyzněl mezi řádky, jiní s ním nepracovali skoro vůbec. Obecně pak bylo obtížné nalézt hranici v tom, co považují za patologické a co zařazují do běžných manželských problémů. Několikrát zaznělo, že je třeba hledat problém na obou stranách: *“Já třeba, co jsem se setkal taky s tím, že někdy je problém, nebo skoro vždycky, je problém na obou stranách.”*²¹⁹ nebo že oběť může činit něco, čím partnera vydráždí a je tak spoluodpovědná.

Jako hlavní zdroj informací o partnerském násilí, které mají duchovní k dispozici, je možné identifikovat osobní zkušenost a obecné povědomí ve společnosti, případně četbu. Další možnosti (účast na semináři o tomto tématu, poslech podcastu) zazněly ojediněle. Jeden respondent byl s tímto tématem seznámen ve svém civilním zaměstnání policisty od svých kolegů. Většinou respondenti uváděli spíše obecnou pastorační průpravu (například teologické studium), bez bližšího zaměření na problematiku PN. V několika případech respondenti uvedli, že se této oblasti zatím nevěnovali, protože to nebylo potřeba: *“Jako, když by k něčemu takovému došlo, asi bych zkusil se podívat po nějaké literatuře, ale nepotřeboval jsem zatím, říkám*

---

²¹⁸ Respondent 5.

²¹⁹ Respondent 1.

nějak... možná brousit sekeru dřív, než jde člověk do lesa."²²⁰ V dalších případech zmiňovali, že se nezabývali přímo tématem partnerského násilí, ale třeba některými podobnými tématy (terapie, téma oběti, sexuální zneužívání, anti - human trafficking). Někteří respondenti se cítili dostatečně informováni a připraveni na případnou pastorační práci s touto problematikou, jiní vnímali ve svém vzdělání a znalostech mezery, které by bylo třeba zaplnit. Tyto pocity byly ve vztahu k reálné znalosti problematiky PN spíše subjektivní. Obecně byla zmiňována možnost se s někým poradit, pokud by bylo potřeba.

Podle respondentů se v církvi o tomto tématu v církvi příliš nemluví. Někteří pro to nevidí důvod, jiní vnímají potřebu toto téma více otevřít. Přímo téma PN podle respondentů nezaznívá ani v kázáních nebo mezi církevními vedoucími. Dokonce jednou zazněl názor, že pastoři to prostě nechtějí řešit, protože to je nepohodlné: *"A druhá věc, zase, vedoucí, pastoři a podobně, to nechtějí řešit."*²²¹ Jiný respondent naopak uvedl, že jejich denominací nedávno otrásl případ sexuálního zneužívání duchovním, což vedlo k otevření se debatě o těchto citlivých tématech a jejich církev to značně posunulo: *"My máme v církvi nedávnou zkušenost se sexuálním zneužíváním od jednoho faráře. A právě když se to provalilo, takovejhle vlastně průšvih, tak vlastně to vyvolalo jako i v těch našich debatách, že jo... Jako to vyvolalo takovou jako ,pojd'me být k sobě upřímný a pojd'me prostě o těch věcech mluvit upřímně', že to je to prostředí, kde se může nějak jako tomu zamezit, aby ty věci docházely nějak daleko. Tak myslím si, že nás to dost poučilo."*²²² Jeden respondent uvedl, že v jejich církvi se pořádají v rámci týdne pro manželství programy, kde je možné se tohoto tématu dotknout: *"Děláme vždycky nějakou buď sérii, nebo aspoň jednotlivá kázání, na téma manželství a někdy se dotýkáme i těchto věcí. Třeba posledně jsme měli i svědectví nějakého páru tady na toto téma, ale není to nějak pravidelně."*²²³

---

²²⁰ Respondent 4.

²²¹ Respondent 9.

²²² Respondent 2.

²²³ Respondent 3.

Obecně se duchovní shodují na tom, že je potřeba budovat v církvi důvěru a atmosféru milosti a přijetí, aby ti, kterých se to týká, s tím mohli přijít a nalézt pomoc a řešení jejich situace. Výstižně to zaznívá v citaci: *“Já vidím klíčový vytvářet v rámci církve prostředí milosti, kde člověk může sdílet nějaký svoje slabosti. Jo, to je prostě... nebo já nevím, selhání. A já vím, že to je taková obecná fráze, ale já nevím, jako ananonymní alkoholici. Proč oni jsou úspěšní? Protože tam je prostředí, kde člověk na sebe může bonznout všechno a ví, že ho nebude nikdo schvalovat, že dělá zlé věci, ale zároveň to nebude tak, že někdo se nad ním pohorší. A v tom církve je naprostej expert, na pohoršování. To je prostě drsný, jakoby jo. Takže... a čím víc vytváříme to prostředí, kde člověk na sebe může něco bonznout, ať už to začne tím, že to v kázáních někdy použijeme (a zase ne, že s kázáním udělám svoji zpovědnici, jo, musí si člověk dávat pozor, aby se tam nějak neexhiboval v tomhle). Ale vytvářet to prostředí, kde člověk může tak něco takhle sdílet, tak to vidím jako naprosto klíčový.”*²²⁴

Pastorace

Do kategorie “pastorace” jsou zařazeny informace o tom, jak respondenti popisují, co to pastorace je, kdo v ní kromě duchovních může hrát roli a jaké jsou pastorační metody a důrazy v situacích, kdy se řeší partnerské násilí. Dále jsou zde shrnuty odpovědi týkající se pastorační práce s osobou ohroženou partnerským násilím, agresorem či s oběma. Nakonec je popsán pohled duchovních na možnosti spolupráce s dalšími odborníky, pokud problémem možnosti pastorace přesahuje.

Co je podle většiny respondentů podstatou pastorace vystihuje tato citace: *“Já jsem duchovní a já musím být dobře vyučený v Božím slově v aplikaci Božího slova, v pastorační ve smyslu pomáhat lidem, aby šli za Ježíšem, aby prostě jejich vztah byl především s Ježíšem. Protože to je klíč jako ke všemu.”*²²⁵ Nutné je jít také osobně příkladem. Byl zmíněn postřeh, že dnes mají od pastorace lidé očekávání terapie, ale tou pastorace není. Citace o rozdílech mezi pastorační a terapií je z důvodu rozsahu umístěna v příloze. Pastorace PN je

---

²²⁴ Respondent 8.

²²⁵ Respondent 5.

podle respondentů vždy dlouhodobý proces, který nutně nemusí přinést řešení situace: *“Pastorační člověk se ujímá doprovázení, jako naslouchání a sdílení těch věcí s někým. Na druhou stranu, řešení není vždycky v pastorově, řekl bych, moci, ale možná v něčem pomoci. V tom smyslu, že když se ten člověk potřebuje na někoho obrátit, tak můžeme řešit společně.”*²²⁶

Duchovní zmiňovali výhodu, že své pastorandy znají, znají kontext jejich situace a nejsou odkázáni na to, co jim osoba o sobě a o problému řekne: *“Já nejsem odkázaný na to, co on mi řekne o sobě. Já ho znám každou neděli, popřípadě vím, znám jeho rodiče, někdy i prarodiče. Zním jeho děti, jak se k nim chová, jak je vychovává. To je prostě spousta jakoby různých vstupů, který ten pastor má, který ten terapeut nebo psycholog nemá. Na druhou stranu, psycholog, protože se věnuje pouze tady těm a řeknu asi extrémnějším věcem, tak má spousta jiných nástrojů, který ta psychologie dává. A nejsou špatně, pokud nejsou, pro mě, v rozporu s Božím slovem. A proto jsem vděčnější za křesťanský terapeuty a ty, který se drží Božího slova.”*²²⁷ Jeden respondent uvedl, že pokud je ve sboru málo lidí, je možné si všimnout, že je s někým něco v nepořádku a zeptat se ho.

Kromě duchovních, kteří pastorační nemusejí vnímat jako své největší obdarování, jsou ve sborech další lidi, na které se lze obrátit. Vícekrát zazněla role manželky duchovního, která může být k pastoračnímu procesu přizvána nebo se dokonce pastorační službě přímo věnuje (například mluví se ženami). Další úrovní, na které mohou probíhat pastorační procesy, jsou skupinky, které fungují ve většině společenství. Jedná se o užší skupiny lidí, kteří se pravidelně setkávají ve stálém složení nad rámec bohoslužeb. Lidé tu mají důvěrné vztahy, více se znají a podle respondentů může být snazší se s někým svěřit a požádat o modlitby. Dalšími osobami, které jsou zapojeny do pastorační služby v případě PN, jsou vedoucí těchto skupinek, díky kterým k zapojení hlavního pastora ani nemusí dojít. Dále zazněla možnost spolupráce s křesťanskými odborníky nebo dalšími pastory, kteří mají s problematikou

---

²²⁶ Respondent 4.

²²⁷ Respondent 5.

domácího násilí více zkušeností. Několikrát zazněla potřeba nechat se během provázení vést Duchem svatým a možnost Boží zázračné intervence, která může vyřešit z lidského pohledu neřešitelnou situaci.

Jako hlavní nástroj pastorační práce respondenti uvedli opakované rozhovory, při kterých je důležité naslouchat. Dále zaznělo provázení, napomínání nebo praktická pomoc. Někteří respondenti kladli důraz na službu uzdravení ve smyslu duchovního osvobození: *“Takže do toho se nikdo z pastorů jejích, už vystřídala dva nebo tři pastory, nechce pouštět. Každý dával ruce pryč, protože tam je to opravdu na vymítání. Jo, tvrdé vymítání, a do toho málokdo chce jít.”*²²⁸ Největší důraz byl všemi respondenty však kladen na práci s Písmem: *“Když to jde, když můžu vytáhnout Bibli a začít tam listovat (a já ji mám rád, protože to je něco, co mě pomáhá v životě), tak říkám, já to řeším takhle a já to tady čtu takhle. Jak to čtete vy? Jo, a jak říkám, prostě je tam něco, co nás přesahuje a dokonce mám osobní zkušenost, když vytáhnu mojí listinou starou Bibli, kterou už mám ošoupanou ze všech stran, a lidi si to z ní přečtou, tak je to něco jiného než z mobilu... Tak je to takový pro mě velice účinný nástroj na mnoho odpovědí, protože ve skutečnosti stejně nehledáme jakoby moji moudrost. Mám něco, co je lepší než já, a to je ta Boží.”*²²⁹ V neposlední řadě respondenti zmiňovali roli modlitby. Ať už se jednalo o modlitbu za vedení pastoračního pracovníka nebo za situaci pastorandů. Do modliteb bývají zapojeni i ostatní členové společenství, respondenti však upozorňovali na to, že je důležité zachovat důvěrnost: *“To, co zas jakoby zazní od ní (nebo od něho, záleží, kdo by byl ta oběť), tak to není tak, že vlastně, jak to mám říct, se to dozví třičtvrtě města... Třeba, že by to prostě člověk rozkecal, nebo že by se to jako nějakým způsobem řešilo na staršovstvu, všichni to nějak jakoby... No, to bych asi nechtěl.”*²³⁰ Modlitební týmy většinou v těchto citlivých oblastech nebývají přesně informováni, za co se modlí. *“To je, myslím, že velmi účinná pomoc, ale má to tu choulostivou stránku, že není možné úplně odhalovat před těmi třeba modlitebníky přesně, co se děje.”*²³¹

---

²²⁸ Respondent 9.

²²⁹ Respondent 1.

²³⁰ Respondent 4.

²³¹ Respondent 7.

Podle respondentů je ideální pracovat s oběma stranami (dohromady i zvlášť), což umožní seznámit se s kontextem situace a slyšet příběh z obou pohledů, popřípadě si ověřit tvrzení domnělé oběti a možnost se snažit o změnu na obou stranách: *“Ale zase bych nechtěl jenom naslouchat jedné straně, protože někdy, jak jsem říkal, ten případ toho psychického týrání, z jedné strany to takhle ta žena vnímala, ale to, že mám nějaké pocity, neznamená, že to je pravda. Jo, pocity jsou pravdivé, ale nemusí být pravda, tak bych to řekl... Jo, teda fyzické násilí je trošku ještě možná něco jiného, tam jsou ty věci ještě viditelnější a hmatatelnější úplně jasně, než teda, takové ty někdy pocity, které... někdy může člověk mít, že ten druhý mě trápí a týrá, přestože to tak vůbec nemusí ostatní vnímat.”*²³² nebo *“Ale zároveň prostě nesmíme opomenout to... a to bylo v tom jednom případě, kterež já jsem zaznamenal, že ta žena vlastně svým způsobem, v určitých okamžicích si užívala, že ho vydráždí. Jo, že vlastně pro ní to byla jako forma kontroly té situace tím, že on se stával nepřítelnej, když ona třeba udělala nějaký konkrétní věc. A on jí potom praštil, což bylo blbě. Samozřejmě. Jeho reakce byla blbá. Ale potřebovali jsme řešit obě, jak tu jeho reakci, tak i tu její.”*²³³ Podle respondentů nemusí být spolupráce s oběma stranami však vždy možná. Zejména proto, že účast v pastoraaci musí být u každého dobrovolná a pokud je partner oběti nevěřící, může být mimo dosah.

Respondenti kladli důraz na osobní zodpovědnost, kdy je konečné rozhodnutí vždy věcí pastoranda: *“Neexistuje na to jednotná šablona. Jo, člověk stejně musí hledat sám. Protože řekl bych, že před Boha se člověk postaví vždycky sám za sebe. Nikdy tam za mě nebude stát pastor...”*²³⁴ Také zaznívala obezřetnost k rozdávaní rad, které by mohly sloužit k vyhnutí se zodpovědnosti nebo vést k závislosti na pastoračním pracovníkovi: *“Protože doporučování... Já jsem zjistil, že to nemá moc cenu. Abych pravdu řekl... Vysvětlím, proč to není alibismus. Jako pokud se někdo vnímá jako bezmocná oběť a chce po mě doporučení a dá na moje doporučení, tak já ho činím na sobě trošku závislým. Jo, že on potom, jako kdyby to odvozuje ode mě.”* Pro respondenty

---

²³² Respondent 4.

²³³ Respondent 5.

²³⁴ Respondent 1.

nebylo vždy snadné mluvit o pastoraci PN na obecné rovině. Zásadní je podle nich zohlednit konkrétní situaci a přistupovat k lidem individuálně.

V případě, že by respondenti měli možnost pracovat jen s osobou ohroženou partnerským násilím, nejčastěji by se zaměřili na její pojetí hodnoty a důstojnosti. Několikrát zaznělo, že je potřeba jí zajistit bezpečné prostředí, zvláště pokud by se jednalo o fyzické násilí. Také zaznívalo, že je potřeba, aby se daná osoba cítila přijata a vyslyšena: *“Asi bych určitě chtěl, anebo bych si přál, aby ten člověk jednak měl ještě někde bezpečí, když ho doma nemá. To si myslím, že je pro toho člověka je důležitá věc. Aby věděl, že jsem ho přijal. Aby věděl – jsem přijímanej, jsem branej, nejsem kus hadru. I když je vůči němu partner násilný, psychicky, fyzicky, to je asi jedno, aby věděl – mám hodnotu, mám zastání, mám nějaký jakoby... Aby tohleto ten člověk vnímal, že ho bereme vážně.”*²³⁵ Dále byl kladen důraz na odpuštění, které je cestou k uzdravení člověka: *“A i když kolikrát jsou ty věci jako hodně těžký, tak vím, že jako každá terapie začíná tím odpuštěním... ..Tak, že vlastně Písmo mluví jasně o tom, že vlastně člověk, když neodpustí, tak ani Otec mu neodpustí.”*²³⁶

Respondenti dále uváděli, že by se zaměřili na osobní anamnézu a kontext situace: *“Tak obecně bych určitě chtěl vědět, jak se vůbec k sobě dostali. Co je na tom jenom jako přitahovalo. Nebo jestli to je něco, co je ona schopná nějak vyzpozorovat, kde to začalo? Jestli se to dělo na začátku v tom vztahu anebo jestli je to... Co je vlastně ten spouštěč, jestli je tam nějaký spouštěč toho kdy se to děje? Nebo jestli je to furt? Jestli je to jestli je tam alkohol? Nebo nějaké drogy? Já bych zkusil zjistit nějakou rodinnou anamnézu.”*²³⁷ Podle některých respondentů je také třeba zjistit, jestli to, co daná osoba jako násilí vyhodnocuje, opravdu násilím je. *“Někdy myslím, že ženy jsou často citlivější a že to, co oni považují za psychické týrání, tak kdyby to vynesli už rozvodového soudu, tak by se jim vysmál.”*²³⁸ V některých rozhovorech zaznělo i několik zásad, kterými je dobré se v pastoraci PN a dalších obtížných situacích

---

²³⁵ Respondent 4.

²³⁶ Respondent 6.

²³⁷ Respondent 3.

²³⁸ Respondent 4.

řídít. Například nedávat oběti falešnou naději, že to bude dobré a neříkat jí, aby to vydržela.

V rozhovorech zazníval poměrně hodně velký důraz na práci s agresorem, jehož změna je podle respondentů pro řešení situace klíčová. Nejčastěji byla zmiňována konfrontace agresora s jeho jednáním. Pokud je věřící, tak i za pomoci Bible: *“Nechtěl bych to nechat jakoby jenom v takové té domluvě ve smyslu, nic se neděje, a když to opravíte, tak všechno v pořádku. Je potřeba samozřejmě víc, nebo pokání tam nějaké, u toho křesťana”*²³⁹ Respondenti také zmiňovali nástroj kázně a párkrát padla zmínka o možnosti vyloučení.

Zaznívaly však i opačné přístupy, kdy si respondenti kladli otázku, jestli je konfrontační způsob pastorační vhodný a není spíše bariérou: *“Takže si myslím, že umravňovat takového člověka je nadlidský úkol. Takže bych asi touhle cestou ani nešel, protože si myslím, že by se seknul za chvíli. A odmítnul by prostě tu intervenci, která by šla do té polohy korekce jeho jednání... ..Jo, dá se říct, že toho člověka můžeme nějakým způsobem od některých věcí vykázat, nebo jim prostě zakázat účast na čemkoli, ale to znamená toho člověka také třeba odstříhnout a nechat tomu ještě méně kontrolovaný průběh.”*²⁴⁰

Pro respondenty bylo důležité poznat příčiny agresorova jednání, které mohou spočívat v naučených vzorcích jednání z rodiny, nezvládnutém hněvu, frustraci, užívání návykových látek, okultních vlivech, a dalších. Několikrát zaznělo, že agresori mohou být přesvědčeni o správnosti svého jednání, a dokonce se vnímat jako oběť: *“Moje předporozumění je, že ty lidi si toho často nejsou ani vědomi... Je to děsivý. A oni to skoro dělají jako v nejlepší víře, že dělají to nejlepší, co můžou... ..kdo je ten, já nevím, jak se říká, predátor nebo co, tak podle mě v nějakém základu jeho osobního vnímání je, že bezmocná oběť a nemůže jinak.”*²⁴¹ Respondenti si uvědomovali, že vůle agresora k nápravě není samozřejmostí. Párkrát z rozhovoru vyplynulo, že

---

²³⁹ Respondent 4.

²⁴⁰ Respondent 7.

²⁴¹ Respondent 8.

se může jednat o hlubší psychopatologii, ale většinou respondenti agresory vnímali spíše jako osoby, které prostě neumí udržet na uzdě svůj hněv. Zaznělo, že agresor své chování může skrývat. V rozhovorech chyběla reflexe toho, že se může jednat o někoho z vedoucích.

Pro většinu respondentů je důležité znát limity svých schopností a neváhali by doporučit pomoc dalších odborníků, kteří nepocházejí z církevního prostředí – terapeutů, manželských poradců, psychologů a pomáhajících organizací: *“Jakmile (člověk) cítí, že to prostě nezvládá, tak že je strašně dobře si říct o pomoc odborníků a prostě vyzkoušet věci, jako mimo tu normální podporu, kterou má. To je jako hrozně hrozně dobrý. A že je lepší jít za tím odborníkem třeba zbytečně.”*²⁴² Respondenti popisovali, že jako duchovní mají obecnou znalost o lidských problémech, ale jejich informace nemusí vždy sahát do hloubky. *“Tak se vlastně vždycky snažím tu záležitost jakoby zmapovat. A být si vědom svých jako limitů kvalifikačních i jakoby zkušenostních. Spíš odesílat mimo k odborníkům, kteří se s tím zabývají jako intenzivněji, a mají větší zkušenost, než já. Třeba já si jsem vědom toho, že jsou to věci, které spíš můžu tak jako lehce nahlédnout. Něco jako praktický lékař, který když máte nějaký problém s kůží, tak vás pošle ke kožnímu a nemachruje, že vám dá nějaké mastičky.”*²⁴³ S pastorační pomocí se spolupráce s odborníky “zvenčí” nemusí vylučovat.

Řešení PN

Protože samotný pastorační proces podle většiny respondentů nemusí ve všech případech přinést řešení situace, vyčlenila jsem samostatnou kategorii, ve které se budu zabývat tím, jak respondenti vnímají další možnosti řešení PN, které jsou nad rámec pastorace nebo terapie. Konkrétně se jedná o možnost odluky, rozvodu nebo zásahu státních institucí.

Z rozhovorů vyplynulo, že možnost řešení situace PN odlukou je všeobecně přijímána pozitivněji než rozvod. Dočasnou odluku respondenti vesměs považují za užitečný nástroj, který může přinést pozitivní výsledek

---

²⁴² Respondent 2.

²⁴³ Respondent 7.

a proměnu situace. Nejen, že oběti zajistí bezpečí, ale dá příležitost k přemýšlení, proměně a narozdíl od rozvodu umožňuje čekat na změnu partnera: *“Jako odluka... určitě. Jako myslím, že se s tím jakoby málo operuje, nebo se o tom málo mluví... ..Co se týče toho násilí, říkám, ta odluka je takovej jako první nástroj a asi při tom fyzickém násilí důležitěj. Ale někdy si myslím, že by to pomohlo i v tom, kdy je to psychickým násilí.”*²⁴⁴

Rozvod respondenti vnímají problematičtěji, jako porušení Božího zámeru. Připouštějí však, že ač je to špatné řešení, tak někdy může být nutné. Obzvláště, pokud jedné straně hrozí újma: *“Tak v momentě, kdy prostě dochází k násilí, tak já třeba i vnímám, že prostě ten druhý partner porušuje smlouvu, do které vstoupil, jo. A byt' si myslím, že Bůh povolal třeba do manželství jakoby do smlouvy, tak v momentě, kdy ji někdo poruší, tak ta smlouva neplatí.”* Rozvod však nemusí přinést řešení situace, protože neřeší její příčinu: *“Myslím si, že ten rozvod samotný vlastně to nevyřeší, že pokud ti dva neřeší tu situaci, tak si akorát to svoje nastavení, ať už oběti nebo agresora, vezmou prostě dál do života a třeba i do dalších vztahů tím pádem.”*²⁴⁵ U některých respondentů se možnost rozvodu jevila přijatelněji, jiní rozvod připouštěli až v případech krajního fyzického násilí, které ohrožuje oběť na životě. Respondenti však často zmiňovali, že nakonec je rozvod věcí individuálního rozhodnutí a odmítali stigmatizaci rozvedených osob v církvi: *“Ale pokud se všechno ostatní už vyzkoušelo a nejde to jinak, tak to zároveň to vnímám tak, že rozvod není horší, než nějaký jiný hřích. Že prostě, že to není nic neodpuštělného, že Bůh i v tomhle prokazuje milost a pokud k tomu dojde, tak i církev by měla být prostředím, kde takovýhle lidi můžou dál existovat bez toho, aniž by měli nějaký stigma.”*²⁴⁶

Několikrát byla zmíněna možnost ve vztahu zůstat jako stejně přijatelné a úcty hodné řešení. Jiný respondent však možnost vybrat si utrpení rozporoval: *“No jako, na jednu stranu ano, on trpí a Kristus se s ním může ztotožnit s tím utrpením. Ale zas asi mi nepřipadne úplně, nebo asi bych se pozastavil*

---

²⁴⁴ Respondent 5.

²⁴⁵ Respondent 3.

²⁴⁶ Respondent 3.

nad tím, když by někdo říkal, no tak Ježíš taky trpěl, tak já taky budu trpět. Takhle jakoby jo. Jakože, že dělat ze sebe bezmocnou oběť ve jménu Kristovy oběti si nejsem jistý, jestli je opravdu svědectví o Kristu a jeho oběti, jestli mi rozumíte jo... Prostě, pokud moje tělo a můj život je chrámem Ducha svatého a někdo ho ničí, tak si myslím, že mám zodpovědnost chránit ten chrám Ducha svatého.”²⁴⁷ Je tedy vidět, že v této otázce lze nalézt širokou škálu přístupů. Pohled duchovních na rozvod úzce souvisel s jejich pochopením Biblických textů.

Jako možnost řešení vnímají respondenti i intervenci státních orgánů. Například v jednom případě respondent zmínil situaci, kdy samotné zavolání policie mělo odstrašující účinek a násilí ve vztahu ustalo. Možnost předat případ policii a řešit situaci soudně, pokud by ve vztahu docházelo k fyzickému ohrožení, byla zmiňována opakovaně: *“Jo ale, že někdy i ten násilník potřebuje zas, a teď řeknu hodně jako silný slovo, potřebuje zastavit násilím. Ne, že ho někdo zbije, ale že musí přijít nějaká, ať už to bude policie, nebo v našem, že jo, v našem právním státě, nebo nějaký sociální pracovník, kterej tomu zamezí, ať už si toho je nebo není vědoměj, že dělá zlo. Jako rozhodně si myslím, že do toho taky patří. Jo a jak říkám, že jo, nakonec i Pavel říká, že to bylo Římský impérium, že tam nějak ten stát má právo toho meče. Holt i to je potřeba no.”²⁴⁸ Kladně respondenti vnímali možnost vykázaní násilné osoby ze společného obydlí a několikrát zmínili také nahlašovací povinnost. Podle respondentů by se jakékoliv řešení mělo dít se souhlasem a vědomím osob, kterých se to týká.*

Teologické důrazy

Některé teologické důrazy již zazněly v souvislosti s předchozími tématy (odpuštění, hodnota manželství), ostatní jsou uvedeny zde. Do této kategorie jsou zařazeny konkrétní biblické texty, které duchovní v souvislosti s partnerským násilím zmiňovali, ale obecné důrazy křesťanského učení vnímané v souvislosti s problematikou PN.

---

²⁴⁷ Respondent 8.

²⁴⁸ Respondent 8.

Biblické texty, které respondenti zmiňovali, byly velmi rozmanité. Často zaznívala pasáž o lásce z 1. Korintským 13. a 5. kapitola Efezským. Zde zaznělo více výkladů, ale obecně respondenti kladli důraz na rozdílný úkol muže a ženy (ctít a milovat) a jejich stejnou hodnotu. Porušení tradičního rozdělení rolí muže a ženy bylo někdy vnímáno jako příčina problémů. Dále zazněly listy Janovy, jako inspirace pro zdravé pojetí lásky nebo list Jakubův, který nás varuje před hněvem. Pro další inspirující texty by respondenti sáhli do Starého zákona. Například dysfunkční modely rodin mohou sloužit jako povzbuzení, že nejsme jediní, kdo selhává a je možná náprava. Dále respondenti zmiňovali příběhy, kdy se Bůh nějakým způsobem zastává utlačovaných – Josefův příběh, otroctví v Egyptě a proroci, kteří volali ke společenské nápravě. Byl zmíněn příběh Támar,²⁴⁹ kde došlo ke kontroverznímu řešení situace, které se však ukázalo jako správné. V příloze je rozsáhlá citace, která nabízí srovnání Zafiry s Abigail²⁵⁰, jako pohled na biblické pojetí jednoty manželů, která má své hranice. Podle respondentů může být velmi užitečná i moudroslovná literatura, která má potenciál oslovit i nevěřící. Konkrétně zazněla například kniha Přísloví, 31, 11-31, která popisuje, jak vypadá zdravý vztah mezi mužem a ženou. Citace je opět kvůli své délce přesunuta do příloh.

Mezi zmiňované důrazy patřilo odmítnutí násilí po příkladu pána Ježíše: *“To je otázka Ježíše, který jednal jinak, než násilím. I v případě, kdy to vlastně k násilí skoro volalo...”*²⁵¹ Dále zaznělo, že člověk je chrámem Ducha svatého a jako Boží stvoření má obrovskou důstojnost, která nesmí být pošlapávána: *“Z mého pochopení i jako takový antropologie biblický je, že každý člověk je zároveň hříšník a zároveň je to někdo, kdo má obrovskou důstojnost. Takže když někdo pošlapává tu důstojnost, tak je to úplně špatně. Je to proti tomu Božímu obrazu”*²⁵² Zaznělo, že je důležité pokládat jeden druhého za přednějšího než sebe (asi spíše jako důraz pro manželské poradenství) nebo myšlenka, že je třeba se dívat na naše problémy z perspektivy věčnosti.

---

²⁴⁹ Genesis 38.

²⁵⁰ Skutky 5, 1-11, 1. Samuelova 25.

²⁵¹ Respondent 4.

²⁵² Respondent 2.

“V momentě, kdy si člověk uvědomí perspektivu věčnosti, tak i třeba násilí nemusí být až ten zásadní problém. Svým způsobem Ježíš umřel na násilí. Jestli mi rozumíte jo? Jo že ve skutečnosti, v perspektivě věčnosti, každé další problém tady na zemi není problémem.”²⁵³ Respondenti, kteří se s případy partnerského násilí setkávali více, kladli spíše důraz na to, že Bůh se zastává utiskovaných a nemá rád, když lidé trpí, kdežto respondenti, kteří tolik osobních zkušeností neuváděli, kladli spíše důraz na rozdělení rolí a nerozlučitelnost manželství. Toto rozdělení však není zobecnitelné na všechny.

Církevní specifika

V rozhovoru zazněla otázka, v čem je církevní prostředí, co se týká PN, specifické. Na základě získaných informací vznikla podkategorie, která se zabývá přínosem církevního prostředí v situacích partnerského násilí, podkategorie o problematických oblastech, a nakonec podkategorie s dalšími charakteristickými rysy, které byly v souvislosti s partnerským násilím zmíněny.

Respondenti často popisovali prostředí svých sborů jako rodinné místo, kde mezi sebou lidé mají blízké vztahy a mohou se sdílet i o obtížných věcech. Společenství může nabídnout modlitební, sociální i praktickou pomoc. Zazněl názor, že vztahy mezi muži a ženami v církvi jsou bezpečnější než v sekulárním prostředí, a je tak snazší získat podporu a zpětnou vazbu od opačného pohlaví: *“Často to bývá tak, že vlastně žena má kamarádky ženy jenom a muži mají kamarády muže, trošku ve světě mě přijde... že trošku chybí ty mezi mužský a mezi ženský vztahy, to je vždycky nebezpečný... což v církvi tak být nemusí. Si myslím, že to tak nemusí být, že tam vlastně má nakonec i muže, na kterého se obrátit, když to je žena anebo ženy, na které se obrátí když je to muž... Ale myslím, že dobrý je naslouchat i tomu druhému pohlaví, který to třeba vnímá jinak a pak tam ty věci v té věci jsou komplexnější.”²⁵⁴*

Respondenti také církev vnímají jako místo, které má vyšší citlivost na projevy násilí: *“...u těch lidí v církvi, kteří mají ty filtry, takové jemné nebo jemnější, tak už i třeba nějaká vulgarita, nebo nějaké hrubé vyjadřování nebo*

---

²⁵³ Respondent 1.

²⁵⁴ Respondent 4.

nějaké takové tvrdé jednání už je vnímáno, jako že bude za čarou. Myslím si, že ve většinové společnosti, necírkevní, jsou to věci, které se běžně dějí”²⁵⁵ Prostředí církve má ideálně umožnit proměnu a uzdravení. K tomu je potřeba zdravé nastavení toho, co je vnímáno jako násilí a budování důvěry: “Myslím si, že je důležitý, aby se o tom mluvilo správně. Protože totiž, když se o tom mluví špatně, tak je možný jako ty lidi někdy vyděsit a oni se schovají. Že to, že se o tom mluví, neznamena, že s tím lidmi vyjdou ven. Jo, že jde o to, jak se o tom mluví. Je třeba budovat ta důvěra mezi lidma v církvi, mezi pastorama a duchovníma.”²⁵⁶

Kromě pozitivního vlivu církve však respondenti vnímají i jistá rizika, například právě ve zneužití teologických důrazů nebo duchovního násilí (i když přímo tento termín nezazněl): *“...v čem to je jiný v té církvi, než jinde. Právě třeba je to v překrucování Božího slova, nebo nebo vytahováním z kontextu nějakých vět Božího slova. My ho bereme jako normu, a když se ta norma jako špatně použije, tak to pro někoho je důvod, proč se chovat tak, jak se chová.”²⁵⁷ Také zaznělo, že malá sborová společenství mohou být v jistých ohledech zranitelná, kdyby se nějaký takový problém otevřel: *“Já řeším některý věci, protože když jsou ty sbory menší, tak já tam přijedu a někdy se mi prostě svěřou lidi s věcmi, který kdyby řekli svému pastorevi, nebo nebo staršímu nebo někomu, tak by to rozbilo vztahy v tom malém sboru...”²⁵⁸**

Lidé, kteří čelí partnerskému násilí mohou mít, podle respondentů, obavy z pomluv a nediskrétního jednání. Jako obecný církevní nešvar zaznívala snaha lidí v církvi dobře vypadat před ostatními, kvůli které je složité otevřeně mluvit o jakýchkoliv těžkostech a selháních, včetně situací, kdy se děje partnerské násilí: *“A třeba i partnerka může maskovat to, že jejich vztah je třeba toxický, ne úplně šťastný. Ale stydí se za to, že třeba se setkává se ženami, ve sboru, které mají krásné vztahy, tatínkové ideální, výlety s dětmi, rodinné setkávání, společný čas a ona třeba to takhle vůbec nemá v té rodině, že nechce být tou bílou vránou a možná nechce jít ven s tím, že prožívá něco*

---

²⁵⁵ Respondent 7.

²⁵⁶ Respondnt 5.

²⁵⁷ Respondent 5.

²⁵⁸ Respondent 5.

nedobrého. Jejich vztah není úplně šťastný, ale v té většinově sdílené pohodě křesťanské to nemusí být úplně jednoduché se k tomu přiznat.”²⁵⁹ Podle některých respondentů lidé v církvi mohou na oběť vyvíjet nátlak a chovat se zákonicky. “Ten tlak v té církvi je určitě na tohle taky velkej. A taky, a to jsem se s tím zase setkal, takový jako rychlý odpuštění. Prostě že on selhal, tak mu přece máme odpustit a ,běž se k němu vrátit’. ... Pojd’me to tím rychle vyřešit... Tvářit se, že se nic nestalo. Jako takhle, jo. A jako, že to nepomůže ty oběti, to je jasný. No to je prostě. to je jako šílený, že jo. Tak takovej jako tlak, vlastně nějakýmu rychlému řešení, přes nějaký rychlý odpuštění.”²⁶⁰

Jako další specifikum církve lze vnímat to, že se zde řeší duchovní rozměr lidských problémů. “A tím, že jsem věřící člověk věřím i v duchovní rozměr, určitě i věřím prostě, že je to boj na pozadí. Hlavně, že to je duchovního charakteru. Nechci věci předuchovňovat, ale přesto věřím, že mnohdy na pozadí psychických i fyzických nějakých výstupů je duchovní pozadí. Mám i osobní zkušenost s tím, že když se to duchovně vyřeší, tak to řeší právě i tyto oblasti.”²⁶¹ Křesťané mají i podle ostatních respondentů “nadpřirozené zdroje” pro řešení obtížných situací a duchovní vliv je třeba zvažovat.

Další

V rozhovorech zarezovala některé témata, které respondenti považují za podobná problematice domácího násilí a se kterými mají třeba větší zkušenost. V jednom případě se jednalo o problematiku obchodování s lidmi (programy anti – human trafficking) a v druhém případě se jednalo o již zmíněnou problematiku sexuálního zneužívání v církvi. Své zkušenosti s těmito oblastmi respondenti považují za užitečné i pro oblast intervence v případě partnerského násilí.

Několikrát bylo srovnáváno české prostředí s USA, které respondenti považují za uzavřenější pro řešení podobných situací. “To bylo v Americe, že vlastně na jednom takovém banketu vedle mě prostě sedla jedna sestra z takový tradiční církve v Americe, se svojí dcerou, a ona mi právě říkala, no, že

---

²⁵⁹ Respondent 7.

²⁶⁰ Respondent 2.

²⁶¹ Respondent 1.

odešla od toho muže s třema pěti dětma. A že on jí prostě řezal, on jí bil, jako furt, jo. Takže hledá jinou církev. Já jsem řekl ‚Aha, a to on jako chodí dál do církve?‘ a ona říká ‚No chodí.‘. A já jsem říkal ‚No a k pokání ho vedli, jako?‘ A ona říká ‚No to ne, oni si nemyslí, že to je špatně‘. Tak to si myslím, že my nemáme. Jo, to prostě víme, že to je blbě. Nijak se nevymezují vůči nikomu, že jsme lepší, vůbec ne. Jo, ale jako skutečně je to v určitéch věcech kulturní věc, že to není vidět, jako že to lidi mají nastavený tak, že to není blbě, jo. Ale já si myslím, že my jsme došli dobře k tomu, že to je prostě špatně.“²⁶² Z jiných odpovědí byl patrný zahraniční vliv na české evangelikální prostředí, například skrze spolupráci s americkými misionáři či četbu zahraničních autorů. V oblasti pastorační poradenství byl zmíněn pastorační poradce Garry Collins a v případě směru vnitřního uzdravení Alan Vincent,²⁶³ který se zaměřuje na službu duchovního osvobození. V mnoha rozhovorech byla patrná inspirace biblickým poradenstvím.

Diskuze

Cílem výzkumu bylo zjistit *„Jak duchovní českých evangelikálních denominací vnímají problematiku partnerského násilí ve své církvi a jaké s ní mají zkušenosti ve své pastorační praxi“*. Jako nástroj pro splnění tohoto cíle byly formulovány dílčí výzkumné otázky. V následujícím textu budou stručně shrnuta zjištění výzkumu, která se těchto otázek týkají a tím zodpovězena hlavní výzkumná otázka.

Na první dílčí výzkumnou otázku *„Jaké mají duchovní v českém evangelikálním prostředí základní povědomí o problematice partnerského násilí a jak se v této problematice vzdělávají?“* lze odpovědět, že mezi duchovními převládá obecné pastorační vzdělání a jejich porozumění problematice PN je spíše „lidové“. Duchovní mají obecnou představu o typech, formách a charakteristikách jevu, ale obvykle to není podloženo konkrétní četbou nebo vzděláním.²⁶⁴ Se specifitějšími koncepty, jako je nerovnováha moci, cyklus násilí nebo syndrom týrané ženy, příliš nepracují. Někteří se v této tématice

---

²⁶² Respondent 5.

²⁶³ Jeden z představitelů Nové apoštolské reformace.

²⁶⁴ TOPINKA. Postoje veřejnosti k domácímu násilí. Str. 7-23.

nevzdělávají, protože to zatím nepotřebovali, jiní se na základě vlastní iniciativy věnují některým příbuzným tématům. V případě potřeby by neváhali se s někým poradit.

Druhá dílčí výzkumná otázka zněla: *“Jakým způsobem a jak často se duchovní setkávají s touto problematikou ve své praxi?”* Podle duchovních se s touto problematikou setkávají zřídka. Většina z nich se však za svoji různě dlouhou praxi setkala osobně ve své církvi alespoň s jedním nebo dvěma případy partnerského násilí, ve kterém docházelo k fyzickým útokům, slyšeli o něm z doslechu odjinud, nebo mají podezření, že se to u nich v církvi děje, i když se to k nim nedoneslo přímo. Z rozhovorů vyplynulo, že s psychickými formami násilí se setkávají daleko běžněji, ale může být těžké situaci jasně identifikovat. Stejně jako ve společnosti, i v církvi je tento problém skrytý a může být ještě více obtížné o něm mluvit.

Zjištění týkající se poslední dílčí výzkumné otázky *“Jak by podle duchovních měla v případě partnerského násilí probíhat pastorační péče, jaké mají v tomto kontextu teologické důrazy a jak vnímají roli církevního prostředí?”* jsou nejkomplexnější. Pastorace probíhá v mnoha formách a úrovních. Kromě duchovních se jí věnují například jejich manželky či vedoucí skupinek, kteří mohou mít k aktérům partnerského násilí blíže. Podle duchovních jsou nejčastější variantou opakovaná setkání, během kterých je kladen důraz na Boží slovo a modlitbu. Ideální je, pokud tato setkání mohou probíhat s oběma stranami – obětí i agresorem. Pastorace je vždy dobrovolná a rozhodnutí, která z ní vyplynou musí být učiněna na základě osobní zodpovědnosti. Proces je individuální, a i když jsou duchovní optimističtí ohledně jeho výsledků, připouštějí, že nemusí přinést řešení situace. Hlavní teologické důrazy duchovních spočívají v biblickém pohledu na lidskou důstojnost, rozdělení mužských a ženských rolí, odmítnutí násilí, zastání se trpících, lásku, odpuštění a hodnotu manželství. Církevní prostředí se podle respondentů vyznačuje rodinnými vztahy a vyšší citlivostí vůči projevům násilí. Církevní komunita může osobám v násilném vztahu přinést zdroje i překážky. V kontrastu se sociální podporou je tu tlak zákonictví a strach ze selhání, kterému její členové musí čelit. Je tedy potřeba budovat otevřené prostředí, kde si lidé mohou důvěřovat.

Interpretace výsledků

Obecné shrnutí výsledků výzkumu bylo uvedeno v předchozí části. Tato část se bude věnovat některým významným zjištěním, které v porovnání s teorií přináší nové podněty, jsou překvapivé nebo kontroverzní.

Některá zjištění korespondovala s teoretickou částí práce, v první řadě to bylo samotné zaměření na práci s Božím slovem jako metodu pastorače. Jelikož důraz na Písmo je základním charakteristickým rysem evangelikalismu, dalo se toto zjištění očekávat. Bukowski²⁶⁵ upozorňuje, že vnášet Bibli do pastoračního rozhovoru lze v případě, pokud ji provázející sám žije, což odpovídá postoji duchovních, podle kterých je potřeba jít v pastorači příkladem.

Lze usuzovat, že přístup duchovních k problematice partnerského násilí je formován na základě dvou hlavních faktorů. Prvním je povědomí a osobní zkušenost s jevem a druhým je porozumění biblickým důrazům, skrze které tyto poznatky "filtrují", přičemž druhý bod má přednost. Diskuze o tom, jak chápat určité biblické principy týkající se vztahů mužů a žen, manželství, rozvodu, násilí, odpuštění, lidské důstojnosti aj., je tedy klíčová. U mnohých témat se ukázalo, že tato mince má dvě strany. Například přísloví o ženě statečné²⁶⁶ bylo v teoretické části zmiňováno v kontextu udržování partnerského násilí, kdežto ve výzkumu zazněla jeho preventivní role ukazující na zdravý manželský vztah, kdy si partneři navzájem dávají svobodu. Co v jednom případě škodí může být tedy jindy použito dobře a naopak. Respondenti reflektovali možnost zneužití textů jak na obecné úrovni, tak agresory. Zůstává tu však možnost škodlivé aplikace textů do konkrétní situace, například vnášení biblických důrazů vhodných pro manželské poradenství do situací partnerského násilí.

Ukázalo se, že hranice mezi pastoračí při řešení běžných manželských problémů a v situaci partnerského násilí je velmi nezřetelná. Duchovní mají tendenci přistupovat k oběma oblastem obdobně. To se ukázalo například v důrazu na práci s oběma partnery, snaze situaci vrátit do bodu, kde vztah

---

²⁶⁵ BUKOWSKI. *Budu s tebou*. Str. 6-7.

²⁶⁶ Příklad 31, 11-31.

fungoval a obnovit pouto vzájemné lásky. Z pohledu odborné literatury je manželské poradenství považováno za nevhodné, a to z důvodu nerovnováhy moci ve vztahu. Topinka²⁶⁷ však upozorňuje, že v obecně přijímaném přístupu k řešení partnerského násilí chybí náhled na kontext a obecně uznávané "rolové schéma", které hovoří o neměnné roli agresora a oběti, může mít své limity. Podle něj je potřeba se věnovat celému systému. Ukázalo se, že duchovní mají předpoklady pro vytvoření celistvého náhledu na vztah a situaci provázených osob, ale chybí jim hlubší znalost problematiky partnerského násilí, která by zajistila, že nebude docházet ke špatné interpretaci situace, ohrožení obětí a jejich další traumatizaci. Vznik diskuze mezi duchovními a odborníky o tomto tématu by mohl přinést nové rozšíření obzorů.

I když duchovní vnímají potřebu zajistit osobě ohrožené partnerským násilím bezpečnost, v rozhovorech zaznívala také nedůvěra, jestli si oběť nevymýšlí či nezveličuje situaci, což je v rozporu s teoretickým poznáním, podle kterého mají oběti tendenci spíše zamlčovat závažnost situace.²⁶⁸ Paynterová²⁶⁹ upozorňuje, že újma, která hrozí oběti, pokud jí nebude uvěřeno, je mnohem větší než újma, která hrozí jejímu partnerovi v případě falešného obvinění. V prvním případě mohou být následky fatální, kdežto v druhém případě bude pouze poškozena pověst dotyčného. S tím souvisí i výskyt tvrzení, že ženy mohou být "přecitlivělé" v posuzování toho, co je násilí a vidět situaci vyhroceně, což se může jevit jako další rozpor s teoretickým poznáním a bylo by potřeba důkladněji zkoumat kontext tvrzení a východiska respondentů.

Odlišný přístup od manželského poradenství byl znatelný v případě, kdy dochází k ohrožení života a zdraví. Zde je vnímána nutnost intervence státních orgánů, zejména policie. V tomto případě už také lze vždy zvažovat rozvod, ke kterému se jinak duchovní staví zdráhavě. Přispívají k tomu teologické důvody, ale i uvědomění si, že rozvod neřeší příčinu problémů. Oběť

---

²⁶⁷ TOPINKA. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Str. 115-116, 118.

²⁶⁸ BEDNÁŘOVÁ. Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám. Str. 16.

²⁶⁹ PAYNTER. The Bible Doesn't Tell Me So. Str. 43.

si své nastavení pravděpodobně ponese do dalších vztahů, což potvrzuje i Bednářová,²⁷⁰ a agresor bude opakovat násilné vzorce jednání a ubližovat dál. V běžné literatuře je rozvod vnímán jako něco, co pomůže přinést řešení situace partnerského násilí a sekulární pomáhající organizace vnímají odchod z násilného vztahu jako klíčový prvek. Topinka²⁷¹ upozorňuje, že ne všem ženám tento důraz musí vyhovovat. Některé chtějí hledat způsob, jak vztah zachránit, ale mají pocit, že k tomuto postoji není úplně přihlíženo. Zde se nabízí úvaha, že pokud je pro věřící ženu rozvod nepřijatelný, mohlo by jí takové řešení přinést mnoho nejistoty a bolesti, protože se bude domnívat, že zklamala Boha nebo dokonce přišla o svoji spásu. Informovaný pastorační pracovník může lépe porozumět jejímu vnitřnímu prožívání a hodnotám a provázet ji při hledání řešení, které bude v souladu s jejím prožíváním. Opět by bylo přínosné zahájit vzájemnou diskuzi všech stran (duchovních, odborníků i osob ohrožených partnerským násilím).

Topinka²⁷² upozorňuje, že systém pomoci obětem domácího násilí opomíná roli „agresorů“, kteří se stávají výhradně příjemci sankcí. Ve světle tohoto argumentu je zajímavé zjištění, že duchovní se zaměřovali na práci s agresorem více než na práci s obětí.²⁷³ Kromě možnosti agresora konfrontovat a kázat²⁷⁴ byl kladen velký důraz na to prokázat mu milost a dát možnost nápravy. Pro agresora, který se chce změnit, může být církev místem uzdravení. Zdá se, že zde má církev možnost nabídnout nečekané zdroje, které v sekulárním prostředí chybí. Je zde však riziko, že pomoc agresorovi bude upřednostněna před pomocí oběti. Podle Paynterové²⁷⁵ je potřeba se

---

²⁷⁰ BEDNÁŘOVÁ. Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám. Str. 15.

²⁷¹ TOPINKA. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Str. 115-116.

²⁷² TOPINKA. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Str. 119.

²⁷³ Možnou příčinou by mohlo být, že duchovní jsou většinou muži a mají tendenci pracovat s dalšími muži, kdežto v pomáhajících organizacích působí spíše ženy, které se soustředí na práci s dalšími ženami, jedná se však jen o nepodloženou úvahu.

²⁷⁴ Kázeň a vyloučení jako forma církevního trestu.

²⁷⁵ PAYNTER. The Bible Doesn't Tell Me So. Str. 146.

zamyslet, jakou kulturu chceme pěstovat a jestli usnadňuje život oběti nebo násilníkovi. Pomoc agresorovi by se tedy nikdy neměla díť na úkor oběti.

Duchovní si uvědomují, že pachatelé své jednání často skrývají a změnu nechtějí. Je však zajímavé, že v rozhovorech nezaznělo, že agresorem může být oblíbená osoba v církvi nebo někdo z vedoucích, která manipuluje svým okolím. Také by se z rozhovorů mohlo zdát, že v církvi se vyskytuje pouze jeden typ agresora, který jedná na základě špatných naučených vzorců a neumí zvládat svůj hněv. Allender²⁷⁶ však upozorňuje, že existují i lidé, kteří se rozhodli činit zle. Mluví o *"existenci zla, které funguje s chladným, promyšleným a z hloubi srdce vyvěrajícím účelem a dopouští se strašlivých zločinů."* V církvi se počítá s tím, že jsou zde dobrovolně lidé, kteří se rozhodli cítit křesťanské hodnoty a následovat Kristův příklad. Je třeba připustit si i možnost, že se zde mohou vyskytnout osoby, které hledají pouze svůj vlastní prospěch a pokud se dopouštějí násilí, činí to pro vlastní potěšení.

Oblast, která se jeví jako obtížně uchopitelná, ale fenomenologický přístup ji umožňuje popsat, je zkušenost respondentů s duchovním světem. Je to specifické natolik, že je třeba toto zjištění zmínit, i když se těmto tématům výzkum nevěnoval příliš do hloubky a neuváděli je všichni respondenti. Za prvé se jedná o důraz na Boží vedení a naslouchání Duchu svatému při pastoraaci. Za druhé je to důraz na duchovní boj se silami temnoty. Právě démonický vliv vidí někteří duchovní jako možnou příčinu chování agresorů a řešením jsou pak modlitby za osvobození a vymítání démonů (exorcismus). Podle duchovních je potřeba si působení duchovního světa uvědomovat a pracovat s tím. Velkou roli podle nich hrají modlitby a víra v Boží nadpřirozený zásah do situace.

Z výzkumu vyplývá, že duchovní se s fenoménem partnerského násilí setkávají. Jeho řešení nevnímají jako hlavní úkol pastoraace, tím je přiblížit člověka k Bohu. V návaznosti na problematiku poskytování pastorační péče aktérům partnerského násilí je otázkou, jaká očekávání od informovanosti a pastoračních schopností vlastně mít. Duchovní nejsou vyškolenými odborníky na oblast partnerského násilí a nikdy nebylo jejich cílem se jimi stát.

---

²⁷⁶ ALLENDER. Zraněné srdce. Str. 19-20.

Věnují se různým činnostem a mají různá obdarování. Součástí jejich činnosti je ale nesporně i pastorační provázení. Tím, že se s pastorandy často znají osobně, mají jedinečnou příležitost vstupovat do kontextu jejich životní situace. Podle Bukowskeho²⁷⁷ ve většině pastýřských rozhovorů nejde jen o rozhovor o víře, ale právě o pomoc v životě. Výzkum ukázal, že tato pomoc se může velice často týkat manželských problémů, a pak je potřeba i znalost toho, co je “za hranou”. Havránek²⁷⁸ považuje za nutnost, aby se duchovní o manželství vzdělávali nejen v teologické oblasti, ale byli obeznámeni i s literaturou lékařskou, psychologickou, sociologickou, psychologickou, pedagogickou a dokonce právníkou. Tato laťka je nastavena poměrně vysoko, ale právě hlubší studium těchto pramenů společně s reflexí teologických důrazů může přinést zlepšení v oblasti pastorační péče a vytvořit prostor pro otevřenou diskuzi o partnerském násilí i v církevním prostředí, které má tendenci před těžkými tématy uhýbat.

Pastorační pomoc má tedy různou podobu i úroveň profesionality. Vzhledem k různorodosti sborů a laické podstatě některých evangelikálních společenství je otázkou, zda lze do budoucna očekávat nějakou výraznější změnu, například co se týká vzdělání a teologických důrazů. Dá se však pracovat na rozšiřování zdrojů pastorační pomoci. Například v některých sborech vznikají pastorační týmy, které se více vzdělávají a jsou k dispozici specializovaní pastorační pracovníci, kteří mají větší prostor zabývat se i specifitějšími oblastmi. Bylo zajímavé více se zabývat tím, jakou roli v pastorační práci hrají manželky duchovních a co se dozví jako “ženy mezi ženami”.

Kritická reflexe

Prvním limitem výzkumu, který je třeba zmínit, je jeho kvalitativní povaha. Výzkum pracoval s různorodým vzorkem, který přinesl rozmanitá zjištění. Tato zjištění však nelze považovat za obecně platná a nelze určit, nakolik jsou statisticky významná. Bylo by dobré ho doplnit o kvantitativní výzkum, který by poskytl informace o míře výskytu domácího násilí v českých evangelikálních denominacích a o jeho formách, což by umožnilo srovnat data

---

²⁷⁷ BUKOWSKI. *Budu s tebou*. Str. 34.

²⁷⁸ HAVRÁNEK. *Úvahy o pastýřské péči*. Str. 54.

s dalšími kvantitativními výzkumy partnerského násilí, které v českém prostředí už proběhly. Takový výzkum by také umožnil kvantitativně změřit například informovanost duchovních v oblasti partnerského násilí a přinesl tak v jistých ohledech více vypovídající odpovědi.

Další omezení se týkala praktického provedení výzkumu. Kvůli časovému vytížení respondentů a tím i omezenému času na jednotlivé rozhovory nebylo možné vést rozhovory více do hloubky a doptat se na všechny potřebné informace (například zjistit, kde přesně podle respondentů leží hranice mezi partnerským násilím a jinými manželskými problémy). Nakonec je potřeba zmínit osobní angažovanost výzkumníka v evangelikálním prostředí. Při realizaci rozhovorů a zpracování výsledků bylo potřeba reflektovat emoce, které rozhovory vyvolávaly, zvláště v případě některých témat. To se dělo pomocí konzultací a práce s anonymizovaným přepisem rozhovorů, která umožňovala získat větší odstup a dát stranou sympatie k jednotlivým respondentům.

Výzkum se věnoval pouze jedné oblasti problematiky, kde přinesl nové informace o pohledu duchovních na problematiku partnerského násilí v církvi. Tuto znalost by bylo zajímavé rozšířit například o informaci, jak vnímají pastorační péči a církevní prostředí osoby ohrožené partnerským násilím, které se v křesťanských komunitách vyskytují. Pro komplexnější pohled by bylo dobré například znát jaké mají ony očekávání od pastorační péče, jaké mají potřeby a co jsou podle nich bariéry a zdroje ze strany církve pro řešení partnerského násilí. Také by bylo zajímavé zjistit, jak sekulární pomáhající organizace vnímají roli církve a duchovních a zda byly by ochotné k větší spolupráci.

Přínos výzkumu spočívá v několika oblastech. Zaprvé, potvrdil, že teoretická část práce je relevantním příspěvkem k tématu i když byla zkompileována převážně na základě dat a zdrojů ze zahraničí. Zadruhé, výzkum otevřel náhled do této problematiky v českém evangelikálním prostředí. A nakonec, zatřetí, přispěl k rozvíření debaty o tomto tématu nejen představením výsledků čtenáři, ale už samotnou realizací. Během oslovování respondentů i konzultací zazněla jasná výzva: "Pojďme o tom mluvit, i když to nemusí být lehké".

Závěr

V práci jsem se stručně věnovala obecné teorii o partnerském násilí, vymezila jsem, co to je evangelikální prostředí, a poté se zaměřila na církevní specifika. Zde jsem zmínila jevy, jako je duchovní násilí, teologické učení a náboženský jazyk, náboženské prožívání osob ohrožených domácím násilím, roli církevní komunity a roli duchovních. V poslední kapitole teoretické části jsem se zaměřila na praktické aspekty pastorační práce. Zmínila jsem vliv pastoračních směrů, který byl pozorovatelný i ve výzkumných rozhovorech. Dotkla jsem se fenoménu mlčení a tabuizace, který bývá s problematikou partnerského násilí spjat. Nakonec jsem uvedla praktická doporučení dostupná z literatury pro práci s osobami ohroženými partnerským násilím, pro práci s agresory a příklady prevence.

Ve výzkumné části jsem se věnovala kvalitativně zaměřenému výzkumu mezi duchovními českých evangelikálních denominací. Hlavním výzkumným cílem bylo zjistit, jak pastoři, kazatelé a faráři v českých evangelikálních denominacích vnímají problematiku partnerského násilí ve své církvi a jaké s ní mají zkušenosti ve své pastorační praxi. Proběhlo devět rozhovorů se zástupci osmi evangelikálních denominací. Na základě analýzy rozhovorů bylo vytvořeno sedm kategorií - "kontext", "povědomí", "pastorace", "řešení partnerského násilí", "teologické důrazy", "církevní specifika" a "další". Některá zjištění odpovídala teoretické části, jiná poskytla prostor pro zamyšlení. Těm jsem se více věnovala v kapitole "Diskuze".

Cílem diplomové práce bylo "prohloubit naši znalost o problematice domácího násilí v českém evangelikálním prostředí." Zaměřila jsem se proto na uspořádání dostupných informací o partnerském násilí v církevním prostředí a pastoračním kontextu. Ze zahraničních zdrojů jsem vybrala ty, které považuji za relevantní i pro české prostředí. Ve výzkumu kvalitativního charakteru jsem si pak ověřila, že tato teoretická kompilace odpovídá realitě. Otázky k rozhovorům vytvořené na základě teoretické části byly relevantní a vedly k získání nových podnětů pro diskuzi. Svůj cíl považuji za splněný, i když je v práci mnoho témat, která by bylo potřeba doplnit o další poznání.

Z důvodu užšího vymezení a větší přehlednosti práce jsem například nepracovala s konceptem, kdy obětí je muž. Tato možnost však ve výzkumných rozhovorech opakovaně zaznívala. Na fakt, že obvyklé role ženy jako oběti a muže jako agresora mohou být prohozeny, je třeba nezapomínat. Domnívám se, že mužů jako obětí se budou v církvi týkat jiná specifika (například větší tabuizace) a bylo by velice zajímavé se této problematice hlouběji věnovat. Stejně tak nebyla zmíněna problematika partnerského násilí v homosexuálních vztazích, které by mohlo pro tradiční evangelikální prostředí představovat dvojitou výzvu.

Prostor pro rozšíření znalostí o problematice partnerského násilí v církvi je i v dalším studiu cizojazyčných zdrojů. Moje jazyková vybavenost mi umožnila pracovat pouze s českými a anglickými zdroji, z nichž některé byly obtížně dostupné. Pro doplnění problematiky by bylo užitečné pracovat například s německými zdroji, které by mohly být bližší českému prostředí.

Práci považuji za svůj příspěvek k diskusi o tomto tématu a podnět k tomu, aby se o partnerském násilí v církvi více mluvilo, a aby se dostalo pomoci každému, kdo ji potřebuje. Vnímám, že církve má velký potenciál k poskytnutí pomoci těm, kdo ji potřebují a může se spolupodílet na řešení tohoto problému. Tento potenciál je třeba dále rozvíjet a překonávat bariéry, které se v církevním prostředí mohou vyskytnout. Také se domnívám, že pokud lépe porozumíme církevním specifikům v českém kontextu a bude se o nich více mluvit, pomáhajícím organizacím a pracovníkům ze sekulárního prostředí to umožní lépe porozumět potřebám klientů, kteří pocházejí z církve.

Seznam literatury

Bible – Písmo svaté Starého a Nového zákona (bez deuterokanonických knih). Český ekumenický překlad, Praha: Česká biblická společnost, 2005.

ALLENDER, Dan. *Zraněné srdce: jak se vyrovnat se sexuálním zneužitím?* Praha: Návrat domů, c2006.

ALLMEN, Jean-Jacques von, MIŘEJOVSKÝ, Jan (ed.). *Biblický slovník*. 2. vyd., Praha: Evangelické nakladatelství, edice Kalich, 1991.

BEDNÁŘOVÁ, Zdena Zuzana. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, c2009.

BUKOWSKI, Peter. *Budu s tebou...: role bible v pastýřském rozhovoru*. Jihlava: Mlýn, 2008.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020.

DVOŘÁČKOVÁ, Jana. *Analýza existujících výzkumů v ČR v oblasti partnerského násilí*. Praha: Úřad vlády, 2016.

GEIST, Bohumil. *Psychologický slovník*. 2. vyd., Praha: Vodnář, 2000.

HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. 2. vyd., Praha: Portál, 2009.

HAVRÁNEK, Alexandr. *Úvahy o pastýřské péči*. Praha: Rada Církve bratrské, 1986.

HENDL, Jan a kol. *Kvalitativní výzkum*. 3. vyd., Praha: Portál, 2008.

JAKOBSEN, Barbora a RÁKIL, Marius (ed.). *Násilí je možné zastavit: terapie pro osoby, které se dopouštějí násilí v blízkých vztazích*. Praha: Nadace Open Society Fund Praha, 2017.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Pastorální péče*. Praha: Oliva, 2000.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Povídej – naslouchám*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010.

LANGBERG, Diane. *Redeeming Power: Understanding Authority and Abuse in the Church*. Michigan: Bazos press, a division of Baker Publishing Group, 2020.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003.

NYKLOVÁ, Blanka a kol. *Bariéry v systému pomoci obětem partnerského násilí: výzkumná zpráva*. Praha: ProFem, 2021.

PAPRSTEINOVÁ, Lucie; NAVRÁTILOVÁ, Jiřina a BOTEK, Libor. *Domácí násilí: příručka (nejen) pro pastorační pracovníky*. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2019.

PAYNTER, Helen. *The Bible Doesn't Tell Me So: Why you don't have to submit to domestic abuse and coercive control*. Abingdon: The Bible Reading Fellowship. 2020.

PIKÁLKOVÁ, Simona. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003.

ŘIHÁČEK, Tomáš; ČERMÁK, Ivo a HYTYCH, Roman. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita, 2013.

ŠEVČÍK, Drahomír a ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011.

SMOLÍK, Josef. *Pastýřská péče. Studijní texty Komenského evangelické bohoslovecké fakulty v Praze*. Praha: Kalich, 1991.

TOPINKA, Daniel (ed.). *Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu: základní fakta a výsledky*. Ostrava: SocioFactor, 2016.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie menších křesťanských církví v České republice*. Praha: Karolinum, 2016.

Odborné články a další zdroje

AKE, George S a HORNE, Sharon G, The influence of religious orientation and coping on the psychological distress of Christian domestic violence victims: Advocacy, pastoral care & prevention. *Journal of religion & abuse* [Online]. 2003, roč. 5, č. 2, s. 5-28. (cit. 2024-04-18).

URL: <https://web.p.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=9a8b7916-4f2a-4ba5-b7e0-d9c978848d9f%40redis>.

COOPER-WHITE, Pamela. Intimate Violence Against Women: Trajectories for Pastoral Care in a New Millennium. *Pastoral psychology* [Online]. 2011, roč. 60, č. 6, s. 809-855. (cit. 18. 4. 2024).

URL: <https://doi.org/10.1007/s11089-011-0354-7>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Obyvatelstvo podle náboženské víry, jednotek věku a pohlaví*, [veřejná databáze online]. Praha: ČSÚ. 2021. (cit. 4. 2. 2024). URL: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=4609&katalog=33525&pvo=SLD21040-CR&pvo=SLD21040-CR&v=v144 null null null>

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Domácí násilí ve faktech a teoriích. *Gender, rovné příležitosti, výzkum* [Online]. 2002, roč. 3, č. 1, s. 1-3. (cit. 15. 4. 2024). URL: https://www.genderonline.cz/incpdfs/inf-200201-0000_10_003.pdf.

DOHNAL, David a kol. *Analýza výskytu a latence domácího násilí v partnerských vztazích*. [Online]. Odbor rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR, 2017. (cit. 30. 05. 2024) URL: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Analyza-vyskytu-a-latence-DN_final.pdf.

HALÁMKOVÁ, Miriam. *Bible a pastorační poradenství. Dva koncepty americké pastorační péče 20. století*. Diplomová práce, vedoucí práce Ladislav Beneš, Dr. Praha: ETF UK, 2019.

HARDWICK, Gary L. Book Review & Note: Opening the Door. Online. *Journal of Pastoral Care & Counseling* [online]. 2008, roč. 62, č. 1-2, s. 175-177. (cit. 19. 4. 2024).

URL: <https://doi.org/10.1177/154230500806200128>.

CHISALE, Sinenhlanhla S. Domestic abuse in marriage and self-silencing: pastoral care in a context of self-silencing [online]. *Hervormde teologiese studies*. 2018, roč. 74, č. 2, s. 1-8. (cit. 19.4.2024).

URL: <https://doi.org/10.4102/hts.v74i2.4784>.

KUZAKS-CARDENASOVÁ, Carolina; LEGGOVÁ, Bekah a SWEETMANOVÁ, Esther. *Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi, příručka pro sbory*. [online]. Praha: Česká evangelikální aliance. 2023. (cit. 6. 2. 2024). URL: <https://domacinasili.ea.cz/wp-content/uploads/2023/08/ebook-web.pdf>. [cit. 2024-02-06].

LYNCH, Gordon. *Pastoral care & counselling*. [online]. London: SAGE, 2002. (cit. 18. 4. 2024) URL: <https://web.p.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=11c447a8-6c62-4bbd-9268-6b0b9de1b1bf%40redis&bdata=JnNp-dGU9ZWWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=251563&db=e000xww>.

MCMULLIN, Steve a kol. When Violence Hits the Religious Home: Raising Awareness about Domestic Violence in Seminaries and amongst Religious Leaders. [online]. *The journal of pastoral care & counseling*. 2015, roč. 69, č. 2, s. 113-124. (cit. 18. 4. 2024).

URL: <https://doi.org/10.1177/1542305015586776>.

Pracovní skupina ERC. *Sexuální zneužívání (nejen) v církvi, prevence a řešení*. Ekumenická rada církví. 2023 (cit. 12. 5. 2024).

URL: <https://www.ekumenickarada.cz/img-content/files/2023/SEXU%C3%81LN%C3%8D%20ZNEU%C5%BD%C3%8DV%C3%81N%C3%8D%C5%BD%C3%8DV%C3%81N%C3%8D%20NEJEN%20V%20C%C3%8DRKVI%20%20-%20PREVENCE%20A%20%C5%98E%C5%A0EN%C3%8D%20WEB.pdf>.

ROLL, Eliška: *Prevence zneužití moci v profesi faráře Českobratrské církve evangelické*. Diplomová práce, vedoucí práce JUDr. Daniel Bartoň, LL.M., Ph.D. Praha: ETF UK. 2023.

TOPINKA, Daniel. Postoje veřejnosti k domácímu násilí. Jaké inspirace přináší pro sociální práci? *Sociální práce* 6/2016 [online]. 2016, roč. 16, č. 6, s. 7-23. (Cit. 2.6. 2024). URL: <https://socialniprace.cz/wp-content/uploads/2020/11/2016-6.pdf>.

WESTENBERG, Leonie. 'When She Calls for Help'—Domestic Violence in Christian Families. *Social sciences (Basel)* [Online]. 2017, roč. 6, č. 3, s. 71. (cit. 6. 2. 2024). URL: <https://doi.org/10.3390/socsci6030071>. [cit. 2024-02-06].

ZUST, Barbara a kol. 10 – Year Study of Christian Church Support for Domestic Violence Victims: 2005-2015. *Journal of interpersonal violence* [Online]. 2021, roč. 36, č. 3-4. (cit. 19. 4. 2024). URL: <https://doi.org/10.1177/0886260518754473>.

Elektronické zdroje

Biblical Counseling Coalition. Dostupné online: <https://www.biblicalcounselingcoalition.org/mission-statement/> (17. 5. 2024).

Biblical Counseling Coalition. *What Every Biblical Counselor Should Know About Counseling Domestic Abuse, Part One*. Dostupné online: <https://www.biblicalcounselingcoalition.org/2021/10/21/what-every-biblical-counselor-should-know-about-counseling-domestic-abuse-part-one/> (17. 5. 2024).

Bílý kruh bezpečí. *Bezpečnostní plán*. Dostupné online: <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/domaci-nasili/bezpecnostni-plan/> (20. 5. 2024).

Bílý kruh bezpečí. Dostupné online: <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/> (cit.18. 4. 2024).

Česká evangelikální aliance. Dostupné online: <https://ea.cz/zapojte-se/denominace/> (cit.15. 4. 2024).

Domáci násilí. Dostupné online: <https://www.domacinasili.cz/co-je-domaci-nasili/> (cit. 18. 4. 2024).

Christian Counseling & Educational Foundation. Dostupné online: <https://www.ccef.org/> (17. 5. 2024).

Christnet. *Domáci násilí v křesťanské rodině*. Dostupné online: <https://www.christnet.eu/clanky/6069/domaci-nasili-v-krestanske-rodine.url> (cit. 28. 4. 2024).

Church Times. *Christian teaching linked to domestic abuse, research finds*. Dostupné online: <https://www.churchtimes.co.uk/articles/2023/23-june/news/uk/christian-teaching-linked-to-domestic-abuse-research-finds> (20. 5. 2024).

Liga otevřených mužů. Dostupné online: <https://ilom.cz/kurzy/> (cit. 19.4.).

Ministries of Pastoral Care. *Leanne Payne's Biography*. Dostupné online: <https://ministriesofpastoralcare.com/leannes-story/> (cit. 17. 5. 2024).

Národní zdravotní informační portál. Dostupné online: <https://www.nzip.cz/clanek/101-domaci-nasili-zakladni-informace> (cit. 18. 4. 2024).

Policie ČR. *Oznámení trestného činu*. Dostupné online: <https://www.policie.cz/clanek/oznameni-trestneho-cinu.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D> (cit. 20.5.2024).

Pro bezpečný domov. Dostupné online: <https://www.probezpecnymdomov.cz/> (cit. 20. 4. 2024).

Protestant. *Může se pastýř vůbec vyhnout zneužívání svých ovcí? (M. Foucault o pastýřské moci)*. Dostupné online: <https://protestant.evangelnet.cz/muze-se-pastyr-vubec-vyhnout-zneuzivani-svych-ovci-m-foucault-o-pastyrske-moci> (cit. 28. 4. 2024).

Restored, dostupné online: <https://www.restored-uk.org/> (cit. 18. 4. 2024).

Rosa, dostupné online: <https://www.rosacentrum.cz/informace-pro-zeny/co-je-domaci-nasili/> (cit.18.4.2024).

Rosa. *Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2006.* dostupné online: https://www.rosacentrum.cz/wp-content/uploads/2014/05/2006_STATS.pdf (cit. 18. 4. 2024).

Stop násilí. *Mýty o domácím násilí.* Dostupné online: <https://stop-nasili.cz/wp-content/uploads/2016/03/04-M%C3%BDty-o-dom%C3%A1c%C3%ADm-n%C3%A1sil%C3%AD.pdf> (cit. 18. 4. 2024).

United Nations. *What Is Domestic Abuse?* Dostupné online: www.un.org/en/coronavirus/what-is-domestic-abuse (cit. 15. 4. 2024).

Vláda české republiky. *Tisková zpráva: Vládní návrh zákona o domácím násilí zlepší ochranu obětí.* Dostupné online: <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/tiskova-zprava-vladni-navrh-zakona-o-domacim-nasili-zlepsi-ochranu-obeti-205280/> (cit. 20. 4. 2024).

Konzultace

MUDr. Petra Mizurová, terapeutka Křesťanského terapeutického centra a pořadatelka manželských večerů. (22. 4. 2024)

Doc. PhDr. Eva Křížová, Ph.D., vedoucí katedry sociální práce ETF UK. (29.4.2024)

Ladislav Beneš, Dr., proděkan pro studijní a sociální záležitosti, vyučující na katedře praktické teologie ETF UK, vedoucí diplomové práce. (10. 5. 2024)

Mgr. Marek Macák, psycholog, vyučující na ETS – Praha. (16. 5. 2024)

Před vznikem samotné práce bylo téma také konzultováno s oběťmi partnerského násilí, které chodí do církve, pracovníky pomáhajících organizací a dalšími křesťanskými therapy.

Přílohy

Informovaný souhlas

Poskytnutím rozhovoru se zapojujete do výzkumu o partnerském násilí v církvi, který je realizován v rámci vznikající diplomové práce "Domácí násilí v církvi – partnerské násilí v pastoračním kontextu se zaměřením na české evangelikální prostředí".

Hlavní otázka výzkumu zní "Jak duchovní českých evangelikálních denominací vnímají problematiku partnerského násilí ve své církvi a jaké s ní mají zkušenosti ve své pastorační praxi?"

Tento výzkum je anonymní a není třeba sdělovat žádné osobní informace nebo citlivé informace z pastorační praxe. Nebude známa ani denominace, za kterou hovoříte. V případě potřeby je rozhovor možné kdykoliv přerušit či ukončit. Odhadovaná délka rozhovoru je 30 minut.

Rozhovor bude pro účely výzkumu nahráván a přepsán. Po zpracování dat bude nahrávka vymazána, a to nejpozději do 31.12.2024. Diplomová práce, jejíž je výzkum součástí, bude veřejně přístupná po jejím obhájení. V případě zájmu je možné ji zaslat soukromě mailem.

Okruhy témat k rozhovorům

Byly zodpovězeny otázky respondenta ohledně výzkumu, dává informovaný souhlas a souhlasí s nahráváním?

- 1) Můžete stručně představit vaši práci duchovního (jak dlouho a jak intenzivně) a váš sbor (velikost, aktivity, zaměření, ...)?
- 2) Co si představíte pod pojmem partnerské domácí násilí?
- 3) Setkáváte se v rámci vaší práce pastora s případy partnerského násilí? Jak?
- 4) S jakými formami partnerského násilí se v církvi setkáváte?
- 5) V čem by podle vás měla (mohla) spočívat pastorační intervence, pokud by se u vás ve sboru něco takového řešilo? Jak by vypadala?
- 6) Jak by se mělo pastoračně pracovat s obětí? (Co jí může církev, pastor nabídnout?)
- 7) Jak by se mělo pastoračně pracovat s násilníkem?
- 8) Co jsou podle vás hlavní teologická východiska, která by měla zaznít v souvislosti s touto problematikou?
- 9) Jak se stavíte k řešení této situace rozvodem/odlukou?
- 10) Vnímáte v oblasti partnerského násilí nějaká specifika, se kterými se můžeme setkat pouze v církvi? (Které se týkají věřících aktérů PN)
- 11) Kdy je podle Vás vhodné předat situaci do rukou dalších odborníků?
- 12) Myslíte si, že se ve vaší církvi o tomto tématu dostatečně mluví? (v kázání, mezi vedoucími, důvěra se svěřit, že se to děje)
- 13) Jak se v této oblasti vzděláváte? Odkud čerpáte informace? Cítíte se připraven takovouto situaci řešit?
- 14) Napadá vás k tomuto tématu ještě něco, co byste chtěl/a zmínit?

Tabulka s příklady kategorií a kódů

KATEGORIE	PODKATEGORIE	KÓDY
Kontext	praxe	délka 3–33 let, činnost (řadový kazatel, seniorní pozice, kaplanská služba, spolukazatel, oddávající, manželský pár, služba s manželkou...)
	sbor	velikost 10–300 členů (většinou vícegenerační), zaměření (rodinné, misijní, sociální, obnova sboru, chvála a duchovní růst ...), struktura (skupinky, členové, vedoucí, staršovstvo, duchovní, celocírkevní vedení)
	zkušenost s PN	osobní s fyzickým násilím max 3x za službu, osobní s psychickým násilím (častější, ale hůře se rozpoznává), z doslechu z jiné denominace, podezření
Povědomí	klasifikace PN	formy (fyzické, psychické, duchovní, ponižování, manipulace, ...), rysy (týká se obou pohlaví, častěji na ženách, mezi blízkými, stupňuje se, fyzické zjevné, jinak obtížné poznat, nebezpečné, ...), druhy (PN, na dětech)
	vzdělávání	zkušenost, společenský diskurz, četba, semináře, obecné pastorační vzdělání, zatím nebylo potřeba, příbuzná témata (terapie, téma oběti, sexuální zneužívání, anti human trafficking), možnost se poradit, dostatečné x vnímá mezery
	otevřenost o tom mluvit	tabuizované, mezi vedoucími většinou ne, potřeba budovat důvěru ve společenství a atmosféru milosti a přijetí, pastoři to nechtějí řešit, vedoucí a pastoři o tom nechtějí mluvit

Pastorace	co	cíl pastorace (spása, uzdravení, vztah s Bohem), dlouhodobý proces, nemusí přinést řešení
	kdo	duchovní, manželka, skupinka, další vedoucí, křesťanští odborníci, Boží intervence (vedení Duchem svatým)
	jak	nástroje (rozhovor, naslouchání, modlitba, provázení, napomínání, práce s Písmem, služba osvobození, vymítání, praktická pomoc – azyl, jít příkladem), hledání příčiny (např. vzorec, generační, hněv, patologie, posedlost, ...) individuální x ideálně obou, dobrovolná, pozor na rady, osobní zodpovědnost, práce se studem, držet si hranice (respektovat soukromí), učit komunikaci
	koho	obou (získat kontext, tenká hranice s manželským poradenstvím, ověřit si to, rozdělení rolí, láska, zdravý vztah, ...), oběti (bezpečí, hodnota, důstojnost, přijetí, láska, odpuštění – cesta k uzdravení, vnitřní uzdravení, zmocnění, nedávat falešnou naději, neříkat, aby to vydržela, podíl viny – dráždí, najít spouštěč, ...), agresora (konfrontace, kázeň, vyloučení, vymítání, soucit se selháním, také se může cítit jako oběť, může se šprajcnout, ...)
	spolupráce	znát své limity, v případě nebezpečí, nic se tím nezkaží (ostuda), s kým (kolegové, křesťanští odborníci, terapeuti, manželští poradci, psychologové, pomáhající NGOs, stát – policie, soud, sociální pracovník, ...), nahlašovací povinnost
Řešení PN	odluka/rozvod	odluka (dobré řešení, různě dlouhá, zajistí bezpečí, možnost čekat na druhého...),

		rozvod (špatný, ale někdy nutný, problematický, zavírá dveře, nevyřeší špatné vzorce chování, hřích jako každý jiný – neměl by stigmatizovat, možnost zůstat, není Božím řešením, osobní svobodné rozhodnutí
	stát	intervence policie, soudu, institut vykázaní
	ostatní	individuální, na základě vlastního rozhodnutí, není v moci pastorače, nadpřirozený Boží zásah
Teologické důrazy	texty	zneužitelné, dysfunkční ze SZ (nejsme v tom sami), Tamar, Zafira a Abigail, Josefův příběh, otroctví v Egyptě (příběh osvobození), Přísloví 31, 11 (příklad zdravého svobodného vztahu), 1. Korintským 13 a listy Jana (jak má vypadat láska, láska postavená na skutcích 1x), nepokládejte jeden druhého za přednějšího než sebe, 1. Korintským 7, Efezským 5 (muž miluje, žena ctí, podřizují se oba), Sodoma a Gomora (Hospodin slyší trpící), proroci (Bůh se zastává utiskovaných), list Jakubův (ovládání jazyka a hněvu)
	důrazy	odmítnout násilí jako Ježíš, Bůh je trpělivý, lidská důstojnost (Boží stvoření, chrám DS), odpuštění, role muže a ženy, perspektiva věčnosti, Hospodin je ochránce utiskovaných (sirotků a vdov), každý je hříšník (selhání se dá řešit), hodnota manželství (záměr je jeden muž pro jednu ženu, Bůh nemá rád rozvod, přípustný pro tvrdost srdce, odsoudit někoho k utrpení je pro Boha nepřípustné, ne všechny druhy sebeobětování se jsou Boží vůlí, Ježíš nebyl bezbrannou obětí,

		Pavel - stát má právo meče, vydání světským institucím - ostuda (což mezi vámi nejsou žádní moudří), ochrana života, pravda (říkat pravdu o tom, co se děje)
Církevní specifiká	zdroje	rodinné prostředí (jednou naopak anonymita), podpora společenství (modlitební, sociální, praktická), praktická pomoc komunity, mezigenderové vztahy jsou bezpečnější (zpětná vazba a podpora opačného pohlaví), prostředí proměny, vyšší normy a citlivost na násilí, více žen, symptomy v církvi (odmítnutí služby, nedůvěra k mužským církevním vedoucím)
	bariéry	riziko zneužití dobrých věcí, zneužití Biblických textů, duchovní násilí, zranitelnost společenství (hrozí rozpad vztahů, pokud by se něco provalilo), nediskrétnost (pomluvy), snaha dobře vypadat (je těžší vyjít ven se selháním), hrozba rychlého odpuštění, tlak (odpustit a vydržet to), ...
	další	duchovní rozměr problémů (duchovní boj, duchovní vliv může být hmatatelnější, nadpřirozené zdroje, vedení DS), nemocnice (může se projevit nevyřešená věc z minulosti)
Další		srovnání s USA, příbuzná témata (sexuální zneužívání v církvi, anti human trafficking), české prostředí je necírkevní (to co se jinde do církve vleze se v ČR už může ocitnout mimo), vlivy - Garry Collins, vnitřní uzdravení (Alan Vincent)

Ukázky z rozhovorů

Respondent 8, O rozdílech pastorače a terapie.

“Zase, tak jak já jsem se bavil s terapeuty, tak mnozí říkají, že vlastně oni ne-nabízejí úplně cestu, a teď abych to dobře vyjádřil, úplně cestu ven. Spíš pomáhají rozebrat tu situaci, minulost, dětství, aby ti lidé vlastně nějak si mohli jako verbalizovat to, co se s nimi děje a třeba úplně tomu nerozuměj, nebo nechápou, kde se to vzalo, a tak dále. Což si myslím, že asi je jedna z klíčových věcí terapie, jakoby todleto... A samozřejmě ono potom... Já to chápu tak, že když si to člověk uvědomí, nějak zjistí ty zdroje, tak s tím může pracovat. Jo, určitě tam je to o tom, že něco proaktivně dělá. Ale většinou přeci jenom tam asi není tolik ten terapeut zároveň jako ten, kdo by to někam vedl, jako někam dál. Jo, nebo tak mi to vysvětlovali někteří ti terapeuti. Což já v pastorační péči přeci jenom ji odvozuji od toho, že Ježíš je pastýř. Tak on určitě tu ovečku opečovává a jako samozřejmě hnedka netlačí někam jít, pokud má zlomenou nohu, ale zároveň nakonec cílem je uzdravení, nebo nějaká pomoc v té aktuální krizi, ale zároveň cesta někam dál, že jo, cesta k učednictví, nebo k tomu, že pán Bůh má nějaký další krok. Tak to si myslím, že je jakoby specifikum asi pastorače. Tak, jak jsem se bavil s terapeuty, tak, no, oni ani vlastně často i ti křesťanští, si jako dávají jakoby trošku do závorky to, aby tam příliš vsouvali Pána Boha nebo co Pán Bůh chce. Kdežto pastorače si myslím, že tam by pro to, tak jak chápu, nebo já lidem i říkám, já nabízím pastorači, ne terapii, To já fakt nejsem jako vůbec... to bych si ani... jako takhle přemýšlet... protože já nemám to vzdělání, jo. A samozřejmě taky pak i v tý pastorači řešíme, kde se to vzalo, jak se to vzalo, ale já jim říkám, já vám můžu nabídnout nějaký duchovní pohled, ne úplně psychoterapeutický.”

Respondent 5, Zafira a Abigail

“No, máme v církvi spousta dobřejch věcí. A když se špatně používají, tak jsou na škodu. Jo, třeba máme za to, že existuje míra loajality mezi mužem a ženou, v manželství. Jo, že vlastně jakoby jsou jedno. A to je skvělá věc do té doby, než vlastně třeba jeden z těch partnerů ujede. Jsou takový dva příklady, a je rád používám, protože si myslím, že jsou jako extrémní na každou stranou. Že je

potřeba si rozmyslet, jestli ta žena bude jako Zafira nebo jako Abigail. Zafira vlastně byla věrná tomu svému muži a držela s ním basu až za hrob. To znamená, že ona umřela stejně jako on potom, co lhala jako on. A myslím si, že to je jako, to je tragický. Na druhou stranu manžel Abigail, Nabal, byl prostě hrubej a zlej. A ona věděla, že pokud něco neudělá, tak o život přijde spousta lidí. Jo, protože ten král David by je prostě vyřezal. Tak šla, a vlastně obešla toho svého muže a udělala něco, co je správný. A správný v Božích očích, a správný nejenom jako že ona si to myslela, ale že to skutečně správný bylo. A tomu manželu prostě nebyla loajální. Jo, a my ačkoliv máme jakoby tady to, že ti lidi si prostě potřebují důvěřovat, láska přikrývá hříchy, a to jsou takový jako dobrý věci... Ale v okamžiku, kdy ten jeden člověk se vymaní z toho, že to přestane dělat a začne bejt násilnej, začne dělat věci špatně, tak je potřeba, je potřeba prostě to řešit a hledat pomoc, hledat pravdu.”

Respondent 7, Chvála ženy statečné

“Jo, napadá mě třeba úplně krásný text z knihy Přísloví, z 31. kapitoly, kde tam je chvála statečné ženy. Kde ta žena a muž v podstatě žijí vztah. I ten muž ji chválí před svými kamarády, chválí, jak je šikovná, jak je zručná, krásně vede domácnost... A ona zase dělá úplně jiné věci. Ona tam prostě nakupuje a stará se. A že tam je ukázáno, že vlastně i ten vztah muže a ženy může být vztah dvou lidí, kteří mají nejen tu společnou domácnost a ten společný prostor, ale že mají taky každý své okruhy svých přátel a svých činností. A že to, že ti lidé dělají nějakou práci nezávisle na sobě, není vůbec špatně. A že vlastně taková ta svoboda, toho mít své přátele, mít své koníčky, mít své záliby, nebýt pořád spolu, tady říkám ve Slezsku – nebýt pořád někomu za zadkem. Takže to je jako úplně v pořádku. Že i ta Bible, která řekne, ano, jste jedno tělo, v té první Mojžíšově, tak řekne třeba v té knize Přísloví, když žijete a radujete se s těmi lidmi, se kterými vám je dobře, tak i tohle je legitimní vztah. A myslím si, že třeba to násilí častokrát plyne z určitých žárlivých a majetnických jakoby nálad. A tam nás Bible učí, celou dobu, od té první až po tu poslední knihu, abychom s tím majetnickým stylem lásky pokud možno vypakovali ven, že to tam prostě nepatří.”

Respondent 6, O rozvodu

“Tak víte co, já jako, já tady tu oblast, já jsem ji v jednom období, úplně musím říct, docela detailně zkoumal. A přijde mi to, teda jako došel jsem k závěru, že to je jako dost individuální. Jo. Myslím si, že jako obecně že pán Bůh nemá rád rozvod. To si myslím, že je taková jako pravda biblická. A jako, že by se mohli lidi, a to nemusí být jenom křesťané, ale myslím si, že ani z normálního světského rozvodu pán Bůh není úplně jako nadšenej. Jo, protože tam přece jenom taky vzniká nějaká smlouva, i když lidi neví vlastně o čem to je. Ale prostě jako, když tam jsou třeba ještě děti, že jo. Ale jako se týče, co se týče jako... No, zkrátka myslím si, že to je fakt jako individuální. Zjistil jsem, že dost lidí jako má jenom striktní názor. Prostě nemůžeš. A když se rozvedeš, tak už se nesmíš nikdy jako vdát nebo oženit. Jo, a já to vidím trošku jinak. Já jsem tohleto téma zkoumal nejenom jakoby z Nový smlouvy, ale i Starý smlouvy a zdá se mi... Zdá se mi prostě, ale je to na každém člověku, jako samozřejmě je to individuální, jak se rozhodne. Je to na svědomí každého... Ale mně se zdá, že tam jsou tři faktory, přinejmenším jo. A to to vůbec nezlehčuju. A jakoby pro mě, abych toho člověka vedl vždycky k tomu, že... nebo ty lidi k tomu, aby se zachránilo to manželství. Jo a věřím, že Pán Bůh to může úžasně slepit. Ale myslím si, že to je smilstvo. A myslím si, že to je jak psychický, tak fyzicky násilí, že za těchto předpokladů si dokážu představit, že prostě ten rozvod... Jako nějakým způsobem věřím tomu, že pán Bůh tomu jako rozumí. Jestliže... Zním jako jeden případ manželů, kdy vlastně tam byl jako fakt teror, teror tý ženy. Jo a vlastně Nová smlouva zmiňuje jenom to smilstvo. Ale teď si vemte, že prostě ten její manžel by nespáchal smilstvo a ani ona, takže jako, kdybysme řekli dobře, je to slepený, nemůže to jako člověk rozdělovat, ale přitom on prostě 30 let nějakých, nebo nevím, jak dlouho zhruba fakt takový počet let jo, tak on jí prostě jako týral psychicky, i fyzicky jí napadal. A jako mě přijde úplně jako tak, jak jsem doposavad' poznal Boha, že i jako v jeho srdci je to jako nepřipustný, jo, tohleto. Jo, že ta ženská... A fakt vyloženě potom chodí lidi a říkají ,ty se nemůžeš rozvést, ty musíš prostě vydržet, vytrvat a musíš se za něho modlit'. A to už se staly takový případy, že ta žena zůstala a on ji zabil. Jo, a já si myslím, že to je hloupost. Ale říkám někdy, to se nedá jakoby řešit paušálně. Jakože jeden případ je a vytvoří se precedens. Ale prostě je to individuální a znám jednu sestru, která ani nepochází z (naší denominace), ale

prostě ona od toho manžela odešla, jsou v odluce, a ona je tak pokorná, že vlastně on, když jede pryč, vždycky někam, tak ona jde do toho jejich bytu a všechno tam uklidí. A pak jde zase pryč, aby s ním nemusela bejt, protože on ji fakt jako fyzicky, po ní šel. Že jo... ale jsou zase případy, kdy vlastně jsem vnímal, že jsem říkal, jo, to je prostě dobře, že ta ženská se s ním rozvedla, že šla pryč, že prostě od něho utekla. A on pak byl třeba zatčenej dokonce. Protože fakt jako napadal jí, i tu její rodinu, prostě otce jejího, a tak, takže to bylo fakt nebezpečný. Tam už šlo až o život. A to si myslím, mě přijde, že je potřeba jako to Písmo jako vykládat i v kontextu té situace.”

Respondent 8, O bezmocné oběti

“A to je vlastně začarovanej kruh. Jo, pokud já si myslím, že jsem bezmocná oběť a já vlastně nemůžu jinak, když vznikne tahle situace, nebo tohleto udělá ten druhý, no, tak já vlastně nemůžu jinak, než udělat tohleto. Takže já se snažím, když už teda, tak potom vstoupit do toho ‚nemůžu jinak‘, nebo ‚jsem bezmocná oběť‘, protože věřím, že to, co udělal Ježíš znamená, že už nikdy nikdo nemusí být bezmocná oběť. Tím neříkám, že to je jednoduchý, že... Ale jako já to řeknu ještě na jiném příkladu. Jo, jako četl jsem takovej příběh, já nevím, jestli byl pravdivej nebo smyšlenej, ale stejně si myslím, že v tom je pravda. Jo, že přišla nějaká žena k terapeutovi a ted’ka mu asi hodinu popisovala tu hrůzu, ve který žije, a na konci řekla ‚A doufám, že to je aspoň trochu moje vina.‘ a on se jí zeptal ‚Počkejte, jako proč, co to je?‘, no a ona mu řekla ‚Pak s tím něco můžu udělat. Protože pokud to je všechno jenom jakoby záležitost mého okolí, no tak pak jsem fakt jako...‘ a ted’ bych měl tendenci pouštět nějaký sprostý slovo, ale jako ‚Pak jsem teda fakt jako pytlí jako. Protože já jsem jenom závislej na tom, jestli se mě zastane někdo z okolí.‘ Jo, kdežto, to co já věřím, že přináší jako naději, jako v Bohu, v Kristu, že zaprvý se nás zastává On. To znamená, že už tam nemusím mít minimálně ten pocit bezmocný oběti. Ale zároveň mě to zmocňuje k tomu, že můžu hledat cestu, kde je nějaký prostor, kde já můžu něco dělat. Jo, tak takhle já chápu třeba i Frankla a tu jeho reflexi právě koncentračního tábora, že i on jakoby promejšlel, že furt je nějaký prostor, kdy já můžu reagovat. Že to není tak, že jsem... Že jo, tak ten koncentrační tábor by udělaný tak, aby ty lidi byli naprosto bezmocný, aby byli

jako loutky. A přesto on, nebo já nevím ještě pak Edith Eger, ‚Máme na vybranou‘, to jsou takový knihy, který pro mě jsou strašně silný, kdy oni vlastně dochází k tomu, že i v takovejhlech krajních situacích stejně tam je nějaký prostor, kde mám na vybranou, jak na to budou reagovat.“

Ukázka z příručky ČEA, Str. 60–63

Domácí násilí, jeho prevence a řešení v církvi, příručka pro sbory

DOMACINASILI.EA.CZ

Základní otázky:

Neměly by se manželky prostě podřizovat svým manželům?

Tento text v Efezským 5,21–33 začíná příkazem, abychom se podřizovali jedni druhým, což je ozvěnou rovnosti, kterou vidíme před pádem.

Pavel vysvětluje pojem podřízenosti přirovnáním ke vztahu mezi církví a Kristem (Ef 5,24). Podřízenost církve Kristu není výsledkem povinnosti nebo síly, ani nátlaku nebo strachu. Církev se podřizuje Kristu v odpovědi na jeho velkou lásku. Z křesťanského hlediska by podřízení se mělo být dobrovolným aktem lásky, nikoli důsledkem strachu.

V tomto případě je manžel, který má větší moc a postavení, vyzván, aby se nejprve podřídil tím, že dá to, co právem patří jeho ženě. Pak, aby byl výčet úplný, je manželce řečeno, že stejná povinnost platí i pro ni. Takováto vzájemnost týkající se manželství je v převážně patriarchálním světě pozoruhodná.

Pavův jazyk vzájemnosti je v příkrém rozporu s představou sexu bez souhlasu nebo sexu na požádání. Používat Pavlova slova jako omluvu nebo zlehčování znásilnění znamená nejen manipulovat s jeho spisy, ale také pomíjet hlavní myšlenku jeho učení o tom, že máme dávat přednost jedni druhým.

Může manžel znásilnit svou manželku?

Znásilnění v manželství existuje a je nejen hříchem, ale také trestným činem. Je považováno za formu domácího násilí a v řadě zemí je nezákonné, včetně České republiky. První Korintským 7,4a (ČSP) říká, že „žena nevládne svým tělem, nýbrž její muž“. Tento verš vytržený z kontextu se používá k tomu, aby se ženám upírala možnost rozhodnout, zda se sexem souhlasí, a někdy se jím ospravedlňuje znásilnění v manželství.

Pavel v celém tomto textu (1. Korintským 7,1–7) výslovně, důsledně a záměrně vyjadřuje vzájemnost ve vztahu mezi ženou a mužem. Píše sice, že „žena nevládne svým tělem“, ale zároveň v téže větě říká, že „podobně však ani muž nemá své tělo pro sebe, ale pro svou ženu“.

Nemáme přijímat utrpení?

Následování Ježíše člověka něco stojí. Ježíš řekl svým následovníkům, aby vzali svůj kříž a následovali ho (Lk 9,23). V 1. Petrově 2,20–21 Petr píše, že utrpení v důsledku toho, že jednáme správně, je chvályhodné, a že bychom měli kráčet v Kristových šlépějích. Někteří tento text používají k tomu, aby tvrdili, že ženy by měly zůstat s násilníky a snášet utrpení s radostí. Nezapomínejme však, že Ježíš se několikrát vyhnul těm, kteří měli autoritu a chtěli mu ublížit, aby mohl pokračovat ve svém poslání (J 8,59; Mt 12,14–15; J 10,39). Nepodrobil se utrpení pokaždé, když se k tomu naskytla příležitost, ale stáhl se nebo odešel, a kříž se podrobil jen ze zcela konkrétního důvodu pro větší dobro.

Copak Bůh nemá v nenávisti rozvod?

Malachiáš 2,16 (ČSP) říká: „Neboť nenávidím propuštění, praví Hospodin, Bůh Izraele, a toho, kdo přikrývá násilí na svém oděvu, praví Hospodin zástupů.“ V mnoha obětech/lidech, kteří prožili domácí násilí, tento verš zanechává pocit, že musí volit mezi svou vírou a svobodou. Toto poselství je však určeno mužům v komunitě, kteří se s bezostyšnou lehkostí rozvádějí se svými manželkami. V době vzniku tohoto textu byly bezpečnost a živobytí žen úzce spjaté s jejich rodinným stavem. Záměrem celé pasáže, z níž je tento verš často vytrhován, je napomenout muže, kteří přistupovali k rozvodu velmi lehkovážně a ohrožovali své ženy tím, že je v případech rozvodu nechávali bez prostředků.

Zajímavá je i druhá polovina tohoto textu – v té době muži symbolicky přikrývali své ženy pláštěm, aby dali najevo, že je budou chránit (Rt 3,9). Malachiášova zmínka o „přikrytí násilí na svém oděvu“ znamená porušení manželské smlouvy tím, že muž ženu nechránil.⁶⁵ Bůh sice nenávidí rozvod, ale také nenávidí zneužívání a násilí. V této pasáži šlo o ochranu žen v této kultuře, v této době, před zneužíváním a strádáním.

⁶⁵ Paynter, H. (2020). The Bible Doesn't Tell Me So: Why You Don't Have to Submit to Domestic Abuse and Coercive Control. United Kingdom: Bible Reading Fellowship.

Zdroje pro použití v rámci bohoslužby

Čtení založené na Matoušovi 25,35–46

Byla jsem hladová a dali jste mi chléb.
 Měla jsem žízeň a dali jste mi napít.
 Byla jsem cizinka a přivítali jste mě.
 Byla jsem nahá a dali jste mi oblečení.
 Byla jsem nemocná a navštívili jste mě.
 Byla jsem ve vězení a přišli jste za mnou.
 Byla jsem znásilněna a stáli jste při mně.
 Byla jsem zbita a zajistili jste mi útočiště.
 Byla jsem obtěžována a pomohli jste mi jednat.
 Bylo na mě páčáno násilí a zasáhli jste.
 Trpěla jsem bolestí a utěšili jste mě.
 Krvácela jsem a ošetřili jste má zranění.
 Osířela jsem a byli jste mi matkou.
 Byla jsem osamělá a vzali jste mě za ruku.
 Nebyla jsem hodna úcty a věřili jste ve mě.
 Byla jsem obětí a dali jste mi sílu.
 Byla jsem zmatená a dali jste mi moudrost.
 Mlčela jsem a naslouchali jste mi.
 Hledala jsem a hledali jste se mnou.
 Klepala jsem a otevřeli jste dveře.

Vyznání

Bože, ty znáš naše srdce, naši mysl, naše pocity a myšlenky. Znáš těžké kameny, které tíží naši duši. Pláčeme za všechny, kteří nemohou být zachráněni. Potěš nás, když truchlíme nad ztrátou životů žen v důsledku násilí. Posiluj nás, když prolomíme mlčení, postavíme se zlu a budeme volat po spravedlnosti. Pomoz nám vidět řetězy, které nás svazují, a řetězy, které nasazujeme druhým. Osvobod' nás, abychom mohli kráčet v plnosti života, která je zaslíbena všem lidem. Dovoľ nám žít podle tohoto slibu v každém okamžiku našeho života.

Amen.

Modlitba

Bože lásky, pomoz nám najít vhléd, abychom rozpoznali násilí ve všech jeho podobách, a odvahu pojmenovat ho a mluvit za spravedlnost.

Kéž Pán Ježíš požehná každému z nás soucitem se zranitelnými a milostí stát při nich a sdílet s nimi jeho sílu.

Kéž nám Duch svatý požehná srdcem plným modlitby a mocí přinášet mír a proměňovat svět.

Modlíme se za systémy, které bojují s nevhodnými postoji, korupcí a krutostí.

Milující Bože, ty jsi ten, kdo touží po tom, aby všichni lidé byli uvedeni do pečujících vztahů mezi sebou navzájem i s tebou.

Ukaž nám cestu ke spravedlnosti a naplň nás svou uzdravující mocí skrze Ježíše Krista, našeho Pána.

Amen.

Charta ohledně domácího násilí

Tato církev/sbor:

1

Chápe domácí násilí jako vzorec chování v jakémkoli vztahu, který je používán k získání nebo udržení moci a kontroly nad intimním partnerem.

6

Bude spolupracovat se specializovanými službami pro oběti domácího násilí, bude se od nich učit a vhodným způsobem je podporovat a bude zveřejňovat jejich práci.

2

Věří, že domácí násilí ve všech jeho formách je nepřijatelné a neslučitelné s křesťanskou vírou a křesťanským způsobem života.

7

Bude usilovat o zaškolení poradců, kteří budou podporovat používání pokynů pro správnou praxi a budou informovat církve o tvorbě a aplikaci těchto pokynů.

3

Přijímá, že domácí násilí je závažný a komplexní problém, který se vyskytuje v rodinách v církvi i v širší společnosti.

8

Bude adekvátně vyučovat o tom, že domácí násilí je hřích.

4

Zavazuje se naslouchat, podporovat a pečovat o osoby postižené domácím násilím.

9

Bude učit, co znamená být mužem a ženou, kteří jsou stvořeni k Božímu obrazu jako sobě rovní.

5

Bude vždy klást bezpečnost žen a dětí postižených domácím násilím jako nejvyšší prioritu.

10

Věří v obnovu obětí/osob, které prožily domácí násilí, podle Izajáše 61,3, kde Bůh říká, že jim chce dát „místo popela na hlavu čelenku, olej veselí místo truchlení, závoj chvály místo ducha beznaděje“.